

**Institut Català
d'Arqueologia Clàssica**

Memòria 2023

Institut Català d'Arqueologia Clàssica
Plaça d'en Rovellat, s/n, 43003 Tarragona
Telèfon: 977 24 91 33
www.icac.cat - info@icac.cat

Tarragona, maig del 2024

Coordinació editorial: Publicacions ICAC

Imatge de coberta: imatge petrogràfica amb nicols paral·lels d'una tessella verda en calcari pelàgic provinent dels mosaics del fòrum d'Empúries (inv. CR-F-2000), elaborada per l'equip d'Arqueometria i Produccions Artístiques (ArPA).

Disseny i maquetació: Francesc Farré

Dipòsit Legal: T. 507-2014

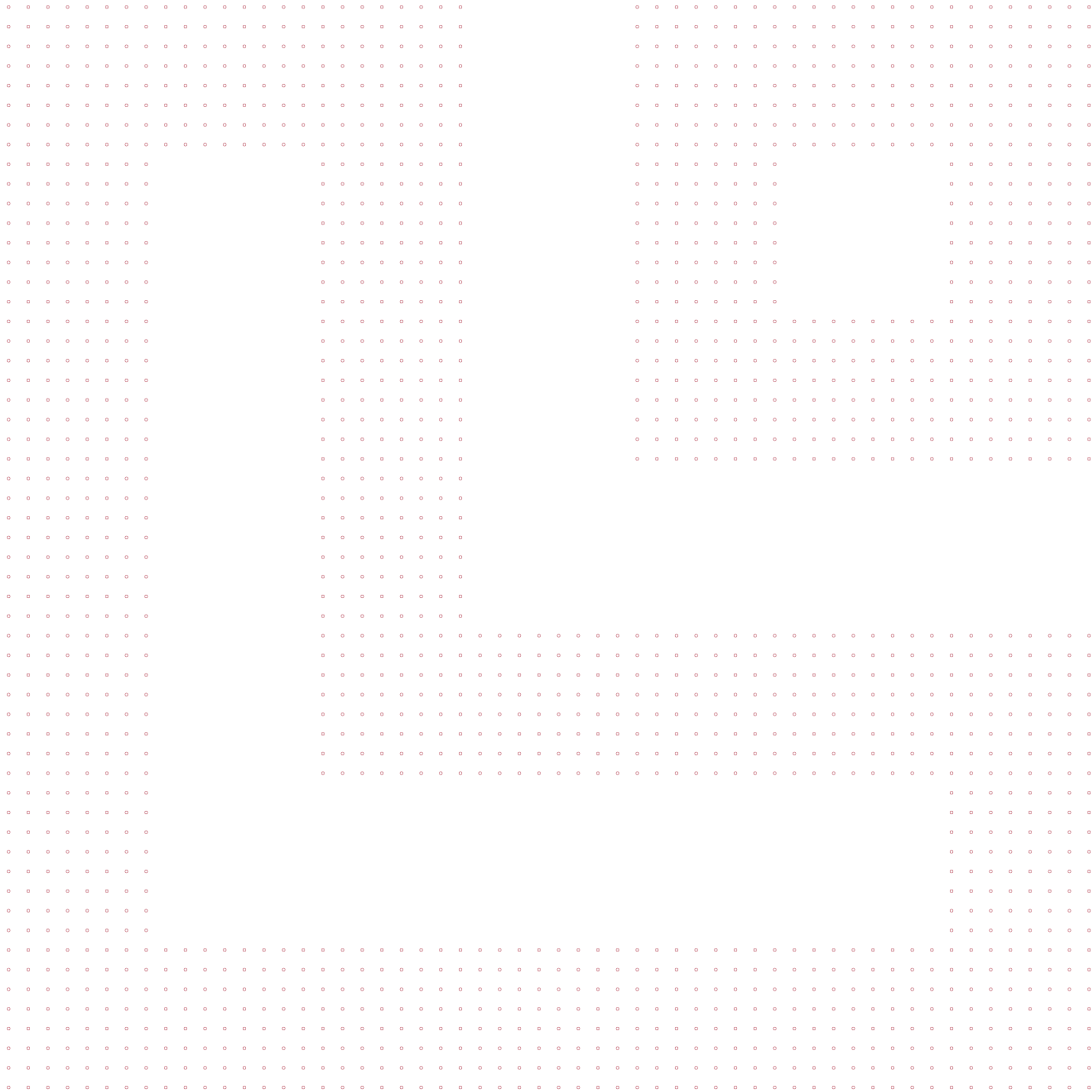
Taula de continguts

 L'Institut Català d'Arqueologia Clàssica	05 Presentació 06 Missió 07 Salutació del director
 Governança i organització	10 Governança 14 Organització 15 Llistat de personal
 Recerca	18 Projectes de recerca i captació de fons 20 Producció científica 22 Grups de recerca 31 Ciència oberta 33 Disseminació 34 Plataformes científiques
 Formació avançada	36
 Serveis	41 Unitat d'Estudis Arqueomètrics 43 Centre de documentació i Biblioteca
 Publicacions ICAC	45
 Transferència del coneixement	48
 Divulgació de la ciència	52
 Comunicació	55 Impacte en mitjans 56 Web i butlletí 56 Xarxes socials
 Annexos	58 Annex I. Projectes de recerca 66 Annex II. Producció científica 74 Annex III. Disseminació

L'Institut Català d'Arqueologia Clàssica

Presentació
Missió
Salutació del director

Presentació

Som un centre de recerca situat a Tarragona amb vocació internacional.

L'Institut Català d'Arqueologia Clàssica (ICAC-CERCA) és un centre de recerca públic especialitzat en l'arqueologia clàssica creat per la Generalitat de Catalunya i la Universitat Rovira i Virgili (URV), amb la participació del Consell Interuniversitari de Catalunya. Té com a finalitat la recerca, la formació avançada i la difusió de la civilització i cultura clàssiques.

Sota la forma de consorci integrat per la Generalitat de Catalunya i la Universitat Rovira i Virgili, els seus estatuts van ser publicats al Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, número 3.143, el 19 de maig de 2000. L'Institut és una entitat jurídica pública, de caràcter institucional, i té personalitat jurídica pròpia per a la realització dels seus objectius.

L'ICAC-CERCA té la consideració de centre de recerca de Catalunya, identificat com a centre CERCA; un sistema que aglutina 42 centres de recerca, amb més de 13.000 persones treballant a la frontera del coneixement per a fer avançar la societat. També, l'ICAC-CERCA compta amb l'acreditació i l'etiqueta HR Excellence in Research des de 2015, d'acord amb la Human Resources Strategy for Researchers (HRS4R) de la Comissió Europea.

L'Institut Català d'Arqueologia Clàssica té la seu a Tarragona, per la importància i l'envergadura del patrimoni arqueològic present a aquesta ciutat, que s'assenta sobre l'antiga *Tarraco*, brillant capital de la *Hispania Citerior*. Designada per la UNESCO Patrimoni Mundial, ofereix un marc òptim per a la recerca en arqueologia clàssica.

Missió

L'estudi del món antic ens proporciona el plaer, la tranquil·litat de saber que som aquí gràcies al llarg camí recorregut durant tants segles. Res és etern. Vivim en un món en transformació.

L'àmbit de coneixement del nostre centre és l'arqueologia clàssica en un sentit ampli, tant des d'una perspectiva geogràfica (l'arc mediterrani i l'entorn on es van desenvolupar les cultures clàssiques) com cronològica (comprentent les civilitzacions grega i romana, i els altres pobles relacionats directament amb aquestes).

Els estudis d'arqueologia clàssica tenen una llarga tradició a Catalunya. A més, han viscut una progressió important en els darrers anys gràcies a l'augment de la sensibilitat ciutadana envers la salvaguarda del patrimoni arqueològic i l'aplicació de la nova legislació sobre patrimoni cultural que ha fet necessària i possible l'explotació científica de nombrosos jaciments.

L'ICAC és un centre de recerca dinàmic, molt actiu, que centra la mirada en l'antiguitat, tant geogràficament com temporalment, comprement les societats i cultures clàssiques i preclàssiques de la conca mediterrània, perimediterrània i del continent europeu en general. Som un centre de recerca situat a Tarragona amb vocació internacional.

L'arqueologia, l'antiguitat, posseeixen la màgia d'apropar-nos a problemes globals des de la quotidianitat, des de la cultura material entesa en un sentit ben ample. L'emergència climàtica, la resiliència als canvis, els conflictes socials i econòmics, són problemes d'avui que ja van patir les societats del passat.

Però l'arqueologia és també patrimoni i cultura, en la mesura que la nostra activitat genera unes restes materials que en mans de la societat esdevenen patrimoni arqueològic i cultural. La socialització, la transferència, l'impacte en la societat dels resultats de la recerca és essencial.

Salutació del director

El 2023 ha estat un bon any per a l'ICAC-CERCA, amb diversos assoliments i reptes que us voldríem destacar. En primer lloc, cal destacar la consolidació del creixement dels anys anteriors, amb l'estabilització del nombre de persones i un merescut increment del finançament basal, mercès al bon resultat de l'avaluació de l'Institut que va coordinar la Institució CERCA el 2022 i, també, a l'increment del finançament del sistema de recerca per part de la Conselleria de Recerca i Universitats.

Aquesta dada és rellevant perquè el creixement d'anys anteriors s'havia assolit sobretot per via competitiva i, per tant, havia suposat un increment tant dels costos com del cofinançament de bona part de les posicions de personal, generant noves necessitats d'instal·lacions i equipaments. En aquest sentit, els problemes d'espai al centre s'han fet més apressants i han posat en tensió l'estructura de l'Institut.

Una segona fita del 2023 ha estat la posada en marxa de la Unitat de Transferència i Impacte Social (UTIS) de l'ICAC-CERCA. Feia temps que hi treballàvem, perfectament alineats amb els reptes i objectius estratègics que fixa la direcció de la Institució CERCA. La transferència del coneixement des de les humanitats i l'arqueologia, més enllà dels processos de patrimonialització, no és una qüestió senzilla. El nostre objectiu és el de desenvolupar accions que garanteixin l'impacte del coneixement que generem en la societat, en clau de recursos culturals i de desenvolupament.

Altres èxits assolits destacables serien la incorporació de l'ICAC-CERCA, a través del grup de recerca GIAP, a la Xarxa AccessCat (Xarxa d'Innovació en Accessibilitat de Catalunya), amb què volem contribuir al desenvolupament de recursos per a l'accessibilitat i la transferència de la recerca en arqueologia al conjunt de la societat.

Així mateix, el nou projecte europeu Cultur-Monts, aprovat i finançat en la primera convocatòria del programa INTERREG-SUDOE 2021-2027 de la Unió Europea, ha creat una xarxa internacional per a la posada en valor i l'aprofitament del patrimoni cultural com a recurs de desenvolupament territorial sostenible, formada per un consorci de deu entitats beneficiàries d'Espanya, França i Portugal, sota el lideratge de l'ICAC-CERCA.

L'organització de la 43a edició del Congrés Anual de l'Association for Environmental Archaeology (AEA) ha esdevingut també un dels grans èxits de l'any. Va reunir, al Palau Firal i de Congressos de Tarragona, més de 110 experts i expertes de diversos països per a debatre les noves aportacions i reptes en el camp de l'arqueologia ambiental.

La transferència del coneixement ha de generar vies sòlides de finançament i traduir-se en un major impacte social de la nostra recerca.

Destaca igualment, a nivell internacional, l'inici del projecte MAPHSA: Mapping the Archaeological Pre-Columbian Heritage of South America, finançat per la Fundació Arcadia. Una iniciativa pionera que posa el focus en la documentació del patrimoni arqueològic en àrees extenses de bosc i sabana del Brasil i Colòmbia que es troben en perill d'extinció. Aquesta recerca es fonamenta en la detecció remota d'elements arqueològics sota la coberta de la selva tropical, principalment mitjançant imatges per satèl·lit, aprenentatge automàtic i intel·ligència artificial.

En l'àmbit dels recursos humans, el 2023 ha significat un canvi molt remarcable per la jubilació de qui va ocupar el càrrec d'administrador de l'Institut des de la seva creació el 2002, el Jordi Peiret, a qui agraïm la seva tasca i dedicació. La Dra. Maria Gradillas ha pres el relleu com a nova administradora de l'ICAC-CERCA, amb immensa energia i eficàcia. La seva incorporació ha vingut acompanyada de nous canvis en l'Àrea de Gestió i Suport a la Recerca, amb un funcionament més autònom de les seves seccions, impulsat per la posada en marxa de la normativa sobre la provisió de vacants i la promoció interna del personal fix.

Hem aconseguit també afermar els mecanismes destinats a impulsar la carrera investigadora al centre, en una acció que subratlla el compromís amb l'excel·lència científica i el desenvolupament del talent intern. El 2023 s'ha superat amb èxit l'avaluació externa de tres investigadors de l'Institut a professors de recerca, en conformitat amb els estàndards nacionals i internacionals que garanteixen la imparcialitat i rigor del procés.

Tenim encara grans reptes pendents. En destacaria tres: l'automatització dels procediments de la gestió econòmica del centre; donar resposta a les necessitats d'espais del centre, amb una nova seu a Tarragona que permeti desplegar tot el nostre potencial; i la renovació de les col·laboracions amb la Universitat Rovira i Virgili, amb un esperit de reciprocitat interinstitucional.

Finalment, voldria fer esment a una decisió nogensmenys important del Consell de Direcció de l'Institut, que va renovar el meu mandat com a director per un nou període de quatre anys (2024-2027). Els encaro amb energia renovada i amb la voluntat de seguir treballant per situar l'ICAC-CERCA en la millor posició possible.

Josep Maria Palet
Director

La nostra estratègia ha estat i continuarà sent la consolidació d'un creixement equilibrat i sostenible.

L'ICAC-CERCA s'encamina cap a un futur prometedor, amb un fort compromís amb l'excel·lència científica i el creixement continu.

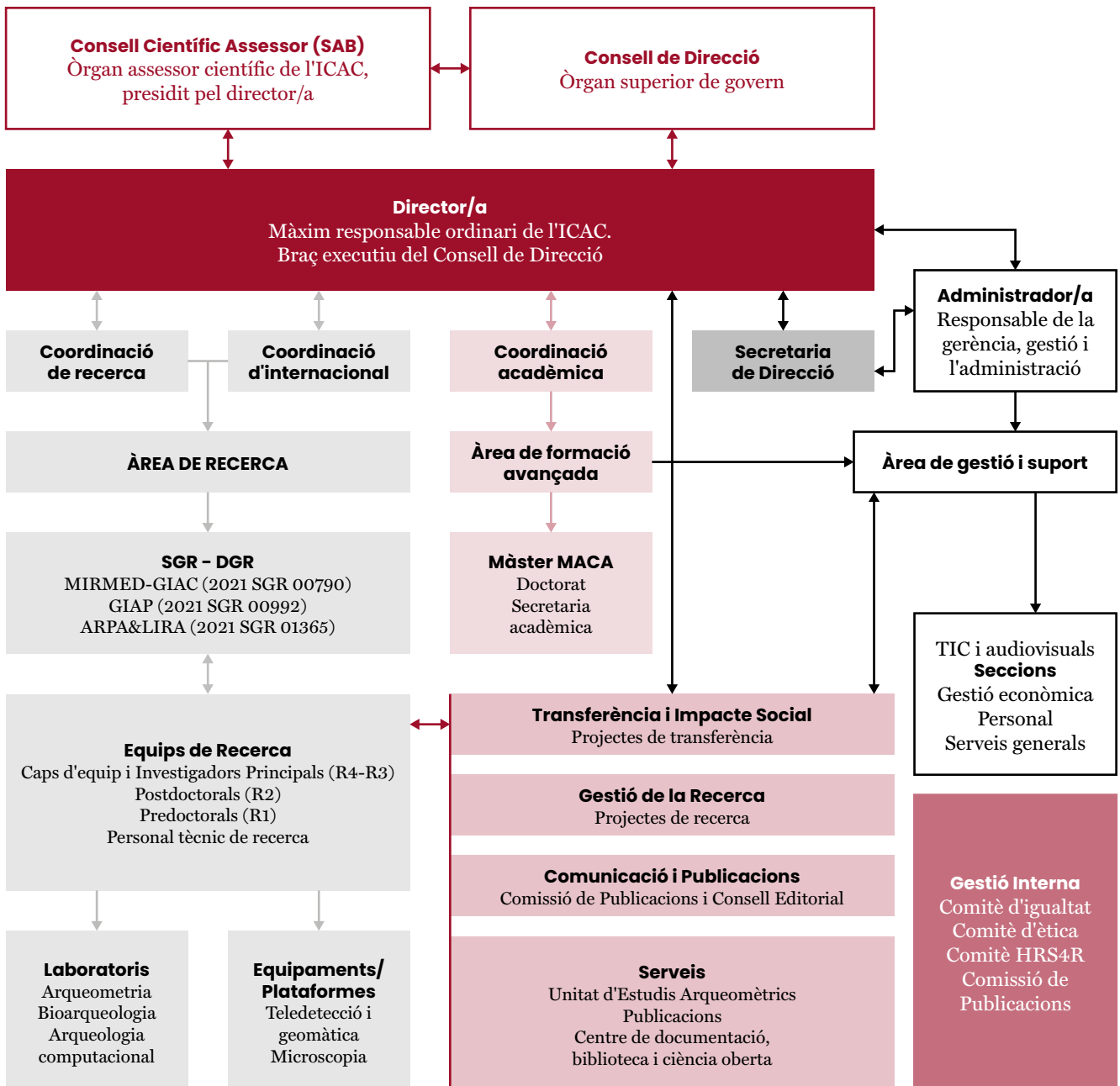
Governança i organització

Governança
Organització
Llistat de personal

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180	181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198	199	200	201	202	203	204	205	206	207	208	209	210	211	212	213	214	215	216	217	218	219	220	221	222	223	224	225	226	227	228	229	230	231	232	233	234	235	236	237	238	239	240	241	242	243	244	245	246	247	248	249	250	251	252	253	254	255	256	257	258	259	260	261	262	263	264	265	266	267	268	269	270	271	272	273	274	275	276	277	278	279	280	281	282	283	284	285	286	287	288	289	290	291	292	293	294	295	296	297	298	299	300	301	302	303	304	305	306	307	308	309	310	311	312	313	314	315	316	317	318	319	320	321	322	323	324	325	326	327	328	329	330	331	332	333	334	335	336	337	338	339	340	341	342	343	344	345	346	347	348	349	350	351	352	353	354	355	356	357	358	359	360	361	362	363	364	365	366	367	368	369	370	371	372	373	374	375	376	377	378	379	380	381	382	383	384	385	386	387	388	389	390	391	392	393	394	395	396	397	398	399	400	401	402	403	404	405	406	407	408	409	410	411	412	413	414	415	416	417	418	419	420	421	422	423	424	425	426	427	428	429	430	431	432	433	434	435	436	437	438	439	440	441	442	443	444	445	446	447	448	449	450	451	452	453	454	455	456	457	458	459	460	461	462	463	464	465	466	467	468	469	470	471	472	473	474	475	476	477	478	479	480	481	482	483	484	485	486	487	488	489	490	491	492	493	494	495	496	497	498	499	500	501	502	503	504	505	506	507	508	509	510	511	512	513	514	515	516	517	518	519	520	521	522	523	524	525	526	527	528	529	530	531	532	533	534	535	536	537	538	539	540	541	542	543	544	545	546	547	548	549	550	551	552	553	554	555	556	557	558	559	560	561	562	563	564	565	566	567	568	569	570	571	572	573	574	575	576	577	578	579	580	581	582	583	584	585	586	587	588	589	590	591	592	593	594	595	596	597	598	599	600	601	602	603	604	605	606	607	608	609	610	611	612	613	614	615	616	617	618	619	620	621	622	623	624	625	626	627	628	629	630	631	632	633	634	635	636	637	638	639	640	641	642	643	644	645	646	647	648	649	650	651	652	653	654	655	656	657	658	659	660	661	662	663	664	665	666	667	668	669	670	671	672	673	674	675	676	677	678	679	680	681	682	683	684	685	686	687	688	689	690	691	692	693	694	695	696	697	698	699	700	701	702	703	704	705	706	707	708	709	710	711	712	713	714	715	716	717	718	719	720	721	722	723	724	725	726	727	728	729	730	731	732	733	734	735	736	737	738	739	740	741	742	743	744	745	746	747	748	749	750	751	752	753	754	755	756	757	758	759	760	761	762	763	764	765	766	767	768	769	770	771	772	773	774	775	776	777	778	779	780	781	782	783	784	785	786	787	788	789	790	791	792	793	794	795	796	797	798	799	800	801	802	803	804	805	806	807	808	809	810	811	812	813	814	815	816	817	818	819	820	821	822	823	824	825	826	827	828	829	830	831	832	833	834	835	836	837	838	839	840	841	842	843	844	845	846	847	848	849	850	851	852	853	854	855	856	857	858	859	860	861	862	863	864	865	866	867	868	869	870	871	872	873	874	875	876	877	878	879	880	881	882	883	884	885	886	887	888	889	890	891	892	893	894	895	896	897	898	899	900	901	902	903	904	905	906	907	908	909	910	911	912	913	914	915	916	917	918	919	920	921	922	923	924	925	926	927	928	929	930	931	932	933	934	935	936	937	938	939	940	941	942	943	944	945	946	947	948	949	950	951	952	953	954	955	956	957	958	959	960	961	962	963	964	965	966	967	968	969	970	971	972	973	974	975	976	977	978	979	980	981	982	983	984	985	986	987	988	989	990	991	992	993	994	995	996	997	998	999	1000
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------

Governança

L'ICAC-CERCA es regeix pels següents òrgans de govern: el Consell de Direcció, el Consell Científic Assessor, i el director. L'organigrama del centre s'organitza en tres àrees (recerca, formació avançada, i gestió i suport a la recerca), que despleguen els grups i equips de recerca, laboratoris, equipaments i seccions diverses.

El **Consell de Direcció** és l'òrgan superior de decisió i administració de l'Institut. Pren decisions sobre el funcionament ordinari del centre, el seguiment del pla estratègic i les avaluacions de resultats. El 2023 es va reunir dues vegades, en format híbrid.

Presidència

Joaquim Nadal i Farreras

Conseller de Recerca i Universitats

Vicepresidència

Josep Pellarès Marzal

Rector de la Universitat Rovira i Virgili

Vocals de la Generalitat de Catalunya:

Joan Gómez Pellarès

Director general de Recerca del Departament de Recerca i Universitats

Sònia Hernández Almodóvar

Directora general de Patrimoni Cultural del Departament de Cultura

Vocals de la Universitat Rovira i Virgili:

Jordi Diloli Fons

Vicerector de Compromís Social i Sostenibilitat

Urbano Lorenzo Seva¹

Vicerector de Política Científica i Projectes Interdisciplinaris

Vocals del Consell Interuniversitari de Catalunya:

Joaquim Pera Isern

Professor de la Universitat Autònoma de Barcelona

Miguel Ángel Cau Ontiveros

Professor de la Universitat de Barcelona

Assisteixen amb veu i sense vot:

Josep Maria Palet Martínez

Director de l'ICAC-CERCA

Antoni González Senmartí

Secretari del Consell de Direcció

¹ Des del 23 de desembre de 2023. Fins el 22 de desembre, ocupà el càrrec Marina Galià Clua, vicerectora de Recerca de la URV.

El **Consell Científic Assessor** és un òrgan col·legiat de l'ICAC-CERCA integrat per personalitats de reconegut prestigi internacional en l'àmbit de l'arqueologia clàssica. Té l'objectiu d'assessorar l'Institut pel que fa a la seva activitat científica i participar en l'impuls i l'avaluació del centre. El CCA es va reunir el 14 de setembre (en una sessió híbrida) per a fer un balanç de l'any i consensuar noves línies de treball. Van assistir presencialment a la reunió la Dra. Margarita Vallejo i la Dra. Mar Zarzalejos que, al dia següent, van impartir un seminari de recerca en què van exposar les seves línies de recerca.

Prof. Dr. Marc Domingo Gygax

Universitat de Princeton (EUA)

Prof. Dr. Emilio Marin

Universitat Catòlica de Croàcia (Croàcia)

Prof. Dra. Dirce Marzoli

Institut Arqueològic Alemany (Espanya)

Prof. Dr. Cameron A. Petrie

Universitat de Cambridge (Regne Unit)

Prof. Dra. Naomi Sykes

Universitat d'Exeter (Regne Unit)

Prof. Dra. Margarita Vallejo Girvés

Universitat d'Alcalá de Henares (Espanya)

Prof. Dra. Mar Zarzalejos Prieto

Universitat Nacional d'Educació a Distància, UNED (Espanya)

El **Consell Editorial** i el sistema de revisió per parells garanteixen el rigor i l'aportació científica dels llibres de les dues col·leccions pròpies de l'Institut: Documenta (en paper) i Trama (digital). El Consell està format per vuit especialistes de reconegut prestigi i trajectòria internacionals.

Juan Manuel Abascal

Universitat d'Alacant (Espanya)

Susan E. Alcock

Universitat de Michigan (EUA)

Achim Arbeiter

Universitat Georg-August de Göttingen (Alemanya)

Dario Bernal

Universitat de Cadis (Espanya)

Yannis Maniatis

Centre Nacional de Recerca Científica Demokritos (Grècia)

Luisa Migliorati

Universitat de Roma La Sapienza (Itàlia)

Rosa Plana-Mallart

Universitat Paul-Valéry Montpellier 3 (França)

Lucrezia Ungaro

Sovrintendenza Capitolina, Direcció de Museus de Roma (Itàlia)

A nivell intern, la **Comissió de Publicacions** compta amb representants de les diferents àrees de recerca de l'Institut i amb el personal responsable del procés editorial intern. Les seves funcions principals són l'aprovació de les propostes de publicació i l'assessorament científic en l'activitat editorial de l'Institut.

Josep Maria Palet Martínez

Maria Gradillas Reverté

Maura Lerga Felip

Anna Gutiérrez Garcia-Moreno

Diana Gorostidi Pi

Maria Carme Belarte

Josep Maria Macias Solé

Jordi López Vilar

Hèctor A. Orengo Romeu

Des del 2015, l'ICAC-CERCA compta amb dues eines fonamentals per al seguiment i implementació de l'Estratègia de Recursos Humans per a Investigadors (HRS4R), un instrument de la Comissió Europea per a donar suport a les universitats, institucions de recerca i les organitzacions que financen la recerca en l'aplicació de la Carta Europea de l'Investigador i el Codi de Conducta per a la Contractació d'Investigadors (C&C).

El **Comitè d'Ètica** té com a objectiu seguir i avaluar el compliment del Codi ètic de l'ICAC. Actua amb plena independència, imparcialitat i objectivitat de criteri. L'equip està format per Gilbert Frigola, Anna Gutiérrez i Alexandra Livarda. Durant el 2023 s'ha gestionat un expedient que es troba en procés de resolució. Des del comitè s'ha posat en marxa un Canal d'Alertes, a fi de complir amb la normativa vigent. Aquesta eina permet posar-se en contacte amb els comitès del centre de manera totalment anònima i facilita el seguiment de les possibles incidències.

El **Comitè d'Igualtat** vetlla per la igualtat de gènere real i efectiva en tots els àmbits de l'Institut, a través del Pla d'Igualtat i el Protocol de prevenció i actuació contra l'assetjament sexual. L'equip està format per Lydia M. Gil, Lúcia Colominas i Alfredo Mayoral.

Durant el 2023 s'ha redactat el II Pla d'acció per la igualtat de gènere, aprovat pel Consell de Direcció el mes de juny.

En col·laboració amb la URV (Unitat d'Igualtat, CRAI, Dpt. d'Història i Història de l'Art), ha impulsat un projecte de sensibilització que ha portat, per primer cop a Catalunya, l'exposició itinerant "Archeosexisme", creada per l'Associació Archéo-Éthique i el projecte Paye ta Truelle el 2019. S'exposarà a les set seus del CRAI de la URV, des de desembre de 2023 a maig de 2024. L'exposició fomenta la igualtat de gènere en el món de la recerca, alhora que promou la cultura científica, a través de la presentació i denúncia de situacions reals de sexisme.

En una acció conjunta dels dos comitès, l'ICAC-CERCA ha reeditat la *Carta ètica i el Vademècum per a la prevenció, detecció i actuació contra les discriminacions durant els treballs de camp*. Es té constància d'onze persones de la direcció de les excavacions que la van implementar en les campanyes arqueològiques d'estiu.

Al llarg de l'any ha organitzat diverses xerrades de sensibilització per la igualtat de la dona i la diversitat i ha fet, també, difusió de recursos d'interès per correu electrònic i a la web d'Igualtat de l'Institut.

15 Convenis de col·laboració	4	Amb universitats
	0	Amb centres de recerca i museus
	7	Adscripció investigadora
	3	Amb administracions públiques
	1	Altres

Presència institucional

- L'ICAC és un Centre CERCA de la Generalitat de Catalunya.
- L'ICAC-CERCA és centre de recerca en arqueologia clàssica integrat per la Administració de la Generalitat de Catalunya i la Universitat Rovira i Virgili (URV).
- L'ICAC-CERCA és un institut universitari de recerca adscrit a la URV.
- L'ICAC-CERCA té l'adscripció de personal investigador de la Institució Catalana de Recerca i Estudis Avançats (ICREA).

L'ICAC-CERCA té els següents reconeixements:

- Centre d'excel·lència en recursos humans HR Excellence in Research (HRS4R)
- Centre de formació permanent del professorat d'ensenyament no universitari

L'ICAC-CERCA és membre de les següents entitats:

- Amigos del Instituto Arqueologico Aleman de Madrid (DAI Madrid)
- Associazione Internazionale di Archeologia Classica (AIAC)
- Associació Catalana d'Entitats de Recerca (ACER)
- Associació Centres de Recerca Catalans (ACREC)
- Associació Pol de Coneixement Catalunya Sud (APCC)
- Consell Internacional de Museus (ICOM España)
- Sociedad Española de Estudios Clásicos (SEEC)
- Societat Catalana d'Arqueologia (SCA)

L'ICAC-CERCA forma part dels següents òrgans:

- Consell Nacional d'Arqueologia i Paleontologia
- Comissió de Recerca d'Arqueologia i Paleontologia
- Consell Assessor del Patrimoni Historicoartístic de Tarragona
- Comitè Científic de la Tàrraco Biennal
- Consell Assessor d'Arqueologia de Guissona

L'ICAC-CERCA està adherit:

- Carta Europea de l'Investigador i Codi de conducta per a la contractació d'investigadors
- Codi de conducta CERCA
- Declaració de Berlín sobre l'accés obert al coneixement en ciències i humanitats

L'ICAC-CERCA col·labora:

- Operador de UAS (drons) de l'Agència Estatal de Seguridad Aérea (AESA)
- Campus d'Arqueologia i Paleontologia de la UAB, dins la xarxa de patrimoni cultural de l'Esfera UAB-CEI

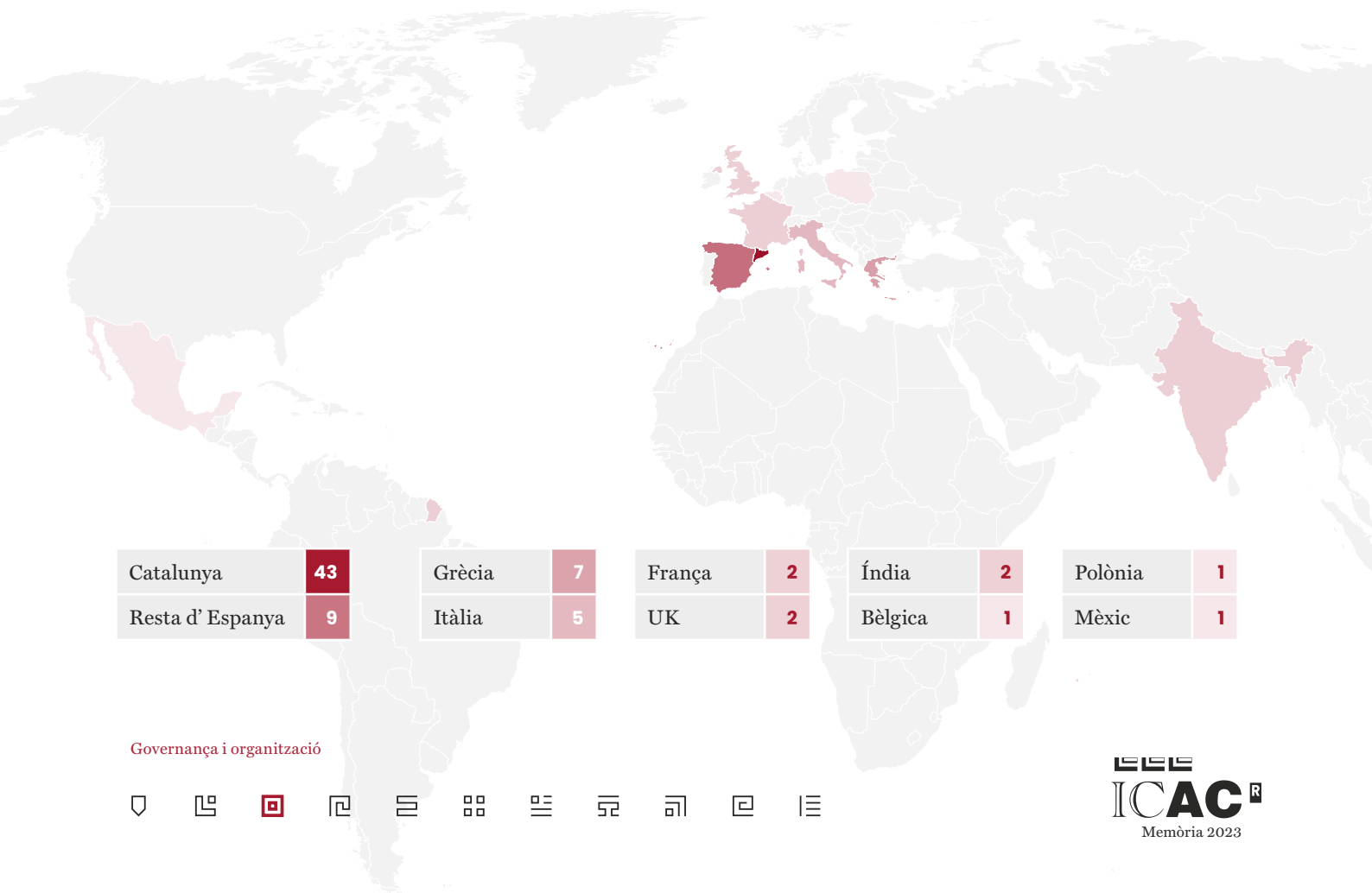
Organització

El 2023 l'ICAC-CERCA ha comptat amb un equip de 73 persones, entre les quals s'inclouen el personal investigador i el personal tècnic i de suport a la recerca.

El 27 % són d'origen internacional, provinents de 8 nacionalitats diferents.

L'Institut compta, a més, amb una xarxa extensa de personal investigador adscrit que amplia i reforça la massa crítica del centre a través de l'adscripció. El 2023 aquest col·lectiu ha estat de 58 persones (91 % postdoctorals i 9 % predoctorals).

		Dones	Homes	Total	EJC
Personal investigador propi i vinculat	R4	2	7	9	6,63
	R3	3	0	3	3,00
	R2	10	9	19	15,87
	R1	7	7	14	11,24
	Subtotal	22	23	45	36,74
Personal tècnic de recerca		5	7	12	7,98
Gestió i suport a la recerca		12	4	16	15,00
Total		39	34	73	59,72
Personal investigador adscrit	R4	7	6	13	3,61
	R3	1	5	6	1,90
	R2	12	22	34	7,77
	R1	2	3	5	1,71
	Subtotal	22	36	58	14,99

Catalunya	43	Grècia	7	França	2	Índia	2	Polònia	1
Resta d' Espanya	9	Itàlia	5	UK	2	Bèlgica	1	Mèxic	1

Governança i organització

Llistat de personal

* La vinculació a aquesta categoria és inferior a un any

Director

Josep Maria Palet Martínez

Secretaria de direcció

Esther Esquinas Torres

Administrador

Jordi Peiret i Estrada*

Maria Gradillas Reverté*

Marta Mateu Sagués

Alfredo Mayoral Pascual

Andrew Mclean*

David Montanero Vico

Faidon Moudopoulos-Athanasiou

Sendash Panbambang Singh

Valentina Pescini

Federica Riso

Neogi Sayantani*

Laura Strolin

Patricia Vandorpe

Personal investigador propi i vinculat R1

Giannis Apostolou

Theoni Baniou

Iban Berganzo Bezga*

Òscar Caldés Aquilué

Arnau Carbonell Puigventós

Antoni Corrales Soberino

Hugo Feliu Pérez

Karen Fortuny Mendo*

Laura Galán Palomares*

Isabel Mattuzzi*

Andreu Muñoz Virgili

Maria Rueda Prunell

Rosa Soler Acedo*

Konstantina Venieri

Tècnics de recerca

Paloma Aliende García

Joan Canela Gràcia

Andrea Collado Padilla*

Marta Flórez Santasusana*

Darío Herranz Rodrigo*

Jordi López Vilar

Iñaki Matias Santacoloma

Jordi Oliver Vert

Simona Perna*

Josep Maria Puche Fontanilles

Marie-Claire Savin (ICAC-UAB)

Borja Urbistondo Letamendia*

Personal investigador adscrit R4 i R3

Aureli Álvarez Pérez

Piero Berni Millet

Montserrat Claveria Nadal (UAB)

Maria-Pia Darblade-Auroin

Antoni Gonzalez Senmartí

Sergi Grau Guijarro

Josep Guitart Duran

Jordi Hernández-Gasch

Pilar Lapuente Mercadal (Unizar)

Maria Teresa Magadán Olives

Jaume Portulàs Ambrós

Marta Prevosti Monclús

Montserrat Reig Calpe

Albert Vicent Ribera Lacomba

Giorgio Rizzo

Isabel Rodà Llanza (UAB)

Graham Roderick Jones

Joan Silva Barris

Personal investigador adscrit R2

Roger Aluja Pérez

Juan Antonio Antolinos Marín

Iban Berganzo Besga*

Enric Colom Mendoza

Ramon Ferré Anguix

Marta Flórez Santasusana*

Abel Gallego Valle*

Merkourios Georgiadis

Roser Homar Pérez

Charlotte Jane Diffey*

Júlia Janicka

Ada Lasheras González

Jesús Martínez Fernández

Daniel Mateo Corredor (UA)

Owain Morris*

Andreu Muñoz Melgar (MBT)

Joan Josep Mussarra Roca

Joan Negre Pérez

María Jesús Ortega Pérez

Carles Padrós Gómez

Manuel Parada López de Corselas

Maria Pastor Quiles (UA)

Simona Perna*

María Rosa Pina Burón

Alessandro Ravotto

Mateu Riera Rullán

Josep Francesc Roig Pérez

Francesc Rodríguez Martorell

Begoña Soler Huertas

Patricia Terrado Ortuño

Pablo Varona Rubio*

Michael Paul Wallace

Toby Wilkinson

Àrea de recerca

Coordinador de recerca

Hèctor A. Orengo Romeu (ICREA)

Coordinadora d'internacionalització

Alexandra Livarda

Personal investigador propi i vinculat R4 i R3

Maria Carme Belarte (ICREA)

Jesús Carruesco García (URV-ICAC)

Lídia Colominas Barberà

José Ignacio Fiz Fernández

(URV-ICAC)

Diana Gorostidi Pi (URV-ICAC)

Anna Gutiérrez García-Moreno

Ramon Járrega Domínguez

Alexandra Livarda

Josep Maria Macias Solé

Hèctor A. Orengo Romeu (ICREA)

Josep Maria Palet Martínez

Joaquín Ruiz de Arbulo

Bayona (URV-ICAC)

Personal investigador propi i vinculat R2

Oriane Bourgeon*

Efrossyini Boutsikas

Nazarij Bulawka

Francesc C. Conesa

Charlotte Diffey*

Abel Gallego Valle*

Arnau Garcia Molsosa

Navjot Kour

Governança i organització

Personal investigador adscrit R1

Sergio Badenes Placencia
Oriol Cuscó Badia
Karen Fortuny*
Alexandra Kriti
Pablo Medina Gil

Àrea de formació avançada

Coordinació programa de doctorat
Josep Maria Palet Martínez

Coordinació programa de màster
Maria Carme Belarte

Secretaria
Ana Isabel Gallego Salas

Serveis

Centre de documentació i Biblioteca
Arnau Estivill Guasch
Lydia Margarita Gil González

Unitat d'Estudis Arqueomètrics
Andrea Collado Padilla*
Anna Gutiérrez Garcia-Moreno
Jordi Oliver i Vert
Isabel Rodà de Llanza
Marie-Claire Savin (ICAC-UAB)

Servei de Publicacions
Maura Lerga Felip

Unitat de Transferència i Impacte Social
Marta Flórez Santasusana*
Gilbert Frigola Olives
Ana Isabel Gallego Salas
Inmaculada Richaud López

Àrea de gestió i suport a la recerca

Gestió de projectes
Gilbert Frigola Olives

Comunicació
Maria Ferrer Bonet
Maura Lerga Felip
Inmaculada Richaud López

Personal i gestió juridicoadministrativa
Maria Palacios Rodríguez

Gestió econòmica
Montserrat Aleu Aixalà
Candela Giménez Amacorria
Verónica Rodríguez Lera

TIC i audiovisuals
Miquel Àngel Colet Menasanch

Serveis generals
Montserrat Aleu Aixalà
Meritxell Garcia Masot

* La vinculació a aquesta categoria és inferior a un any

Recerca

Projectes de recerca i captació de fons
Producció científica
Grups de recerca
Ciència oberta
Disseminació
Plataformes científiques

Projectes de recerca i captació de fons

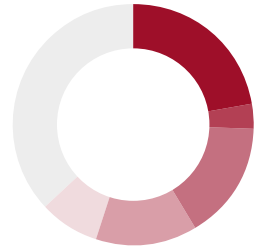
	Total	IP dona	IP home	
Projectes de l'ICAC (2023)	46	23	23	
Segons convocatòria				
● Convocatòries europees	7	5	2	
● Convocatòries estatals	17	10	7	
● Convocatòries de la Generalitat de Catalunya	10	4	6	
● Convocatòries d'altres entitats i/o institucions	12	4	8	
Segons zona d'estudi				
● Internacionals	25	13	12	
● Estatals	9	6	3	
● A Catalunya	12	4	8	
Segons via de finançament				
● Competitiu	36	20	16	
● No Competitiu	10	3	7	
Projectes d'altres entitats (2023)			44	
Segons convocatòria				
● Convocatòries europees			9	
● Convocatòries estatals			7	
● Convocatòries de la Generalitat de Catalunya			14	
● Convocatòries d'altres entitats i/o institucions			14	
Segons zona d'estudi				
● Internacionals			11	
● Estatals			13	
● A Catalunya			20	

Finançament competitiu de l'ICAC (2023)		1.024.353,71 €
Comissió Europea (MSCA)		165.312,96 €
Estat		639.166,00 €
Ministeri de Ciència - AEI		639.166,00 €
Projectes I+D		306.250,00 €
Juan de la Cierva		97.400,00 €
Redes de investigación		12.000,00 €
FPI		223.516,00 €
Generalitat de Catalunya		207.374,75 €
AGAUR		207.374,75 €
FI-DGR		47.374,75 €
SGR		160.000,00 €
Fundacions i altres entitats		12.500,00 €
Fundación PALARQ		7.000,00 €
Fund. Privada Mútua Catalana		5.500,00 €

Finançament competitiu de l'ICAC 2023, segons objecte del projecte		1.024.353,71 €
Projectes de recerca		490.250,00 €
Contractes postdoctorals		262.712,96 €
Contractes predoctorals		270.890,75 €
Altres		500,00 €

Producció científica

	Total	1r autor ICAC home	1r autor ICAC dona
Articles (JCR, Scopus, Carhus+A)	28	15	7
Articles (Carhus+B, C i D)	4	4	3
Articles en altres revistes	20	16	8
Articles en actes de congrés	17	17	8
Llibres	10	6	3
Capítols de llibre	46	25	13
Total	125	83	42

Els 10 articles publicats durant el 2023 en les revistes amb més impacte

1. Berganzo-Besga, I.; Orengo, H. A.; Lumbreras, F.; Alam, A.; Gerrit, P. J.; Khan, A.; Campbell, R.; Suárez-Moreno, M.; Tomaney, J.; Roberts, R.; Petrie, C. «Curriculum learning-based strategy for low-density archaeological mound detection from historical maps in India and Pakistan», *Scientific Reports* 13, 11257 (2023), <https://doi.org/10.1038/s41598-023-38190-x>.

JCR (ISI), factor d'impacte: 4,6 (Q2, Multidisciplinary Sciences). Scopus, CiteScore: 7,5 (Q1, 92 %).

2. Belarte, M. C.; Pastor, M.; Mateu, M.; Portillo, M.; Saorin, C.; Pecci, A.; Vila, S.; Gomar, A. «Iron Age combustion structures in the north-eastern Iberian Peninsula: an interdisciplinary experimental study», *Archaeological and Anthropological Sciences* 15, 76 (2023), <https://doi.org/10.1007/s12520-023-01772-x>.

JCR (ISI), factor d'impacte: 2,8 (Q1, Anthropology). Scopus, CiteScore: 5,0 (Q1, 96 %, Archeology). Carhus+A.

3. Garcia-Molsosa, A.; Orengo, H. A.; Petrie, C. A. «Reconstructing long-term settlement histories on complex alluvial floodplains by integrating historical map analysis and remote-sensing: an archaeological analysis of the landscape of the Indus River Basin», *Heritage Science* 11, 141 (2023), <https://doi.org/10.1186/s40494-023-00985-6>.

JCR (ISI), factor d'impacte: 2,5 (Q2, Spectroscopy). Scopus, CiteScore: 3,9 (Q1, 94 %, Archeology - Arts and Humanities).

4. Lapuente Mercadal, P.; Claveria, M.; Rodà De Llanza, I. «Multi-analytical approach to identify the white marbles used in Roman Imperial sculptures from Tarraco (Hispania)», *Minerals* 2024 14(1), p. 1-19 (publicat el desembre de 2023).

JCR (ISI), factor d'impacte: 2,5 (Q2, Mineralogy). Scopus, CiteScore: 3,9 (Q2, 70 %, Geology).

Recerca

5. Pescini, V.; Carbonell, A.; Colominas, L.; Égüez, N.; Mayoral, A.; Palet, J. M. «Neolithic livestock practices in high mountain areas: A multi-proxy study of pastoral enclosures of Molleres II (Eastern Pyrenees)», *Quaternary International*, Vol. 683–684, 2024, p. 104-122, ISSN 1040-6182 <https://doi.org/10.1016/j.quaint.2023.04.008> (versió en línia publicada el maig de 2023).

JCR (ISI), factor d'impacte: 2,4 (Q1, Earth and Planetary Sciences).

6. Colominas, L.; Portillo, M.; Morera, J.; Oller, J.; Berrocal-Barberà, A.; Gallego-Valle, A.; López-Bultó, O.; Messana, Ch.; Sisa-López De Pablo, J.; Tornero, C.; Olesti, O. «Livestock management at the Late Iron Age site of Baltarga (eastern Pyrenees): an integrated bio-geoarchaeological approach», *Archaeol Anthropol Sci* 15, 159 (2023), <https://doi.org/10.1007/s12520-023-01848-8>.

JCR (ISI), factor d'impacte: 2,2 (Q1, Anthropology). Scopus, CiteScore: 5,0 (Q1, 96 %, Archaeology). Carhus+A.

7. Belarte, M. C.; Portillo, M.; Mateu, M.; Saorin, C.; Pastor, M.; Vila, S.; Pescini, V. «An interdisciplinary approach to the combustion structures of the Western Mediterranean Iron Age. The first results», *Journal of Archaeological Science: Reports*, Volume 47 (2023), 103803, ISSN 2352-409X, <https://doi.org/10.1016/j.jasrep.2022.103803>.

JCR (ISI), factor d'impacte: 1,6 (Q1, Archaeology). Scopus, CiteScore: 3,0 (Q1, 91 %, Archaeology - Arts and Humanities).

8. Moudopoulos-Athanasίου, F. «Pathways to Know and Sidetracks to Forget: Walking and the Montane Cultural Landscape of Zagori (Northwestern Greece)», *Journal of Eastern Mediterranean Archaeology and Heritage Studies* 11(1): 1–20, <https://doi.org/10.5325/jeasmedarcherstu.11.1.0001>.

JCR (ISI), factor d'impacte: 0,5 (Q2, Archaeology). Scopus, CiteScore: 1,3 (Q1, 79 %, Archaeology - Arts and Humanities).

9. Grau, S. «Theodora, a (not so) Holy Harlot: Procopius' Secret History and the Hagiographic Narrative», *Greek, Roman and Byzantine Studies* 63 (2023), p. 447-465.

JCR (ISI), factor d'impacte: 0,2 (Q1, Classics). Scopus, CiteScore: 1,5 (Q1, 99 %, Classics) / 11,00 (ICDS).

10. Rodríguez, F. «Late Roman Unguentaria en Tarragona: resultados preliminares sobre su caracterización tipológica, distribución y evolución en su suburbio portuario (siglos VII-inicios del VIII d. C.)», *Pyrenae*, Vol. 54, Núm. 1, gener de 2023, p. 173-196.

Scopus, CiteScore: 0,6 (Q1, 86 %, Classics). Carhus+A.

Grups de recerca

MIRMED-GIAC

Grups de Recerca 1

Mirades sobre la Mediterrània a l'antiguitat. D'orient a occident, de la protohistòria a l'antiguitat tardana. Grup Interinstitucional en Arqueologia Clàssica

Coordinadora: **Maria Carme Belarte** (ICREA-ICAC)

El grup MIRMED-GIAC compta amb una sòlida trajectòria en l'àmbit de l'arqueologia clàssica. Creat originàriament el 2013 com a MIRMED, Mirades sobre la Mediterrània a l'Antiguitat. D'Orient a Occident, de la Protohistòria a l'Antiguitat Tardana, és un grup interinstitucional en arqueologia clàssica, integrat també per la URV. Està format per diversos equips d'investigació de l'ICAC, la URV i la UAB, amb un perfil multidisciplinari, que comprèn una visió ampla de l'arqueologia clàssica tant de manera cronològica (de la protohistòria a l'antiguitat tardana) com geogràfica (en el marc del mar Mediterrani).

Equips

Protohistòria de la Mediterrània occidental

IP

Maria Carme Belarte (ICREA) i Jordi Diloli (URV)

Membres

Samuel Sardà Seuma (URV)
 Marc Prades Painous (URV)
 Joan Canela Gràcia (ICAC)
 Laura Bricio Segura (URV)
 Antoni Corrales Soberino (ICAC)
 Iñaki Matías Santacoloma (ICAC)
 Marta Mateu Sagués (ICAC)
 David Montanero Vico (ICAC)

Arqueologia romana i tardoantiga

IP

Josep Maria Macias (ICAC) i Ramon Járrega (ICAC)

Membres

Jordi López Vilar (ICAC)
 Josep M. Pucho Fontanilles (ICAC)
 Karen Fortuny Mendo (ICAC)
 Òscar Caldés Aquilué (ICAC)
 Maria Rueda Prunell (ICAC)
 Andreu Muñoz Virgili (ICAC)

Seminari de Topografia Antiga (SETOPANT)

IP

Joaquín Ruiz de Arbulo (URV-ICAC)

Membres

Ricardo Mar Medina (URV)
 Eva Subías Pascual (URV)
 José Ignacio Fiz Fernández (URV-ICAC)
 Francesc Rodríguez (URV)
 Vanina Hofman (URV)

Poblament i territori en època romana

IP

Joaquim Pera Isern (UAB)

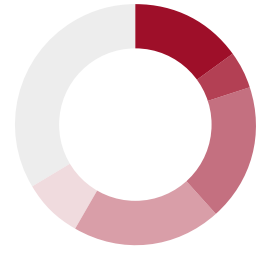
Membres

César Carreras Monfort (UAB)
 Esther Rodrigo Requena (UAB)
 Núria Romaní Sala (UAB)
 Pau De Soto Cañamares (UAB)

Recerca

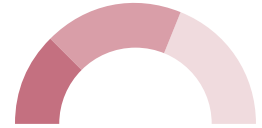
	Total	1r autor ICAC home	1r autor ICAC dona
Articles (JCR, Scopus, Carhus+A)	9	5	3
Articles (Carhus+B, C i D)	3	3	2
Articles en altres revistes	11	10	2
Articles en actes de congrés	12	12	4
Llibres	5	3	2
Capítols de llibre	20	7	3
Total	60	40	16

	Total	IP dona	IP home
Projectes MIRMED (2023)	16	7	9

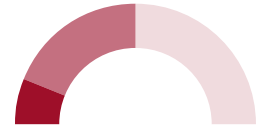
Segons convocatòria

● Convocatòries europees	0	0	0
● Convocatòries estatals	4	2	2
● Convocatòries de la Generalitat de Catalunya	6	3	3
● Convocatòries d'altres entitats i/o institucions	6	2	4

Segons zona d'estudi

● Internacionals	2	0	2
● Estatals	6	4	2
● A Catalunya	8	3	5

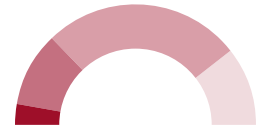
Segons via de finançament

● Competitius	11	6	5
● No Competitius	5	1	4

Projectes d'altres entitats (2023) **19**

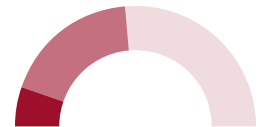
Segons convocatòria

● Convocatòries europees	1		
● Convocatòries estatals	4		
● Convocatòries de la Generalitat de Catalunya	10		
● Convocatòries d'altres entitats i/o institucions	4		

Segons zona d'estudi

● Internacionals	2		
● Estatals	7		
● A Catalunya	10		

Finançament competitiu MIRMED (2023)		390.008,00 €
Comissió Europea (MSCA)		-
Estat		318.008,00 €
Ministeri de Ciència - AEI		318.008,00 €
Projectes I+D		206.250,00 €
FPI		111.758,00 €
Generalitat de Catalunya		60.000,00 €
AGAUR		60.000,00 €
SGR		60.000,00 €
Fundacions i altres entitats		12.000,00 €
Fundación PALARQ		7.000,00 €
Fund. Privada Mútua catalana		5.000,00 €

Finançament competitiu MIRMED (2023), segons objecte del projecte		390.008,00 €
Projectes de recerca		278.250,00 €
Contractes postdoctorals		-
Contractes predoctorals		111.758,00 €
Contractes personal tècnic		-
Altres		-

Grup d'Investigació en Arqueologia del Paisatge

Coordiadors: **Josep Maria Palet** i **Hèctor A. Orengo** (ICREA-ICAC)

Creat l'any 2004, va ser reconegut com a grup emergent per l'AGAUR l'any 2009 (SGR1219). Entre els anys 2014 i 2021 va formar part del GRC MIRMED (2014 SGR 1197 i 2017 SGR 970). Ara ha estat reconegut per l'AGAUR com a Grup de Recerca Consolidat de la Generalitat de Catalunya amb número d'expedient 2021 SGR 00992.

L'objectiu principal de recerca és el desenvolupament d'estudis interdisciplinaris i diacrònics del paisatge que permetin caracteritzar les interaccions socioambientals i la formació de paisatges culturals a partir d'anàlisis arqueomorfològiques, arqueològiques i històriques, bioarqueològiques, paleoambientals, espacials i computacionals.

Equips

Arqueologia dels paisatges culturals i paleoambient

IP

Josep Maria Palet

Membres

Alfredo Mayoral Pascual
Valentina Pescini
Arnau Carbonell Puigventós
Marta Flórez Santasusana
Isabel Mattuzzi

Arqueologia computacional

IP

Hèctor A. Orengo (ICREA-ICAC)

Membres

Arnau Garcia Molsosa
Francesc Cecilia Conesa
Efrosyni Boutsikas
Nazarij Buławka
Faidon Moudopoulos-Athanasioi
Navjot Kour
Pangambam Sendash Singh
Giannis Apostolou
Konstantina Venieri
Iban Berganzo Besga
Neogi Sayantani
Andrew Mclean
Paloma Aliende

Bioarqueologia (arqueozoologia i arqueobotànica)

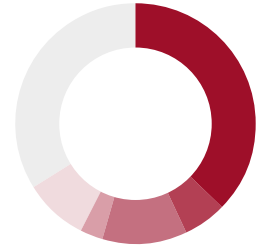
IP

Alexandra Livarda i Lúdia Colominas

Membres

Charlotte Diffey
Patricia Vandorpe
Federica Riso
Laura Strolin
Theoni Baniou
Abel Gallego Valle
Rosa Soler Acedo
Darío Herranz Rodrigo
Borja Urbistondo Letamendi

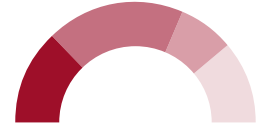
	Total	1r autor ICAC home	1r autor ICAC dona
Articles (JCR, Scopus, Carhus+A)	13	8	3
Articles (Carhus+B, C i D)	2	1	1
Articles en altres revistes	4	2	2
Articles en actes de congrés	1	1	0
Llibres	3	2	0
Capítols de llibre	11	6	2
Total	34	20	8

	Total	IP dona	IP home
Projectes GIAP (2023)	27	14	13

Segons convocatòria

● Convocatòries europees	7	5	2
● Convocatòries estatals	10	6	4
● Convocatòries de la Generalitat de Catalunya	4	1	3
● Convocatòries d'altres entitats i/o institucions	6	2	4

Segons zona d'estudi

● Internacionals	23	13	10
● Estatals	0	0	0
● A Catalunya	4	1	3

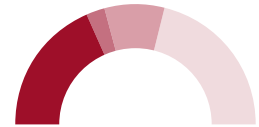
Segons via de finançament

● Competitiu	22	12	10
● No Competitiu	5	2	3

Projectes d'altres entitats (2023) **19**

Segons convocatòria

● Convocatòries europees	7
● Convocatòries estatals	1
● Convocatòries de la Generalitat de Catalunya	3
● Convocatòries d'altres entitats i/o institucions	8

Segons zona d'estudi

● Internacionals	8
● Estatals	4
● A Catalunya	7

Finançament competitiu GIAP (2023)		581.845,71 €
Comissió Europea (MSCA)		165.312,96 €
Estat		309.158,00 €
Ministeri de Ciència - AEI		309.158,00 €
Projectes I+D		100.000,00 €
Juan de la Cierva		97.400,00 €
FPI		111.758,00 €
Generalitat de Catalunya		107.374,75 €
AGAUR		107.374,75 €
FI-DGR		47.374,75 €
SGR		60.000,00 €
Fundacions i altres entitats		-

Finançament competitiu GIAP (2023), segons objecte del projecte		581.845,71 €
Projectes de recerca		160.000,00 €
Contractes postdoctorals		262.712,96 €
Contractes predoctorals		159.132,75 €
Contractes personal tècnic		-
Altres		-

Arqueologia de les Produccions Artístiques, Literàries i Iconogràfiques i la seva Recepció de l'Antiguitat als nostres dies

Coordinadora: **Diana Gorostidi Pi** (URV-ICAC)

Aquest nom vol recollir l'esperit de dos grups que fins ara havien treballat de manera paral·lela, però amb un important punt de contacte i interès comú compartit: la documentació antiga per a la recerca arqueològica; i les fonts literàries, l'epigrafia, la papirologia i les fonts iconogràfiques.

Tots dos grups de treball sorgeixen d'equips de recerca consolidats amb seu a l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica: Arqueometria i Produccions Artístiques (ArPA), més nombrós i articulat, centrat en l'estudi de l'explotació i us dels materials lapidis a l'Antiguitat; i Literatura, Iconografia i Recepció de l'Antiguitat (LIRA), té, en canvi, un caràcter marcadament filològic, però amb una línia de recerca especialitzada també en l'anàlisi de les evidències materials, iconogràfiques, papirologiques i epigràfiques.

Les principals temàtiques de recerca del grup són: arqueometria dels materials lapidis i pedreres històriques; tallers de les produccions lapídies (suports epigràfics i escultura); riquesa, prestigi i simbolisme dels recursos naturals; fonts textuais i iconogràfiques; epigrafia i papirologia; recepció de l'antiguitat a la literatura i les arts.

Equip

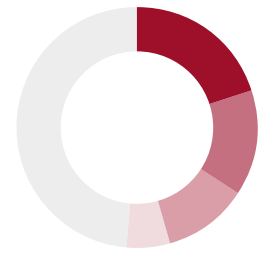
IP

Diana Gorostidi Pi (URV-ICAC)
Anna Gutiérrez
Garcia-Moreno (ICAC)

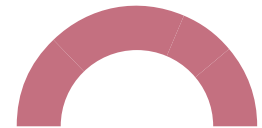
Membres

Jesús Carruesco García (URV-ICAC)
Marie-Claire Savin (ICAC-UAB)
Simona Perna (ICAC)
Jordi Oliver Vert (ICAC)
Oriane Bourgeon (ICAC)
Laura Galán Palomares (ICAC)
Marta Nicolás Muelas (URV)
Saray García (UAB)
Teresa Buey Utrilla (URV)
Hugo Feliu Pérez (ICAC)
Andrea Collado Padilla (ICAC)

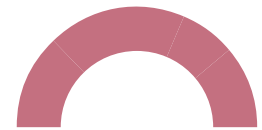
	Total	1r autor ICAC home	1r autor ICAC dona
Articles (JCR, Scopus, Carhus+A)	7	2	1
Articles (Carhus+B, C i D)	0	0	0
Articles en altres revistes	5	4	4
Articles en actes de congrés	4	4	4
Llibres	2	1	1
Capítols de llibre	17	12	8
Total	35	23	18

	Total	IP dona	IP home
Projectes ArPA-LIRA (2023)	3	2	1
Segons convocatòria			
● Convocatòries europees	0	0	0
● Convocatòries estatals	3	2	1
● Convocatòries de la Generalitat de Catalunya	0	0	0
● Convocatòries d'altres entitats i/o institucions	0	0	0

Segons zona d'estudi			
● Internacionals	0	0	0
● Estatals	3	2	1
● A Catalunya	0	0	0

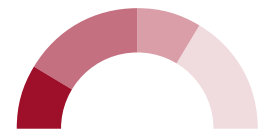

Segons via de finançament			
● Competitiu	3	2	1
● No Competitiu	0	0	0

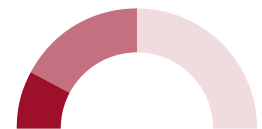

Projectes d'altres entitats (2023) 6

Segons convocatòria			
● Convocatòries europees	1		
● Convocatòries estatals	2		
● Convocatòries de la Generalitat de Catalunya	1		
● Convocatòries d'altres entitats i/o institucions	2		

Segons zona d'estudi			
● Internacionals	1		
● Estatals	2		
● A Catalunya	3		

Finançament competitiu ArPA-LIRA (2023)	52.000,00 €
Comissió Europea (MSCA)	-
Estat	12.000,00 €
Ministeri de Ciència - AEI	12.000,00 €
Redes de investigación	12.000,00 €
Generalitat de Catalunya	40.000,00 €
AGAUR	40.000,00 €
SGR	40.000,00 €
Fundacions i altres entitats	-

Finançament competitiu ArPA-LIRA (2023), segons objecte del projecte	52.000,00 €
Projectes de recerca	52.000,00 €
Contractes postdoctorals	-
Contractes predoctorals	-
Contractes personal tècnic	-
Altres	-

Ciència oberta

Des de finals del primer semestre de 2023 hi ha disponible un lloc web sobre ciència oberta a l'ICAC-CERCA (<https://openscience.icac.cat>), centrat en la gestió de dades de recerca (abans, durant i en finalitzar un projecte), els serveis que ofereix l'Institut i les infraestructures disponibles.

Enguany s'ha dissenyat i aprovat, també, un sistema d'avaluació de la implementació del Protocol per a la gestió de dades de recerca de l'Institut, el qual ha permès detectar els punts forts, així com les febleses i punts de millora.

En una iniciativa conjunta del Centre de Documentació, Biblioteca i Ciència oberta i el Servei de Publicacions, l'ICAC-CERCA ha activat la gestió d'identificadors únics per a publicacions i documentació del centre (DOI) amb l'agència CrossRef.

Finalment, el servei ha organitzat quatre sessions de formació en matèria de ciència oberta: tres per al personal investigador i tècnic de l'Institut (amb un 58 % d'assistència); i una sessió adreçada a l'alumnat del Màster interuniversitari en Arqueologia Clàssica Aplicada (MACA) i del Màster universitari en Recerca Avançada en Estudis Humanístics (MURAEH) (amb una assistència del 23 %).

Gestió de les dades de recerca FAIR

El **Repositori de Dades de Recerca (CORR.RDR)** és una plataforma federada i multidisciplinària gestionada pel CSUC, que permet a les universitats

i centres de recerca de Catalunya publicar les seves dades d'investigació seguint els principis FAIR i les directrius de l'European Open Science Cloud (EOCS).

El 2023 s'ha arribat als 39 datasets publicats (5 % del total al CORR.RDR), els quals han obtingut un total de 7.948 descàrregues (10 % del total al CORR.RDR). Hi ha participat un 25 % del personal investigador de l'ICAC-CERCA.

El grau de compliment dels principis FAIR dels conjunts de dades publicats és d'un 80 % (troables 100 %, accessibles 67 %, interoperables 75 % i reutilitzables 75 %), segons l'eina d'avaluació F-UJI.

Plans de gestió de dades de recerca (DMP)

L'eiNa DMP és la plataforma del CSUC que facilita la creació de plans de gestió de dades per als projectes finançats pel programa Horitzó Europa, l'European Research Council de la Comissió Europea o el Plan Estatal, entre d'altres. En acabar 2023, un 13 % del personal investigador de l'ICAC-CERCA hi té un perfil activat i hi consten 4 plans creats. Les guies per a l'elaboració d'aquests documents estan disponibles també al Recercat.

Durant el 2023 s'han creat guies sectorials i multilingües per a la redacció de plans de gestió de dades (DMP) i plans de gestió de programari (SMP) per a les diferents entitats finançadores, així com una plantilla específica per a l'alumnat de màster. També s'han elaborat diverses infografies i guies de bones pràctiques.

ICAC Repositori de Dades de Recerca (CORR.RDR)

39 DATASETS

5 % del total al CORR.RDR (780)

7.948 DESCÀRREGUES

10 % del total al CORR.RDR (79.480)

25 INVESTIGADORS/ES

25 % del personal investigador ICAC (102)

Recerca

Portal de la recerca

El Portal de la Recerca (CORA.PRC) és una plataforma que té com a objectiu visualitzar i difondre des d'una única plataforma tota la recerca que es duu a terme a Catalunya, per facilitar l'accés obert a la producció científica. Els continguts de l'ICAC-CERCA al CORA.PRC són de 102 investigadors i investigadores, 2.107 publicacions, 35 tesis, 8 grups de recerca i 195 projectes.

Recercat i altres repositoris d'accés obert

La difusió de les col·leccions editades per l'ICAC continua creixent i, d'ençà d'un acord signat amb la URV l'any 2019, les publicacions de l'Institut també es troben disponibles al repositori institucional de la URV.

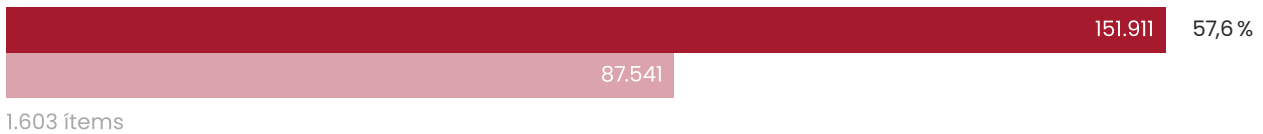
A data de 31 de desembre de 2023, hi ha dipositats al Recercat 1.788 ítems de l'ICAC-CERCA. Al llarg de l'any s'han registrat 115.818 consultes i 65.702 descàrregues.

- Consultes
- Descàrregues
- Descàrregues / consultes

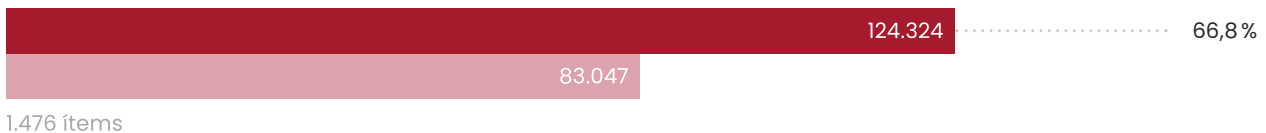
2023

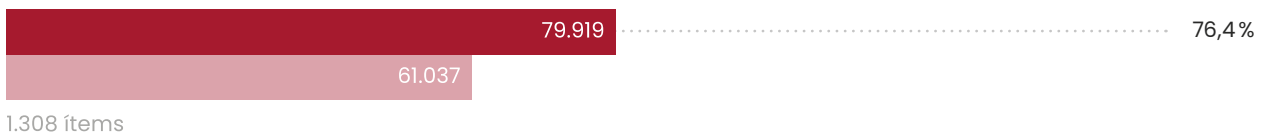
2022

2021

2020

2019

Disseminació

Durant 2023 l'ICAC-CERCA ha organitzat nou activitats científiques, n'ha coorganitzat vuit amb altres institucions i ha col·laborat en dues. Cal destacar l'organització del Congrés Internacional de l'Association of Environmental Archaeology a Tarragona, que va reunir més de 110 experts nacionals i internacionals en arqueologia ambiental, sota la coordinació del grup de recerca GIAP.

Els tres grups de recerca de l'Institut han estat actius en l'organització d'activitats especialitzades: una nova edició del cicle de *webinars* del GIAP, amb cinc sessions; dues edicions dels seminaris de recerca ArPA-LIRA; i dos seminaris sobre món ibèric i etnoarqueologia per part del grup MIRMED. S'han organitzat també dos seminaris de recerca en el marc del màster MACA.

S'han reeditat els cursos d'estiu d'arqueologia a *Iesso* i a València "la Vella", que ja van per la XVII i VI edició, respectivament, i s'han convertit en tot un referent en el seu àmbit. D'altra banda, hi hagut dues lectures de tesis doctorals.

El personal investigador de l'ICAC-CERCA ha participat en més de 100 activitats científicotècniques, amb un nombre destacat de ponències i comunicacions en congressos internacionals.

Activitats científicotècniques del personal investigador de l'ICAC-CERCA

	Total	1r ponent ICAC	1r ponent ICAC dona
Ponències	25	25	15
Comunicacions	41	32	17
Conferències	27	26	14
Pòster	8	4	2
Xerrada Científica	9	9	7
Altres	6	4	2
Total	116	100	57

Activitats científicotècniques de l'ICAC-CERCA

Congressos	4
Seminaris	13
Jornades	4
Lectures de tesi doctoral	2
Cursos	2
Altres	2
Total	27

43è Congrés Anual de l'AEA

Agraïm a l'Association of Environmental Archaeology haver-nos escollit per a l'organització de la seva 43a conferència, i a tots els col·laboradors el seu suport. Les felicitacions rebudes subratllen l'èxit de l'esdeveniment i consoliden Tarragona com a *hub* internacional de recerca arqueològica. La presència d'experts internacionals i la difusió de l'esdeveniment han promociat la ciutat com a destinació cultural i han contribuït a un millor coneixement de l'arqueologia ambiental, una disciplina que pot tenir un paper important en la cerca de solucions a reptes socials actuals, com el desenvolupament sostenible i la protecció de la biodiversitat.

Plataformes científiques

L'ICAC disposa de diversos laboratoris científics i infraestructures tècniques per a desenvolupar la seva recerca i col·laborar amb altres centres i institucions.

Des de 2022, aquestes plataformes científiques estan integrades al portal CERCAGINYS, una iniciativa de la Institució CERCA que facilita l'accés a les infraestructures científiques i tècniques dels 42 centres CERCA.

Laboratori d'arqueologia computacional

Dona suport a investigadors interessats en el desenvolupament d'aplicacions computacionals per a l'estudi del passat: aplicacions geoespacionals (teledetecció i SIG), geoestadística, reconstrucció 3D i modelització, anàlisi de xarxes, simulació i aplicacions d'intel·ligència artificial (*machine learning*, *deep learning*).

Responsable

Hèctor A. Orengo (ICREA-ICAC)

Equipament

- Servidor adaptable a diferents tipus d'operacions computacionals i tractament de dades (Supermicro 4U Dual AMD EPYC 32, 500GB RAM, 2 GPUs Nvidia A40 amb 48GB cadascuna)
- Ordinadors especialitzats en fotogrametria i SIG (amb 64 GB de RAM i GPUs Nvidia de 12 GB de RAM cadascuna)
- Escàner òptic A3 per fotogrametria
- Escàner 3D metrollògic automatitzat d'alta resolució (submil·limètric)

Laboratori de bioarqueologia

Dona suport a l'estudi de material bioarqueològic (fauna, llavors, carbons, etc.). Les seves instal·lacions s'utilitzen per a la docència i la recerca a nivell nacional i internacional. Compta amb col·leccions de referència d'ossos d'animals i de llavors per a l'estudi del material arqueològic, així com atles de referència i equipament de microscòpia òptica i escàners. Disposa d'una zona bruta on rentar i flotar el material, i d'una zona neta on dur a terme la seva classificació i anàlisi.

Recerca

CERCAGINYS

Responsable de la secció d'arqueobotànica

Alexandra Livarda

Responsable de la secció d'arqueozoologia

Lídia Colominas

Equipament

- Col·leccions de referència d'ossos d'animals i de llavors
- Nevera i congelador per a l'emmagatzematge i preservació de les restes bioarqueològiques que ho necessitin
- Microscopi i lupes binoculars
- Escàner i càmeres digitals
- Balances de precisió
- Morters d'agata

Laboratori de microscòpia i materials lítics

Dona suport als estudis i serveis de la Unitat d'Estudis Arqueomètrics de l'ICAC (UEA)

Responsable

Marie-Claire Savin (ICAC-UAB)

Equipament

- Microscòpia
- Lupa ZEISS Stemi 2000-C
- Càmera SPOT Insight 2 Mp CCD per a la lupa microscopi binocular amb programari SPOT Advanced (4.0.5)
- Microscopi de llum polaritzada NIKON Eclipse 50iPOL, a 30x, 60x i 150x
- Microscopi de llum polaritzada NIKON Eclipse 50iPOL, a 30x, 60x i 150x, amb un dispositiu acoblat CITL CL8200 Mk5-1
- Microscopi de llum polaritzada NIKON Eclipse 50iPOL, a 30x, 60x i 150x, amb un detector de raigs X Amptek Axis SDD acoblat
- Càmera NIKON DS-Fi2 amb el suport del programari de tractament d'imatge NIS-Elements D
- Material per al mostreig de peces arqueològiques i de pedreres
- Material per a la preparació de mostres per fer de anàlisis d'isòtops estables de C i O

Formació avançada

Formació avançada

Màster en Arqueologia Clàssica

El Màster interuniversitari en Arqueologia Clàssica Aplicada. Recerca i Transferència (MACA), organitzat per la URV, l'ICAC-CERCA i la UAB, ha dut a terme les seves dues primeres edicions els cursos 2022-2023 i 2023-2024.

El màster s'adreça a persones titulades en l'àmbit de l'arqueologia, els estudis clàssics, la història de l'art, la història, l'antropologia i l'arquitectura, entre d'altres, que volen formar-se en nous camps professionals de l'arqueologia i especialitzar-se en tècniques i metodologies capdavanteres; com ara l'arqueologia del paisatge i la informàtica aplicada als estudis del territori, la cultura material, l'arqueometria lapídia, l'anàlisi de restes bioarqueològiques o la creació de models 3D a partir de restes arquitectòniques.

Les tres institucions que impulsen la titulació col·laboren des del 2006 en la formació especialitzada en arqueologia clàssica aportant-hi la seva expertesa i un equip docent altament qualificat.

El nou programa de màster ofereix tres itineraris d'optatives, que permeten conèixer les diferents vessants de l'arqueologia i especialitzar-se en arqueologia del paisatge, arqueologia de l'arquitectura, o arqueologia de la cultura material.

El MACA té un format semipresencial. La part presencial del màster es concentra en les activitats pràctiques i de laboratori, mentre que les classes teòriques s'imparteixen en línia a través del campus virtual de la URV (Moodle).

Les activitats pràctiques i d'especialització es duen a terme als laboratoris i instal·lacions tant de la

URV, com de l'ICAC-CERCA i la UAB, de manera que la mobilitat està garantida i l'alumnat arriba a conèixer els tres centres de primera mà.

En la seva segona edició (curs 2023-2024), el màster ha comptat amb un total de 32 alumnes. Aquesta xifra suposa un increment de gairebé un 40 % respecte el curs anterior quan, en la primera edició del màster, es van matricular 23 persones.

Programa d'iniciació a la recerca (PIR)

El programa va dirigit a l'alumnat del màster MACA, amb l'objectiu de completar la seva formació avançada mitjançant la col·laboració en els equips de recerca de l'ICAC-CERCA a través del TFM. La participació activa en projectes actius de l'Institut reforça la iniciació a la recerca dels estudiants i, alhora, permet acriureix els seus coneixements pràctics en el món de l'arqueologia clàssica.

Durant el 2023, se n'han beneficiat cinc estudiants.

Doctorat en Arqueologia Clàssica i altres programes

La formació avançada té continuïtat en el Doctorat interuniversitari en Arqueologia Clàssica (URV-ICAC-UAB), coordinat per la URV. Els investigadors i investigadores de l'ICAC-CERCA, a més de dirigir tesis en el marc d'aquest programa de doctorat, també en dirigeixen d'altres pertanyents a diversos programes de doctorat aliens a l'Institut.

Direcció de tesis per investigadors/es de l'ICAC-CERCA durant 2023

	Tesis llegides	Tesis en curs	Total
Programa de doctorat en Arqueologia Clàssica	3	30	33
Altres programes de doctorat	0	4	4
Total	3	34	37

Tesis doctorals llegides a l'Institut el 2023 o dirigides per personal investigador de l'ICAC-CERCA

* Tesi matriculada en un altre programa de doctorat

Doctorand/da	Títol de la tesi	Direcció	Data de la defensa
Iban Berganzo	Development of new Machine Learning and Deep Learning methods for the detection of archaeological sites using satellite Big Data	Hèctor A. Orengo (ICREA-ICAC) i Felipe Lumbreras (CVC-UAB)	10/03/2023
Ivan Cots	Arquitectura i urbanisme ibèric al nord-est peninsular: models i representació digital	Jordi Diloli (URV-ICAC)	10/05/2023
Marta Nicolás	La iconografía del coro y el espacio público en la Grecia antigua	Jesús Carruesco (URV-ICAC)	08/11/2023

Tesis doctorals en curs dirigides per personal investigador de l'ICAC-CERCA

Doctorand/da	Títol de la tesi	Direcció
Ioannis Apostolou	Advancing the development of automated intensive archaeology survey: application to case studies from Greece	Hèctor A. Orengo (ICREA-ICAC) i Arnau Garcia (ICAC)
Javier Atienza	La explotación de canteras locales en época romana y la producción de columnas y otros elementos arquitectónicos y decorativos pétreos en las ciudades romanas de la provincia de Cuenca	Joaquín Ruiz de Arbulo (URV-ICAC) i Anna Gutiérrez (ICAC)
Sergi Badenes	El paisatge històric de la Plana de Castelló: origen, evolució i estructuració d'un espai litoral entre la protohistòria i la baixa edat mitjana (s. V a.C. - XIV)	Josep M. Palet (ICAC)
Theoni Baniou	Exploring Roman tastes: an archaeobotanical and network analysis approach to the investigation of food plant access, commerce and social identities	Alexandra Livarda (ICAC)
Laura Bricio	Antropologia dels espais agropecuaris al curs inferior de l'Ebre durant la protohistòria	Jordi Diloli (URV-ICAC)
Teresa Buey	La participación de las mujeres libertas en el sistema honorífico en el <i>Occidente</i> romano (provincias <i>Hispania</i> , <i>Galia</i> e <i>Italica</i>)*	Diana Gorostidi (URV-ICAC) i Virgina Garcia-Entero (UNED)
Òscar Caba	Métrica del orden corintio tardoantiguo	Eva Subias (URV) i Ignacio Fiz (URV-ICAC)

Doctorand/da	Títol de la tesi	Direcció
Òscar Caldés	¿Decadencia, mantenimiento o adaptación? Moneda y contexto arqueológico entre el Ebro y el Júcar durante la Antigüedad Tardía (c. 409-714 d. C.	Josep M. Macias (ICAC) i Ruth Priego (Univ. Sevilla)
Aterina Caligari	Arquitectura doméstica de las clases altas en las regiones X y XI, desde el s. I d. C. hasta la Antigüedad Tardía	EvaSubias (URV)
Ernest Capella	Pràctiques rituals a l'edat del ferro entre el Garraf i el Millars (s. VII-I ANE)	Jordi Diloli (URV-ICAC) i Samuel Sardà (URV)
Arnau Carbonell	Estructuració del territori i dinàmiques d'ocupació dels espais altimontans pirinencs orientals. Un estudi arqueomorfològic entre la plana de la Cerdanya i l'alta muntanya	Josep M. Palet (ICAC) i Hèctor A. Orengo (ICREA-ICAC)
Antoni Corrales	Activitats artesanals al NE peninsular de la protohistòria a la romanització (s. III aC – s. I/II dC)	M. Carme Belarte (ICREA-ICAC)
Oriol Cuscó	Caracterització de les fortificacions ibèriques a Catalunya	M. Carme Belarte (ICREA-ICAC)
Hugo Feliu	Els pedestals tripartits de <i>Tarraco</i> : definició, difusió i evolució d'un model epigràfic	Diana Gorostidi (URV-ICAC)
Clara Forn	<i>Baetulo</i> , ciutat i subúrbia: anàlisi espacial i evolució històrica*	Josep Guitart (UAB-ICAC)
Karen Fortuny	Arquitectura de la Antigüedad Tardía en el nordeste hispánico: procesos, técnicas y materiales edilicios de una sociedad en transformación	Josep M. Macias (ICAC) i Antonio Izzo (CSIC-EEHAR)
Laura Galán	Els revestiments marmoris a la <i>Hispania Tarraconensis</i> : materials, models i tallers a partir dels <i>opus sectilia</i> i altres decoracions pavimentals i parietals	Begoña Soler (UM-ICAC) i Anna Gutiérrez (ICAC)
David Jimeno	El món funerari indígena al nord-est de la península Ibèrica entre els segles VIII-I aC*	M. Carme Belarte (ICREA-ICAC), Jaume Noguera (UB) i Diego López (Univ. Bordeus)
Alexandra Kitri	Feeding the gap: a modern experimental cultivation project towards the creation of new tools to explore agriculture in the past	Alexandra Livarda (ICAC)
Valentina Livi	Le terrecotte architettoniche della colonia romana di Minturnae, Italia. Sistemi decorativi, modelli, produzione	Josep Guitart (UAB-ICAC) i Stefano Tortorella (Sapienza Univ. Roma)
Pere Manel Martín	La documentació geomètrica i gràfica del patrimoni arqueològic: un canvi de paradigma en el segle XXI. Metodologia i noves perspectives acadèmiques	Ignacio Fiz (URV-ICAC)
Isabel Mattuzzi	Landscapes of Greek colonisation: an integrated archaeological approach of the compared territorial and landscape dynamics around the Ionian colonies of Abdera and Emporion (Thrace, Gr. and Catalunya, Sp.)	Josep M. Palet (ICAC), Alfredo Mayoral (ICAC) i Arnau Garcia (ICAC)

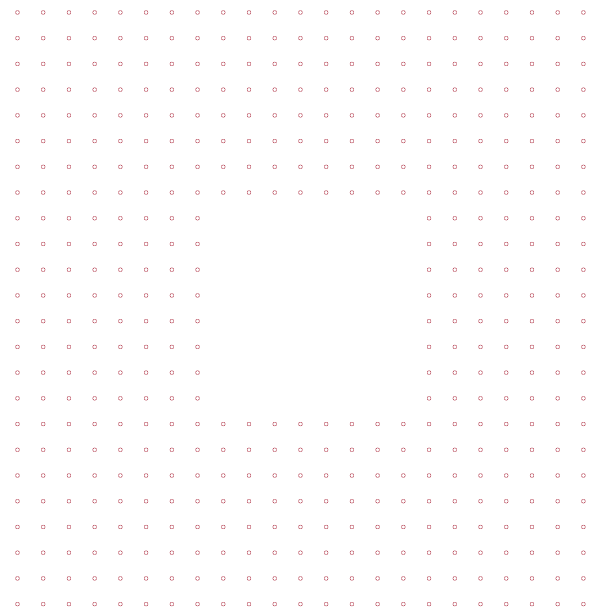
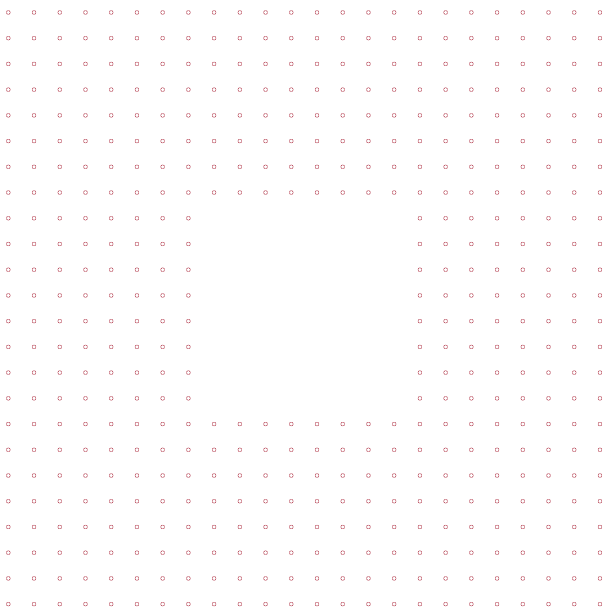
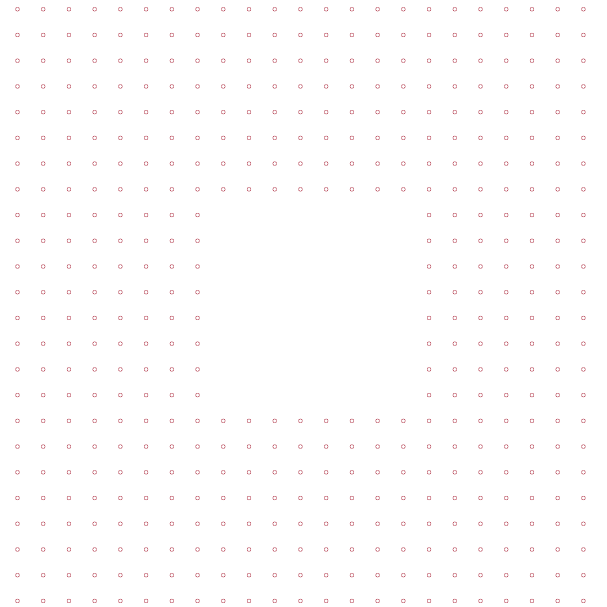
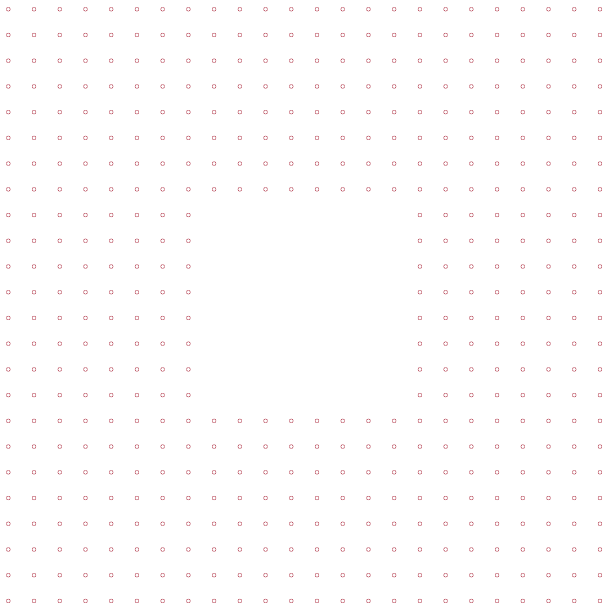
Doctorand/da	Títol de la tesi	Direcció
Pablo Medina	El territori i poblament al <i>Lesera</i>	Josep M. Palet (ICAC) i Ferran Arasa (UV)
Paola Merciai	From terrifying Gorgons to Beautiful Gorgons: iconography, composition and narrative of a myth in context	Jesús Carruesco (URV-ICAC)
Marta Momblant	Mite i llegenda en l'escena operística contemporània a Catalunya*	Jesús Carruesco (URV-ICAC) i Diana Gorostidi (URV-ICAC)
Andreu Muñoz	Articulación y proyección del espacio litúrgico hispano: el culto cristiano y sus escenarios físicos en la Antigüedad Tardía	Josep M. Macias (ICAC)
Luisa Pérez	La crisis Siria y el expolio del patrimonio	Joaquín Ruiz de Arbulo (URV-ICAC)
Andrea Carolina Quero	Apocalipsis digital: análisis mitocrítico sobre las narrativas del fin del mundo en videojuegos de fantasía (1990-2020)*	Jesús Carruesco (URV-ICAC) i Víctor Navarro (UPF)
Josep Ros	Les fundacions romanes de <i>Iesso</i> , <i>Aeso</i> i <i>Ilerda</i> . Estudi dels antecedents i l'establiment de nous assentaments urbans en un espai indígena	Josep Guitart (UAB-ICAC)
Maria Rueda	La producción de <i>dolia</i> y los sistemas de almacenamiento en <i>Hispania Citerior</i>	Ramon Járrega (ICAC) i Joaquim Tremoleda (MAC Empúries)
Rosa Soler	Estratègies ramaderes i innovacions zootècniques en època romana al nord-est peninsular a partir d'anàlisis biogeoquímiques	Lídia Colominas (ICAC) i Carles Tornero (UAB)
Martim Timotero Tomé Rochas Lopes	Análise comercial a partir de lixeiras e contextos de acumulação detritica, na Lusitânia, entre os séculos III e VI d.C.: estudos das principais categorias cerâmicas e vítreas	José C. Quaresma (Univ. Nova de Lisboa) i Josep A. Remolà (MNAT)
Pablo Varona	Mulieres <i>fluminum</i> . Prosopografia e ruoli sociali femminili nelle città della Valle Umbra (s. I a. C. - III d. C.)*	Gian L. Grassigli (Univ. Perugia) i Diana Gorostidi (URV-ICAC)
Konstantina Venieri	Computational approaches to the long-term reconstruction of past Thessalian landscapes	Hèctor A. Orengo (ICREA-ICAC) i Arnau Garcia (ICAC)

* Tesi matriculada en un altre programa de doctorat

Lectura de la tesi doctoral en arqueologia computacional, a la sala d'actes de l'ICAC, el 10 de març. A l'esquerra, Iban Berganzo amb els codirectors de la tesi, Hèctor A. Orengo i Felipe Lumbreras, i els membres del tribunal: Arnau Garcia Molsosa, Rachel Opitz i Robert Benavente.

Serveis

Unitat d'Estudis Arqueomètrics

La Unitat d'Estudis Arqueomètrics de l'ICAC-CERCA s'orienta específicament a l'estudi interdisciplinari, des d'un punt de vista historicoarqueològic i arqueomètric, de les restes patrimonials (arqueològiques, escultòriques, epigràfiques o arquitectòniques) elaborades en marbres i altres roques. Investiga també els aspectes econòmics, socials, polítics i simbòlics lligats a l'explotació, ús i circulació o comercialització dels recursos petris a l'Antiguitat. D'altra banda, des de la UEA es treballa en l'optimització de les tècniques analítiques a fi de valorar-ne la utilitat i rendibilitat arqueomètrica.

1. Col·laboracions científiques

Projectes SULMARE: estudi de procedència de diverses peces arqueològiques del Museu de Badalona; estudi de diverses inscripcions conservades al Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona (MUHBA) i al Museu Nacional Arqueològic de Tarragona (MNAT); estudi d'una mà de morter amb inscripció trobada al jaciment d'Empúries; estudi de diverses parts del monument conegut com *Trofeu de Pompeu*, conservat al Musée de Saint-Bertrand-de-Comminges (França); estudi d'una peça de *greco scritto* trobada al jaciment de Valeria (Las Valeras, Conca); estudi de la Venus de Badalona (Museu de Badalona); estudi de caracterització de les mostres de pedreres obtingudes durant les prospeccions (*vid. infra*).

Projecte CONDITORIA HISPANIAE: estudi de procedència de diversos sarcòfags conservats al MNAT, al Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC) i al Museo Arqueológico Nacional (Madrid); estudi de dos medallons amb relleu conservats al MNAC.

Projecte AQUITANIA ORNATA: estudi de procedència de diverses peces (capitells i altres elements) elaborades en marbre blanc, trobades a Chassenon, Poitiers i Saintes (França).

Projecte CORPUS SIGNORUM IMPERII ROMANI: estudi de procedència d'escultures en marbre blanc conservades en diversos museus valencians (en col·laboració amb F. Arasa, Universitat de València) i d'escultures trobades als jaciments de Los Bañales (Uncastillo, Zaragoza) i Santa Criz de Eslava (Eslava, Navarra) (en col·laboració amb J. Andreu, Universidad de Navarra), per la publicació del proper volum del CSIR (Corpus d'Escultures de l'Imperi Romà)-Hispania.

Projectes "Elaboración de una base de datos geográfica de las canteras históricas de Espejón, Espeja de San

Peu de foto per editar.

Marcelino y Cantalucía (Soria) incluyendo localización de frentes de extracción, contextualización geológica y georreferenciación de elementos etnográficos" (B2023/012871 JCyL) i "Caracterización arqueométrica de las calizas y conglomerados de Espejón, Espeja de San Marcelino y Cantalucía (Soria) y su utilización desde el s. I al XVI. Aplicación de métodos fisicoquímicos y técnicas no destructivas para la determinación de la procedencia de los *marmora* y "jaspes" desde la Antigüedad" (Fundación Palarq): prospecció i documentació de les pedreres històriques i elements associats que es troben al territori entre Espejón i Huerta del Rey (Soria), en col·laboració amb J. Martínez Martínez (Instituto Geológico i Minero de España) y Virginia García-Entero (UNED).

Serveis

2. Suport al personal investigador i serveis a institucions públiques, nacionals i estrangeres, i a empreses privades relacionades amb la gestió del patrimoni, l'arqueologia o la restauració

Estudi de 30 peces (inscripcions i revestiments parietals de les termes romanes de *Divodorum*) conservades al Museu de Metz (Mosel·la, França); estudi de diverses peces trobades durant les excavacions de l'antic port de *Narbo* (Narbonne, França); estudi d'una peça litúrgica tardoantiga del jaciment d'*Oretum* (Granátula de Calatrava, Ciudad Real); estudi de diverses peces de revestiment de les termes de Valeria (Las Valeras, Conca); estudi de diversos fragments de revestiments documentats al jaciment d'Empúries, en col·laboració amb la investigadora predoctoral Silvia Llobet i Font (ÀBAC Conservació-Restauració SL); estudi d'un conjunt de tesselles del Mosaic dels Peixos conservat al MNAT.

3. Gestió, manteniment i ampliació del fons de referència LEMLA

Ampliació de les col·leccions del LEMLA i revisió/actualització de dades derivades de mostres precedents mitjançant l'aplicació de tècniques analítiques recents.

Prospecció de diversos afloraments i pedreres de marbre del territori central francès i dels Pirineus Orientals (França).

Actualització i compra de nous elements dels equipaments utilitzats per a fer mostres, anàlisis al laboratori i gestió de la base de dades; millora i ampliació de la capacitat de la UEA per a preparar les mostres de marbre, en el marc del programa CERCA-GINYS, gràcies a l'adquisició d'un tanc d'ultrasons Branson Ultrasonics, una làmpara UV portàtil, un adaptador 0.55 C-mount per a microscopi NIKIN AE.9855-N, una balança de precisió Nahita-5173 KBD-004 i etiquetes Tyvek de llarga duració, a fi de garantir la conservació a llarg termini de les sigles de cada mostra.

Formació de dos membres de la UEA en sistemes de gestió de la qualitat en plataformes científiques, amb l'obtenció dels certificats corresponents.

Elaboració d'un fons fotogràfic amb calibratge colorimètric dels principals marmora romans, hispans i forans, a partir de les plaques polides del fons de referència, amb previsió de fer-ne una futura utilització científica i difusió en línia.

Reorganització i avaluació de la litoteca del centre de recerca Archéosciences Bordeaux (França), de cara a la seva possible fusió amb el fons LEMLA.

Peu de foto per editar.

4. Optimització de les tècniques analítiques i desenvolupament de nous protocols metodològics

Continuació dels desenvolupaments metodològics amb Isabelle Pianet (Archéosciences Bordeaux, França) i Pilar Lapuente (Univ. Zaragoza - ICAC) sobre l'ús de la resonància magnètica nuclear en qüestions de procedència de marbres blancs calcítics i calco-dolomítics.

Proves per al desenvolupament de protocols ràpids i no destructius que es puguin dur a terme *in situ*, en col·laboració amb el projecte AQUITANIA ORNATA sobre materials francesos.

5. Docència, divulgació, transferència del coneixement i publicació de resultats en accés obert

Ampliació del mapa sobre la plataforma web de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC) InstaMaps (www.instamaps.cat) amb la incorporació de la localització i dades principals de les pedreres documentades i incloses a la base de dades del fons LEMLA.

Participació dels membres de la UEA en fòrums científics nacionals i internacionals: Congrés Other Perspectives in Archaeology (UB, Barcelona, 29-30 de març); XXIV Colloque du GMPCA: Archéométrie 2023 (CEPAM-CNRS, Univ. Côte d'Azur, Niça, 17-21 d'abril); Congrés Aquitania (Univ. de Cantabria i UMR AUSONIUS, Bordeus, Santander, 2-5 d'octubre).

Acollida d'investigadors predoctorals europeus en estades de recerca o especialització: Bilal Foughali (Màster en Geologia, Univ. Pierre et Marie Curie, França) i Chiara Giroto (programa de doctorat, Univ. de Padova, Itàlia).

Docència de l'assignatura Arqueometria aplicada als materials lapidis, del Màster interuniversitari en Arqueologia Clàssica Aplicada. Recerca i Transferència (URV-ICAC-UAB); compra de material didàctic específic (escala Mohs, fòssils naturals).

Serveis

Centre de documentació i Biblioteca

El Centre de documentació i biblioteca de l'ICAC-CERCA disposa d'un fons documental integrat per monografies, publicacions periòdiques, materials audiovisuals i bases de dades. Aquest fons ofereix també cinc col·leccions singulars: el llegat del Dr. Pere de Palol (†), l'arxiu personal del Dr. Jordi López Vilar, la biblioteca del Dr. Antonio Peña Jurado (†), part de la biblioteca del Dr. Simon Keay (†) i la biblioteca i el llegat fotogràfic del Dr. Gustav A. Gamer (†).

Gestió dels fons de l'ICAC-CERCA

El fons compta amb 128.143 ítems dividits en quatre àrees: bibliogràfica (26.089 ítems); llegats històrics material iconogràfic (68.236 ítems); llegats històrics material textual (33.346 ítems) i arxiu administratiu (472 ítems).

Al llarg de l'any 2023 la biblioteca ha augmentat un 3,49 % el nombre de documents. L'arxiu històric-administratiu ha incrementat en un 2,39 % el nombre d'ítems.

S'ha presentat públicament el Fons Dr. Antonio Peña durant la jornada d'homenatge en record del nostre company, organitzada pel grup de recerca ArPA-LIRA (21 d'abril, Tarragona).

S'ha fet l'inventari del Fons Dr. Simon Keay, que consta de 615 ítems, i s'han començat les tasques de catalogació bibliogràfica.

El Fons del Dr. Pere de Palol continua sent motiu d'interès per personal investigador d'arreu. El total de consultes de 2023 ha estat de 1.939 documents. Destaquen les visites i la digitalització de documentació per a la tesi d'historiografia sobre el Dr. Pere de Palol i el seu interès per l'arqueologia cristiana a Catalunya, així com per a una nova investigació sobre el jaciment arqueològic Soto de Medinilla (Valladolid).

Gràcies a l'ajut a la cultura concedit per la Fundació Privada Mútua Catalana per un import de 500€, s'ha digitalitzat part de la documentació gràfica del Fons Dr. Jordi López Vilar. Aquest encàrrec ha permès donar també una dimensió social a la feina del Centre de documentació, ja que s'ha fet juntament amb la Fundació Topromi, una entitat sense ànim de lucre que promou la inserció social i que ja havia col·laborat anteriorment amb l'Institut.

Servei de préstec

El servei de préstec ha dut a terme 178 transaccions, un 64 % de les quals pertanyen a peticions externes.

Intercanvi de publicacions

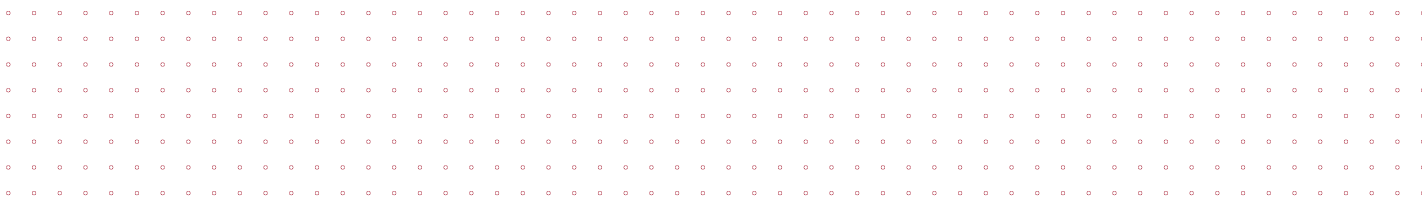
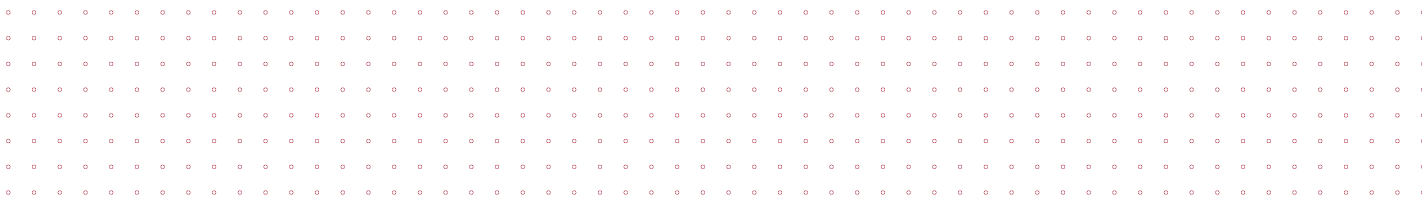
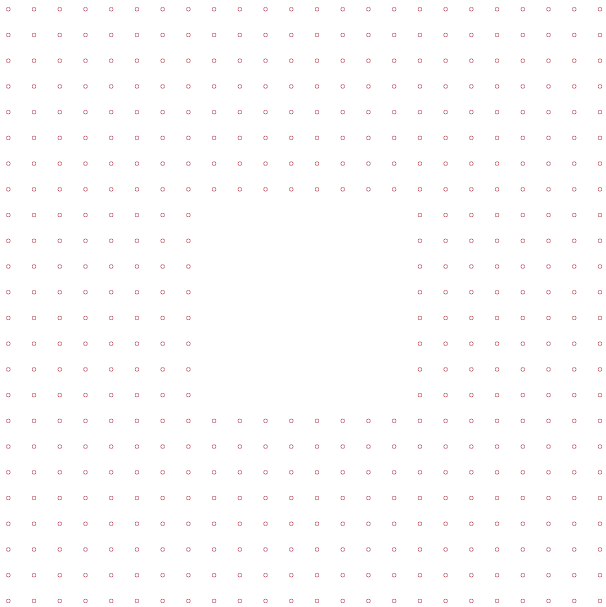
L'ICAC-CERCA ofereix un servei d'intercanvi de publicacions amb 262 centres, fet que resulta fonamental per a poder incrementar el fons bibliogràfic i millorar la visibilitat de les publicacions editades per l'Institut.

Durant el 2023 s'han distribuït 772 exemplars. Un 60 % de la distribució s'ha fet a través del sistema d'intercanvi bibliogràfic.

Serveis

Publicacions ICAC

Publicacions ICAC

L'ICAC-CERCA disposa d'un servei de publicacions a través del qual dona a conèixer la tasca investigadora, pròpia i aliena, en el camp de l'arqueologia clàssica en sentit ampli.

L'ICAC-CERCA figura al rànquing d'editorials de llibres científics SPI (Scholarly Publishers Indicators), en l'àmbit d'arqueologia i prehistòria, que publica el Centro de Ciencias Humanas y Sociales (CSIC), basant-se en l'opinió d'experts espanyols en Humanitats i Ciències Socials.

Des de 2021, l'ICAC-CERCA compta amb dues col·leccions pròpies: la col·lecció digital TRAMA, amb onze volums editats, i la col·lecció impresa Documenta, amb 31 volums editats. L'ICAC-CERCA també coedita i col·labora en publicacions d'altres entitats.

Les publicacions de 2023 han estat:

El Circ romà de Tarragona. Monument i ciutat

Josep M. Macias, Josep M. Puche, Pau Solà-Morales, Josep M. Toldrà, Ivan Fernández Pino, Anna Ferré, Josuè Andreu.
Col·lecció TRAMA, 9.

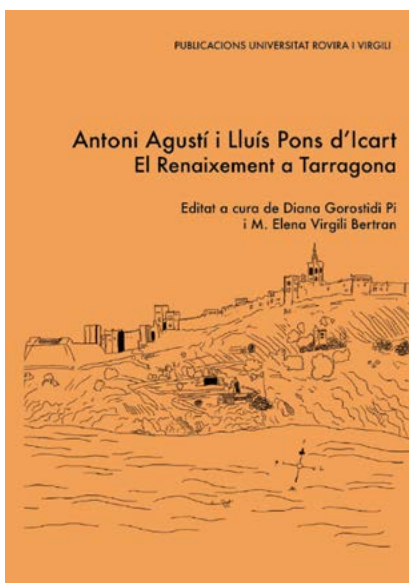
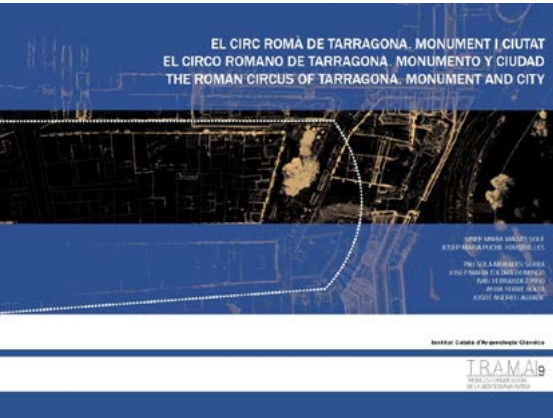
Aquest llibre és fruit d'un projecte docent i de recerca desenvolupat per membres de l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica i de l'Escola Tècnica d'Arquitectura (ETSA) de la URV. Alumnat i professorat han participat en la documentació i anàlisi del Circ romà de Tarragona, creant una obra singular i d'interès tant per al públic especialista com general. El Circ és un excel·lent cas pràctic amb què desenvolupar aquesta estratègia d'aprenentatge i experimentació metodològica. Resultat de 1900 anys d'història, permet entendre l'aparició de la ciutat actual com a resultat d'un procés involuntari de determinisme urbanístic. Edició trilingüe (català, castellà i anglès), en format A3. Disponible en accés obert, els resultats de l'estudi inclouen també diversos datasets publicats al repositori CORA.

Antoni Agustí i Lluís Pons d'Icart. El Renaixement a Tarragona

Diversos autors.
A cura de Diana Gorostidi Pi i M. Elena Virgili Bertran.
Col·laboració amb Publicacions Universitat Rovira i Virgili.

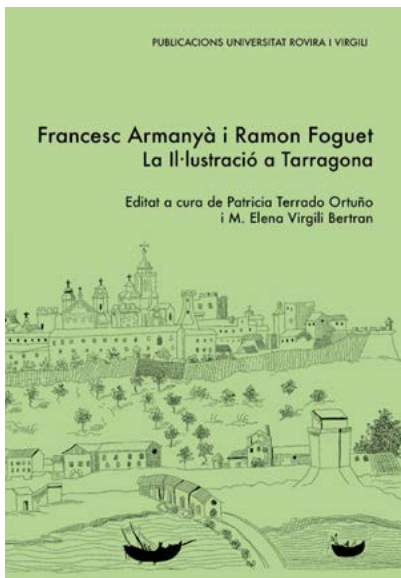
Antoni Agustí Albanell, humanista i arquebisbe, i Lluís Pons d'Icart, erudit antiquari emparentat amb aquest, són unes figures cabdals del Renaixement hispànic. Des de la reivindicació de la història moderna de la ciutat de Tarragona es recullen en el present volum recerques no només des de l'àmbit acadèmic sinó també des d'un punt de vista transversal i divulgatiu.

L'ICAC-CERCA ha col·laborat en aquesta publicació a través de la participació del grup de recerca ArPA-LIRA, amb Diana Gorostidi.

Publicacions ICAC

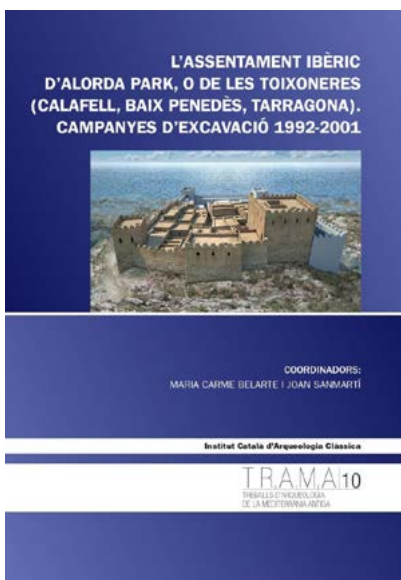
Francesc Armanyà i Ramon Foguet. La Il·lustració a Tarragona

Diversos autors.

A cura de M. Elena Virgili Bertran i Patricia Terrado Ortuño.
Col·laboració amb Publicacions Universitat Rovira i Virgili.

Sota el paraigua de la Il·lustració a la Tarragona del segle XVIII us presentem un recull de textos al voltant de les figures de Francesc Armanyà, de Ramon Foguet i del seu context històric. L'erudit arquebisbe Francesc Armanyà contribuï econòmicament en les obres del port de Tarragona i en la restauració de l'aqüeducte per fer arribar l'aigua a la ciutat i Ramon Foguet fou un referent dels cercles il·lustrats de la Península gràcies a la seva erudició en el camp de la història, la bibliofília i l'arqueologia.

L'ICAC-CERCA ha col·laborat en aquesta publicació a través de la participació del grup de recerca ArPA-LIRA, amb Diana Gorostidi.

L'assentament ibèric d'Alorda Park, o de les Toixoneres. (Calafell, Baix Penedès, Tarragona). Campanyes d'excavació 1992-2001.

Maria Carme Belarte i Joan Sanmartí.

Col·lecció TRAMA, 10.

Aquest volum recull els resultats dels treballs d'excavació realitzats al jaciment ibèric d'Alorda Park (Calafell) entre els anys 1992 i 2001. S'hi presenten els resultats bàsics, acompanyats d'abundant documentació gràfica, tant la generada durant els treballs d'excavació (plantes, seccions i fotografies) com la corresponent als materials mobles més representatius (fonamentalment ceràmics).

També, el llibre inclou un capítol que descriu detalladament el procés de reconstrucció del jaciment fins a la seva obertura al públic. Finalment, les conclusions ofereixen una síntesi de l'evolució de l'assentament, amb una interpretació de cada fase tant des del punt de vista de l'urbanisme com de les activitats econòmiques i organització social.

La ceràmica de Torre d'Onda. (Burriana, Castellón) en el contexto de los establecimientos costeros del norte de la ciudad de Sagunto en época iberorromana.

Josep Benedito Nuez, Pablo Medina Gil, José Manuel Melchor Montserrat, Arturo Oliver Foix.

Col·lecció TRAMA, 11.

Aquest treball, finançat per la Universitat Jaume I, se centra en el patrimoni arqueològic de Sagunt i la província de Castelló, amb l'objectiu d'entendre el canvi cultural en la població ibera edetana al nord de Sagunt arran de la conquesta romana.

La ceràmica trobada al jaciment de Torre d'Onda és clau per reconstruir el final d'aquesta etapa, malgrat la manca d'informació de les fonts escrites del segle I aC i la falta de dades arqueològiques sobre les guerres sertorianes, que suggerien que les comunitats locals gairebé no havien estat afectades. Aquest estudi revisa el context material i ofereix una nova visió del final del període ibèric en aquestes terres.

Transferència del coneixement

Creació de la nova Unitat de Transferència i Impacte Social

Impulsada per la direcció del centre, s'ha posat en marxa una nova àrea de treball per a potenciar la transferència i l'impacte social de la recerca de l'Institut.

La Unitat de Transferència i Impacte Social (UTIS) treballa per definir i implementar una estratègia pròpia de transferència del coneixement, d'acord amb l'activitat i resultats dels tres grups de recerca consolidats i finançats de l'ICAC-CERCA (MIRMED, GIAP, ArPALIRA) i les seves principals línies de recerca.

La UTIS està formada per Marta Flórez (coordinació), Inmaculada Richaud (suport tècnic) i Ana Gallego (suport administratiu), i funciona coordinadament amb la secció de Gestió de Projectes (Gilbert Frigola).

La missió de la nova unitat inclou dur a terme recerca en transferència de l'arqueologia, així com el disseny i implementació de projectes i accions que consolidin l'impacte social del coneixement que genera l'Institut, en clau de recursos culturals i de desenvolupament del territori.

Disseny i creació dels nous recursos patrimonials i didàctics al Ripollès amb el projecte ArqueoPirenaia

Durant el 2023, el projecte ArqueoPirenaia (finançat per la FECYT), ha generat nous recursos culturals i didàctics, de caràcter permanent, destinats al foment de la cultura científica i a la descoberta dels valors culturals de l'alta muntanya, als Pirineus orientals (Ripollès).

Sota la direcció de Josep M. Palet, el projecte s'ha dissenyat, finançat i implementat conjuntament amb els agents del territori: el Parc Natural de la Capçalera del Ter i del Freser, l'Estació Vall de Núria, el Museu Etnogràfic de Ripoll i l'Ajuntament de Queralbs.

Els principals eixos d'acció han estat la divulgació científica i cultural, la patrimonialització, l'educació científica i la participació ciutadana i comunitària. Entre altres resultats, destaquen:

La creació d'una web específica per a la divulgació de la recerca en arqueologia dels paisatges culturals de muntanya (*arqueopirenaia.icac.cat*) i que inclou diversos materials accessibles mitjançant càpsules audiovisuals transcrites amb llengua de signes.

L'exposició itinerant "Vall de Núria i Coma de Vaca: paisatges culturals mil·lenaris", dotada de codis Navilens per a fer accessibles els continguts a persones amb discapacitat visual.

La instal·lació de panells patrimonials als jaciments de Coma de Gombren i Coma del Clot.

La creació d'un laboratori didàctic mòbil concebut per a explicar i fer comprensible l'arqueologia del paisatge –i les seves disciplines– a un gran ventall de públic (escolar, familiar, adult, universitari...), a partir de l'experimentació didàctica i lúdica dels seus processos i tècniques.

El jaciment arqueològic de València «la Vella» declarat Bé d'Interès Cultural

La Generalitat Valenciana ha aprovat la declaració del jaciment de València «la Vella» com a Bé d'Interès Cultural (BIC) amb categoria de zona arqueològica i paleontològica.

La recerca duta a terme per l'equip de l'ICAC-CERCA, dirigida per Josep M. Macias (MIRMED), juntament amb la important tasca de divulgació i posada en valor del patrimoni arqueològic, ha posat en evidència la necessitat de protecció i preservació del jaciment en tant que es tracta d'un valuós patrimoni històric i cultural de la província de València.

Aquesta mesura impulsa la transformació del jaciment i el seu entorn en un gran parc arqueològic, d'acord amb el Pla Director de València «la Vella» aprovat l'any 2022.

Ús de la intel·ligència artificial per a la identificació i gestió del patrimoni arqueològic a l'Aragó i Extremadura, en àrees potencials per a la indústria de les energies renovables

El projecte **AI4Archaeology**, dirigit pel professor ICREA Hèctor A. Orenge, té per objectiu desenvolupar algorismes que permetin la detecció d'estructures arqueològiques en superfície o parcialment soterrades, en dotze àrees pilot de les comunitats autònomes d'Aragó i Extremadura.

El projecte està finançat per l'empresa ENEL Green Power i suposa un eix innovador de transferència de la recerca en arqueologia computacional i IA, liderada pel grup de recerca GIAP, cap al sector econòmic de les energies renovables.

El projecte permet detectar de manera automatitzada jaciments arqueològics potencials en àrees d'interès per a la instal·lació de punts de producció d'energia verda. Els mapes de distribució de jaciments permeten definir les zones òptimes on situar els parcs eòlics o solars, sense afectar el patrimoni. Es tracta d'una experiència pionera de col·laboració públicoprivada entre un centre de recerca en humanitats i una empresa energètica; en l'àmbit del patrimoni arqueològic, els seu inventari i la seva gestió preventiva i conservació.

Transferència del coneixement

La revista **BLOC** resignifica el patrimoni epigràfic de Tarragona

El festival internacional de fotografia SCAN Tarragona (Ajuntament de Tarragona) i el Museu Nacional Arqueològic de Tarragona (MNAT) han tirat endavant el projecte Epigrafia: del passat al present, que s'ha materialitzat en la publicació del primer número de la revista *BLOC* i que ha comptat amb la participació de Diana Gorostidi (ArPA-LIRA).

La revista recull el treball de nou fotògrafs del Col·lectiu Photo Km 0 que posen en relació la mirada artística de la fotografia amb algunes de les inscripcions epigràfiques conservades en diversos punts de la ciutat de Tarragona.

Diana Gorostidi ha preparat els textos que acompanyen les fotografies i ha orientat els artistes en aquest innovador procés de resignificació de la ciència epigràfica. Un exemple significatiu de transferència del coneixement cap al sector de les indústries culturals del territori.

El projecte europeu **Cultur-Monts** posa en valor els paisatges culturals de muntanya del sud-oest d'Europa

El projecte Cultur-Monts. Valorización de los Paisajes Culturales de montaña: un recurso de desarrollo territorial sostenible, dirigit per Josep M. Palet (GIAP), compta amb un consorci liderat per l'ICAC-CERCA de 10 socis beneficiaris i 25 entitats associades d'Espanya, França i Portugal. Ha estat aprovat en la primera convocatòria del Programa Interreg Sudoe 2021-27 el mes de desembre.

Els propers tres anys (2024-2026), els membres del projecte treballaran en el desenvolupament i testatge de metodologies comunes per a la posada en valor dels paisatges culturals de muntanya del sudoest d'Europa. L'objectiu és generar nous recursos per al desenvolupament territorial sostenible que tinguin com a eix articulador el patrimoni arqueològic i cultural dels espais de muntanya.

Un projecte europeu pioner que analitzarà i definirà els millors models de transferència del coneixement per tal d'assegurar l'impacte social de la recerca en arqueologia del paisatge.

Transferència del coneixement

Divulgació de la ciència

Divulgació de la ciència

L'ICAC col·labora de manera estable amb diverses institucions públiques i centres de recerca en l'organització d'activitats de divulgació de la ciència, majoritàriament en l'àmbit de Tarragona però també arreu de Catalunya.

Programa de ràdio *Toquem Pedra*

El programa de ràdio *Toquem pedra* sobre arqueologia clàssica repeteix temporada a la graella de Tarragona Ràdio el 2023. El programa es concep com un espai de divulgació científica sobre arqueologia clàssica a partir del coneixement i la recerca que duem a terme a l'Institut, fent especial incís en el patrimoni històric i cultural de Tarragona. El 2023 s'han emès tres programes. L'emissió del programa és en directe i, posteriorment, es pot consultar en format *podcast* a Spotify a través del nou espai web Zona Podcast de Tarragona Ràdio.

Nit Europea de la Recerca

La sisena edició de la Nit Europea de la Recerca ha superat totes les expectatives i ha comptat amb milers de participants en el centenar d'activitats que s'han organitzat per aquest esdeveniment internacional de divulgació científica, que a Tarragona està coordinat i organitzat per la Universitat Rovira i Virgili (URV) amb la participació dels centres CERCA de la demarcació: l'ICAC, l'ICIQ, l'IISPV i l'IPHES.

L'activitat central, la Fira de tallers (els dies 29 i 30 de setembre), va comptar amb quatre tallers de divulgació de l'ICAC: "Produir, comerciar i edificar: imagina la teva vil·la romana", "El mapa dels sabors romans", "Un trencaclosques a la romana: muntem un *opus sectile!*" i "Numismàtica i arqueologia: dos camps simbiòtics", amb la participació i col·laboració d'una desena de membres de l'Institut.

Hem participat també al Cicle de Microxerrades Divulgatives a Reus, organitzat per l'IISPV-CERCA, amb la xerrada "De la lletra i de la pedra. Diàlegs amb els romans a peu de carrer".

Festival Tarraco Viva

L'ICAC-CERCA participa en l'organització del Festival Tarraco Viva, que es celebra a Tarragona el mes de maig des de fa més de vint anys.

Les principals activitats amb què hi ha contribuït el 2023 han estat:

XVI Cicle de Documentals Arqueològic, en col·laboració amb el FICACB, Festival Internacional de Documentals Arqueològics del Bidasoa, amb la projecció de nou peces audiovisuals.

Lliurament dels Premis ODISSEA en la jornada “Un dia a Tàrraco”, en col·laboració amb l'associació APLEC.

Estand propi a la Fira de Museus, amb un taller divulgatiu per a públic familiar: “Interiorisme a la romana: decora la teva domus amb marbres”.

Recreacions d'imatges de l'antiga Tàrraco, creades digitalment en col·laboració amb l'equip de recerca SeTopAnt (MIRMED) i que han donat peu a la imatge gràfica del festival.

Magna Celebratio. El Festival romà de Badalona

L'ICAC-CERCA ha participat a la XVIII edició del festival romà de Badalona “Magna Celebratio”, a través de l'espai “Museus del Món Romà” amb el taller de divulgació “Interiorisme a la romana: decora la teva domus amb marbres”.

Presentacions de llibres

El 2023 l'ICAC-CERCA ha participat en l'organització de tres presentacions de llibres: *DE SVO DEDIT. Dones i promoció de monuments honorífics a Tàrraco*, de Teresa Buey, en col·laboració amb la URV; *La caverna platònica. Tradició contemporània*, de Pau Gilabert, en col·laboració amb la URV; i *El Circ romà de Tarragona. Monument i ciutat*, de Josep M. Macias et al.

Accions de sensibilització per la igualtat de la dona i la diversitat

Sota la coordinació del Comitè d'Igualtat, l'ICAC-CERCA ha organitzat sis activitats de divulgació:

En el marc de la celebració de l'11F, Dia Internacional de la Dona i la Nena en la Ciència: la xerrada en línia *The story of a golden bracelet: a personal view on the fine juggling act of being a working woman in academia*, a càrrec de la Prof. Soultana Valamoti (Univ. Aristotèlica de Tessalònica).

En el marc de la celebració de l'11F, Dia Internacional de la Dona i la nena en la ciència: la campanya de sensibilització amb edició de vídeos per a xarxes socials “Les nostres referents”.

En el marc de la celebració del 8M, Dia Internacional de les Dones: la xerrada en línia “Arqueología de las Mujeres”, a càrrec de Marga Sánchez (Univ. de Granada).

En el marc de la celebració del Dia Internacional de l'Orgull LGTBIQA+, la xerrada divulgativa en línia “MariCorners: hacia la construcción de un espacio académico queer”, a càrrec de Moisés Fernández (Institut Europeu Universitari de Florència).

“Arqueosexisme”, una exposició itinerant sobre sexisme en arqueologia que s'exposarà a diversos CRAI de la URV al llarg del curs 2023-2024, en col·laboració amb la Unitat d'Igualtat de la URV.

En el marc de la inauguració de l'exposició “Arqueosexisme” al CRAI del Campus Catalunya de la URV: la xerrada per a estudiants “De la invisibilització a la impunitat: (Des)xifrant la discriminació de gènere i l'assetjament sexual en arqueologia”, a càrrec d'Ariadna Nieto (Univ. de Lleida)

Ciència oberta en arqueologia

En el marc de les sessions de formació i xerrades organitzades pel Centre de Documentació, Biblioteca i Ciència oberta de l'ICAC-CERCA, el 2023 s'han organitzat tres jornades:

Open Research Europe, a càrrec d'Alicia Estrado (Open Research Europe, UE)

L'ús de llicències en dades de recerca, a càrrec d'Ignasi Bastida (UB).

Personal investigador frente a la gestión de datos científicos, a càrrec de Fernanda Peset (UPV-UV-CSIC).

Participació del personal investigador de l'ICAC-CERCA en activitats de divulgació

9 visites
guiades

5 presentacions
de llibres

3 actes
institucionals

1 exposició

20 xerrades

8 tallers

Divulgació de la ciència

Comunicació

Impacte en mitjans Xarxes socials

Impacte en mitjans

15 aparicions en premsa escrita

4 aparicions a televisió

2 en revistes o altres mitjans audiovisuals

60 aparicions en premsa digital

6 aparicions a ràdio

13 notes de premsa enviades a mitjans

Web i butlletí

75 notícies publicades a la web

955 subscriptors

11 trameses del butlletí Archeonea

Xarxes socials

 twitter			ARPA-LIRA
 seguidors	2.313	1.209	468
 seguidors nous (2023)	413	209	208
 <i>engagement</i> (mitjana mensual)	3,7	4,2	3,3
 impressions a piulades	686.500	212.200	94.951
 impressions de mitjana al dia	1.887	581,3	249
 <i>likes</i>	9.148	2.664	1.653
 RT i comentaris	3.166	892	457
 <i>clicks</i> a enllaços	4.069	1.983	164

instagram

 seguidors	1.360	 <i>likes</i> , reaccions	200.000
 seguidors nous (2023)	1.360	 <i>engagement</i> , estimació	4,5
 visites al perfil	4.712		

Comunicació

Annexos

Annex I. Projectes de recerca
Annex II. Producció científica
Annex III. Disseminació

Annex I

Projectes de recerca

MIRMED-GIAC

Grups de Recerca I

Convocatòries estatals

Estudio transdisciplinar y experimental de estructuras de combustión en el Mediterráneo occidental durante la protohistoria (1er milenio a. C.) (PID2019-104661GB-I00 / AEI). 2020-2023.

IP: M. Carme Belarte (ICREA)

Equip investigador: Jordi Hernández-Gasch, Joan Canela, Pilar Camañes, Meritxell Monrós, Pau Olmos, María Pastor, Oriol Cuscó, Valentina Pescini.

Col-laboradors: Iñaki Matías, Arturo Oliver, Magdalena Salas, Damià Ramis, Silvia Vila, Alexandre Beylier, Anne-Marie Curé, Alessandra Pecci, Marta Mateu, Marta Portillo, Joaquín Fernández, Paloma Aliende, Jordi Morer, Josep Pou, Georgina Castells, Carme Saorin i Núria Otero.

Amphorae ex Hispania 3 (AExH3): The trade of Hispanic *amphorae* in the Roman era in the Mediterranean. Amphoric chrono-typology, and relationship between production and reception (PID2022-138200NB-I00). 2023-2027.

IP: Ramon Járrega

Equip investigador: Joaquim Tremoleda, Daniel Mateo, Rut Geli, Enric Colom, Giorgio Rizzo i María Rosa Pina.

Estudio transdisciplinar, experimental y etnoarqueológico de estructuras de combustión de la Edad del Hierro en el Mediterráneo occidental (TRANSCOMB-2) (PID2022-137999NB-I00). 2023-2027.

IP: M. Carme Belarte (ICREA)

Equip investigador: Marta Blasco, Marta Mateu, Valentina Pescini, Joan Canela, Jordi Hernández i David Montanero.

Col-laboradors: Antoni Corrales, Carme Saorin, Georgina Castells, Jordi Morer, Magdalena Salas, Josep Pou, Daniel López, Anne-Marie Curé, Alexandre Beylier, Silvia Vila, Damià Ramis, María Pastor, Miguel Tarongi, Arturo Oliver, Ada Gomar.

Estudi de les fortificacions i la poliorcètica fenopúnica i la seva influència en l'arquitectura militar indígena de la Mediterrània centre-occidental (FJC2021-047777-I). 2023-2024.

IP: David Montanero.

Supervisora: M. Carme Belarte (ICREA).

Convocatòries de la Generalitat de Catalunya

El territori de la Cessetània occidental al primer mil·lenni aC: del bronze final a la romanització (Projecte quadriennal CLT009/22/00012). 2022-2025.

IP: M. Carme Belarte (ICREA) i Joan Canela.

Equip investigador: Jordi López, María Pastor, Marta Blasco, Anna Gutiérrez, Valentina Pescini, Arnau Garcia, Lídia Colominas, Sílvia Valenzuela-Lamas, Núria Armentano, Silvia Vila, Marta Portillo, Georgina Prats, Daniel López, Marta Mateu, Moisès Díaz, David Asensio, Jordi Principal, Rafel Jornet, Jaume Noguera, Jordi Morer, Anna Bertral, Marta Martín, Oriol Cuscó, Antoni Corrales, Ferran Piró, Graciella Pereda, Albert Velasco, Paloma Aliende i Iñaki Matías.

Estudi i difusió de la vil·la romana de Mas dels Frares i el seu entorn (Constantí, Tarragonès), II Fase (Projecte quadriennal CLT009/22/00033). 2022-2025.

IP: Francesc Rodríguez i Karen Fortuny.

Equip investigador: Òscar Caldés, Arnau Carbonell, Lídia Colominas, Ivan Fernández, Laura Galán, Josep M. Macias, Ada Lasheras, Jordi López, M. Jesús Ortega, Josep M. Puche, Josep M. Palet, Maria Rueda i Katie Tardio.

Annexos

Projectes de fundacions i altres entitats

Excavacions a l'entorn de la Catedral de Tarragona, III Fase (Projecte quadriennal CLT009/22/00102). 2022–2025.

IP: Josep M. Macias i Andreu Muñoz Melgar.
Equip investigador: Núria Armentano, Oscar Caldés, Albert Casas, Sergio Coll, Agustí Costa, Iván Fernández, Karen Fortuny, Diana Gorostidi, Abel Gallego, Anna Gutiérrez, Mahjoub Himi, Andreu Muñoz, Josep M. Puche, Míriam Ramon, Isabel Rodà, Francesc Rodríguez, Imma Teixell i Josep M. Toldrà.

Projecte *Iulia Libica* (Llívia, Cerdanya): el fòrum i el territori del *municipium* (Projecte quadriennal CLT009/22/00037). 2022–2025.

IP: Cèsar Carreras i Jordi Guàrdia.
Equip investigador: Òscar Trullàs, Josep Guitart i Pau de Soto.
Col·laboradors: Aina Ibàñez i Santiago Palacios.

Transformacions urbanístiques, dinàmiques constructives i vida urbana a la ciutat romana de *Iesso* (Guissona, Segarra) (Projecte quadriennal CLT009/22/00039). 2022–2025.

IP: Núria Romaní i Josep Guitart.
Equip investigador: Joaquím Pera, Esther Rodrigo, Pau de Soto, Laia Catarineu, Paua Sánchez, Gemma de Solà, Òscar Trullàs, David Castellana i Josep Ros.

MICRODOM. Contribució de la micromorfologia a l'estudi dels espais domèstics en el Mediterrani nord-occidental durant la protohistòria (2021 BP 00103). 2022–2025.

IP: Marta Mateu.
Equip investigador: M. Carme Belarte (ICREA).

ArqSAR: Combining SAR data in the detection of archaeological remains. 2021–2023.

IP: José Ignacio Fiz.
Equip investigador: Eva Subias, Dolors Codina, Pere Manel Martín i Rosa Cuesta.

Economía circular e innovación tecnológica en las recetas arquitectónicas: identificación de sustancias aplicadas a la edificación con tierra durante la prehistoria reciente en el sureste de la Península Ibérica. 2022–2023.

IP: María Pastor.
Equip investigador: Marta Mateu.

El port de *Tarraco* a la desembocadura del riu Francolí (segles VII–VIII). 2015–2025.

IP: Karen Fortuny, Ada Lasheras, Josep M. Macias i Francesc Rodríguez.
Equip investigador: Diana Gorostidi.

Excavacions arqueològiques a València «la Vella» (Riba-roja de Túria). 2016–2024.

IP: Josep M. Macias, Albert Ribera i Miquel Rosselló.
Equip investigador: Francesc Rodríguez, Karen Fortuny, Iván Fernández, Óscar Caldés i Andreu Muñoz Virgili.

AQVAE TARRACONEM DVCTAE: la portada d'aigües a Tàrraco i vil·les de l'entorn. 2022–2025.

IP: Jordi López i Josep M. Puche.
Equip investigador: Agustí Costa, Joan Canela, Sergio Coll, Lluís Casas, Anna Gutiérrez, Iñaki Matias, David Moreno, Hèctor A. Orengo (ICREA), Isidre Pastor i Albert Velasco.

El poblament rural romà a l'àrea meridional de l'*Ager Tarraconensis*. Estudi de la zona de Cambrils i els seus entorns. 2023–2026.

IP: Ramon Járrega i Enric Colom.
Equip investigador: Jordi López, Maria Rueda, Gerard Martí, Jaume Massó i Ramon Coll.

Tesis doctorals

¿Mantenimiento, decadencia o adaptación? Moneda y contexto arqueológico entre el Ebro y el Júcar durante la Antigüedad Tardía (c 409-714 d. C.). 2022-2025.

IP: Òscar Caldés.

Activitats artesanals al NE peninsular de la protohistòria a la romanització (s.III aC – s. I-II dC). (2022 FI_B 00305). 2022-2025.

IP: Antoni Corrales.

Los *dolia* y los sistemas de almacenaje en la *Hispania Citerior* (PRE2019-087544). 2020-2024.

IP: María Rueda.

Arquitectura de la Antigüedad Tardía en el nordeste hispánico: procesos, técnicas y materiales edilicios de una sociedad en transformación. 2018-2023.

IP: Karen Fortuny.

Caracterització de les fortificacions ibèriques a Catalunya. 2018-2023.

IP: Oriol Cuscó.

Convocatòries europees

DarkSeeds: A new explanatory paradigm for the agricultural economies of the Aegean Late Bronze and Early Iron Age using Machine Learning-aided 3D morphometrics and stable isotope analyses (H2020-MSCA-IF-2020, n.101024917). 2022–2024.

IP: Charlotte Diffey.

Supervisora: Alexandra Livarda.

NetFoodIt: Networking food plant imports in Roman Italy (HORIZON-MSCA-2021-PF-01, n. 101065142). 2022–2024.

IP: Federica Riso.

Supervisora: Alexandra Livarda.

PlantNetGem: Exploring the process of urbanisation in the Roman provinces of Germania through the study of food plant commerce (HORIZON-MSCA-2021-PF-01 n.101063192). 2022–2024.

IP: Patricia Vandorpe.

Supervisora: Alexandra Livarda.

SIGNATURE: Mapping endangered cultural soils in post-conflict regions through Big Earth Observation Data, artificial intelligence and geoarchaeological signatures (HORIZON-MSCA-2021-PF-01, n. 101067100). 2023–2025.

IP: Sayantani Neogi.

Supervisor: Hèctor A. Orengo (ICREA).

STAR-AGESS: Spatio-Temporal Analysis of Ritual and Ancient Greek Experience of Sacred Spaces. (H2020-MSCA-IF-2020, n. 101026674). 2022–2024.

IP: Efrosyni Boutsikas.

Supervisor: Hèctor A. Orengo (ICREA).

UnderTheSands. Ancient irrigation detection and analysis using Advanced remote sensing methods (HORIZON-MSCA-2021-PF-01, n. 101062705). 2022–2024.

IP: Nazarij Bulawka.

Supervisor: Hèctor A. Orengo (ICREA).

Col·laboradors: Josep M. Palet, Arnau Garcia-Molsosa, Francesc C. Conesa, Iban Berganzo, Alfredo Mayoral, Toby C. Wilkinson, Paloma Aliende.

R3NUrb: Reconstructing Roman Road Network for the understanding of Urban development (HORIZON-MSCA-2022-PF-01-01-101109605). 2023–2025.

IP: Andrew McLean.

Supervisor: Hèctor A. Orengo (ICREA).

Convocatòries estatals

The Aegean 'Dark Ages' revisited: a novel approach to old debates on agricultural economy and food culture. (PID2019-107605GB-I00 / AEI). 2020–2023.

IP: Alexandra Livarda.

Equip investigador: Arnau Garcia, Toby Wilkinson, Francesc C. Conesa, Lúdia Colominas, Mercourios Georgiadis i Toby C. Wilk.

Col·laboradors: Ioannis Mylonas, Parthenopi Ralli, Dimitrios Katsantonis, Paul Halstead, Sevasti Triantafyllou, Michael Wallace, Hèctor A. Orengo (ICREA), Paloma Aliende, Eleni Hatzaki, Irene Lemos, Anastasia Georgiadou, Carl Knappett, Nicoletta Momigliano, John Papadopoulos, Sarah Morris i Matthaïos Besios.

The agricultural economy of the Aegean Dark Ages through machine learning-powered 3D cereal grain morphometrics (PID2022-139907NB-I00). 2023–2026.

IP: Alexandra Livarda.

Equip investigador: Michael P. Wallace, Merkouris Georgiadis, Charlotte Diffey, Pagambam Sendash Singh, Toby C. Wilkinson, Federica Riso, Francesc C. Conesa, Patricia Vandorpe i Theoni Bainou.

TranScapes: Transported Mediterranean landscapes: diachronic integrated study of socio-environmental interactions and land-use changes at both sides of the Mediterranean (PID2021-127064NB-I00). 2022–2025.

IP: Josep M. Palet i Alfredo Mayoral.

Equip investigador: Lúdia Colminas, Valentina Pescini, Maria Jesús Ortega, Marta Flórez, Mercouris Georgiadis i Oriane Bourgeon.

Col-laboradors: Isabel Mattuzzi, Jesús Martínez, Eurydice Kefalidou, Constantina Kallintzi, Ana Ejarque, Helena Paula Carvalho, Rosa Plana, Paloma Aliende, Gabriel de Prado, Ioannis Apostolou, Tania Polonio, Arnau Carbonell i Abel Gallego.

Roman expansion and acculturations at both sides of the Mediterranean: searching for patterns, rates and singularities through Archaeozoology (RYC-2019-026732-I). 2021–2026.

IP: Lúdia Colomina.

Equip investigador: Laura Strolin, Abel Gallego-Valle, Katie Tardio i Nimrod Maron.

Col-laboradors: Yifat Thareani, Pere Castanyer, Joaquim Tremoleda, Oriol Olesti i Cèsar Carreras.

Transeant. Landscape of transhumance: Environmental Archaeology research between Eastern Pyrenees (Spain) and Maritime Alps (Italy), (FJC2019-040406-I), (RYC2021-034621-I). 2020–2025.

IP: Valentina Pescini.

Equip investigador: Josep M. Palet, Alfredo Mayoral, Natalia Égüez, Ivano Rellini, Bruna Ilde Menozzi, Diego Moreno, Roberta Cevasco, Vittorio Tigrino, Anna Maria Mercuri, Assunta Florenzano i Lorenzo Braga.

Col-laboradors: Lúdia Colminas, Arnau Carbonell, Abel Gallego, Jesús Martínez i Anna Maria Stagno.

Heritage under young forests: recording and interpreting the culturale heritage underneath the afforested Zagori (NW Greece) (FJC2021-047943-I). 2023–2024.

IP: Faidon Moudopoulos-Athanasiou.

Supervisor: Hèctor A. Orengo (ICREA).

Landscape Geoarchaeology: Applications in Mediterranean Landscapes of Greece, Spain and France (IJC2020-045609-I). 2022–2024.

IP: Alfredo Mayoral.

Supervisor: Hèctor A. Orengo (ICREA).

Equip investigador: Josep M. Palet, Arnau García-Molsosa, Francesc C. Conesa, Valentina Pescini i Merkourios Georgiadis.

Off the beaten track: the diffusion of Imperial economic influence to inland regions in Antiquity. (FJC2021-047729-I). 2023–2024.

IP: Laura Strolin.

Supervisora: Lúdia Colminas.

RIVERINE: Mapping archaeological mounds and long-term socio-ecological transformations in riverine monsoonal plains (PCI2021-122026-2B). 2022–2024.

IP: Navjot Kour.

Supervisor: Francesc C. Conesa.

Arqueopirenaia. Transferència social, didàctica y mediación del patrimonio en un paisaje cultural de alta montaña (Valle de Núria, Pirineos Orientales) (FCT-21-17298). 2022–2023.

IP: Josep M. Palet.

Equip investigador: Marta Flórez, Lúdia Colminas, Valentina Pescini, Paloma Aliende, Arnau Carbonell, Abel Gallego i Maria Jesús Ortega.

Col-laboradors: Santi Farriol, Xavier Grive, Toni Casals, David Codony, Roser Vilardell, Tània Martínez i Laia Coma.

Convocatòries de la Generalitat de Catalunya

Arqueologia de l'alta muntanya a les capçaleres del Segre – Ter (Cerdanya-Ripollès): territori i paisatge (CLT009/22/00035). 2022–2025.

IP: Lúdia Colominas i Arnau Carbonell.

Equip investigador: Josep M. Palet, Arnau Garcia Molsosa, Jesús Martínez, Abel Gallego, Paloma Aliende, Marta Flórez, M. Jesús Ortega, Valentina Pescini, Alfredo Mayoral i Tània Polonio.

Col·laboradors: Natàlia Egüez, Anna Beltral i Santiago Giralt.

Arqueologia del paisatge agrari, ocupació del territori i interaccions socioambientals al Baix Ter (Montgrí-Daró) (CLT009/22/00034). 2022–2025.

IP: Josep M. Palet i Alfredo Mayoral.

Equip investigador: Esther Rodrigo, Maria Jesús Ortega, Oriane Bourgeon, Arnau Carbonell, Valentina Pescini, Hèctor A. Orengo (ICREA), Arnau Garcia-Molsosa, Mercurios Georgiadis, Giannis Apostolou, Konstantina Venieri, Iban Berganzo, Lúdia Colominas, Abel Gallego, Paloma Aliende, Pere Castanyer, Gabriel de Prado, Marta Flórez, Graham R. Jones i Isabel Mattuzzi.

Col·laboradors: Santiago Giralt, Rosa Plana i Anna Bertral.

PastMont: PASToralisme i explotació del medi natural al MONTseny occidental en la transició de l'antiguitat al món medieval. Recerca arqueològica, transferència de coneixement i proposta de socialització de resultats (CLT009/22/00036). 2022–2025.

IP: Abel Gallego i Valentina Pescini.

Equip investigador: Alexandra Livarda, Theoni Bainou, Alexandra Kriti, Alfredo Mayoral, Natàlia Egüez, Arnau Garcia-Molsosa, Francesc C. Conesa, Judit Ciurana, Paloma Aliende, Felix Retamero, Jaume Oliver i Arnau Moret.

Automated detection and monitoring of endangered archaeological sites at global scales using Big Earth Data, cloud-computing workflows and Artificial Intelligence (2020 BP 00203). 2022–2025.

IP: Francesc C. Conesa.

Equip investigador: Hèctor A. Orengo (ICREA).

Projectes de fundacions i altres entitats

AI4Archaeology: Deep Learning algorithms for the automated detection of sites in Aragón and Extremadura. 2023–2023.

IP: Hèctor A. Orengo (ICREA).

MAHSA: Mapping Archaeological Heritage Sites in Asia. 2020–2023.

IP: Cameron Petrie, Hèctor A. Orengo (ICREA) i Marco Mandella.

Equip investigador: Arnau Garcia-Molsosa, Iban Berganzo i Carla Lancelotti.

MAPHSA: Mapping the Archaeological Pre-Columbian Heritage of South America. 2023–2025.

IP: Hèctor A. Orengo (ICREA).

Equip investigador: Eulàlia Subirà (UAB) i Katie Tardio.

Palaikastro Phase 4 (Minoan). 2011–2023.

IP: Alexandra Livarda, Carl Knappett i Nicoletta Momigliano.

Proyecto arqueológico en el Kachchh (India). Pastoralismo, intercambio y los orígenes de la Civilización del Indo / Kachchh Archaeological Project: trade, pastoralism and the origins of the Indus Civilisation. 2021–2023.

IP: Francesc C. Conesa i Juan José García-Granero.

Equip investigador: Rajesh S.V., Abhayan G.S., Brad Chase, David C. Meiggs, Natalia Egüez, Arnau Garcia-Molsosa, Marc Cárdenas i Alfredo Mayoral.

Re-contextualising the Neolithisation of Greece: Establishing a reliable chronology of the Early Neolithic site Plateia Magoula, Prodromos, western Thessaly, central Greece. 2017–2024.

IP: Alexandra Livarda, Hèctor A. Orengo (ICREA) i Athanasia Krahtopoulou.

Tesis doctorals

Advancing the development of automated intensive archaeological survey: application to case studies from Greece (2020 FI_B 01013). 2020–202.

IP: Giannis Apostolou.

Computational approaches to the long-term reconstruction of past Thessalian landscapes. 2021–2024.

IP: Konstantina Venieri.

Estructuració del territori i dinàmiques d'ocupació dels espais altimontans pirinencs orientals. Un estudi arqueomorfològic entre la plana de la Cerdanya i l'alta muntanya (PRE2019-088420). 2020–2024.

IP: Arnau Carbonell.

Exploring Roman tastes: an archaeobotanical and network analysis approach to the investigation of food plant access, commerce and social identities. 2021–2025.

IP: Theoni Bainou.

New Computational Methods for Automated Large-Scale Archaeological Site Detection. 2020–2023.

IP: Iban Berganzo.

Feeding the Gap: A modern experimental cultivation project towards the creation of new tools that explore past agriculture. 2021–2025.

IP: Alexandra Kriti.

Landscapes of Greek colonisation: an integrated archaeological approach of the compared territorial and landscape dynamics around the Ionian colonies of Abdera and Emporion (Thrace, Gr. and Catalunya, Sp.). 2023–2026.

IP: Isabel Mattuzzi.

El territori i el poblament antic a *Lesera*. 2019–2024.

IP: Pablo Medina.

Estudi arqueomorfològic i territorial de la plana de Castelló entre època ibèrica i medieval. 2023–2027.

IP: Sergio Badenes.

Convocatòries estatals

La construcción del pasado en la Grecia arcaica y clásica: mecanismos compositivos, genealogías y catálogos (PID2019-110908GB-I00 / AEI). 2020-2024.

IP: Jesús Carruesco i Francesc Xavier Riu.

Equip investigador: Jaume Pòrtulas, Natàlia Palomar, Joan Josep Mussarra, Joan Silva, Roser Homar, Sergi Grau, Teresa Magadán, Montserrat Reig, Roger Aluja i Julia Janicka.

Col·laboradors: Elena Duce, Núria Torras, Bernardo Berruecos, Massimiliano Omaghi, Rubén J. García, Anna Cortadellas, Eloi Creus, Marta Nicolàs i Pau Nualart.

SULMARE: *sulcato marmore ferro*. Canteras, talleres, artesanos y comitentes de las producciones artisticas en piedra en la *Hispania Tarraconensis* (PID2019-106967GB-I00). 2020-2024.

IP: Dr. Diana Gorostidi i Pilar Lapuente.

Equip investigador: Isabel Rodà, Jordi López, Alessandro Ravotto, Patricia Terrado, Juan Antonio Antolinos, Maria Pia Darblade, Aureli Álvarez, Manuel Parada, Begoña Soler i Simona Perna.

Col·laboradors: Anna Gutiérrez Garcia-Moreno, Simona Perna; Dra. Alba Alonso, Virginia García-Entero, Josep Anton Remolà, Emmanuelle Rosso, Isabelle Pianet, Serena Zoia, Adalberto Ottati, Serena Vinci, José Antonio Cuchí, Paolo Garofalo, Borja Díaz Ariño, Federica Gatto, Marie-Claire Savin, Anna Artina, Hugo Feliu, Laura Galán, Pablo Varona, Joan Hilari Muñoz, Jaume Massó, Teresa Buey i Lucio Lauri.

«Cosas de mármol». Creación, usos y reciclaje de las producciones marmóreas en Hispania (RED2022-134955-T). 2023-2025.

IP: Diana Gorostidi.

Equip investigador: Virginia Garcia-Entero, Olvíia Rodríguez, Irene Mañas, Javier Martínez i José M. Noguera.

Tesis doctorals

Els suports epigràfics de la *Hispania Citerior*. Els pedestals honorífics de l'*officina lapidaria Tarraconensis*: estudi sobre la difusió i producció seriada del model monumental tripartit. 2021-2024.

IP: Hugo Feliu.

Els revestiments marmoris a la *Hispania Tarraconensis*: materials, models i tallers a partir dels *opus sectilia* i altres decoracions pavimentals i parietals. 2019-2023.

IP: Laura Galán.

Annex II

Producció científica

Articles en revistes indexades (JCR, Scopus o Carhus +A)

1. Arriaza, M. C.; Aramendi, J.; Courtenay, L. A.; Maté-González, M.A.; **Herranz-Rodrigo, D.**; *et al.* «An Evaluation of Landmark-Based Methods to Explore Tooth Score Morphology: A Case Study on Felids and Hyenids», *Applied Sciences*, 13, p. 24.
2. **Belarte, M. C.**; Hernández-Gasch, J.; Noguera, J.; *et al.* «Joan Sanmartí Grego (17.12.1955 – 23.10.2022)», *Pyrenae* 54.1, p. 5-10.
3. **Belarte, M. C.**; **Pastor, M.**; **Mateu, M.**; *et al.* «Iron Age combustion structures in the northeastern Iberian Peninsula: an interdisciplinary experimental study», *Archaeological and Anthropological Sciences* 15.
4. **Belarte, M. C.**; Portillo, M.; **Mateu, M.**; Saorin, C.; Pastor, M.; Vila, S.; **Pescini, V.** «An interdisciplinary approach to the combustion structures of the Western Mediterranean Iron Age. The first results», *Journal of Archaeological Science - Reports* 49.
5. **Berganzo-Besga, I.**; **Orengo, H. A.**; Lumbreras, F.; *et al.* «Curriculum learning-based strategy for low-density archaeological mound detection from historical maps in India and Pakistan», *Scientific Reports* 13.
6. Bernal-Casasola, D.; Cau-Ontiveros, M. A.; **Berni, P.**; *et al.* «Ánforas tardorromanas, crismones y el oleum dulce: reflexiones sobre el pecio mallorquín de Ses Fontanelles», *Romula* 21, p. 29-84.
7. Cau, M. A.; Fantuzzi, L.; Tsantini, E.; **Rodríguez, F.**; **Macias, J. M.** «Sorting Out Problems with Late Roman Eastern Mediterranean Cooking Wares from *Tarraco* (Tarragona, Spain). Combining Archaeology and Archaeometry», *Journal of Archaeological Science Reports* 48.
8. Celestino, S.; Rodríguez, E.; **Gutiérrez Garcia-M. A.**; Dorado, A. «A los pies de la diosa. Contexto y análisis de la escultura de mármol griego documentada en el patio del yacimiento tartésico de Casas del Turuñuelo (Guareña, Badajoz, España)», *Complutum* 34(2), p. 441-460.
9. **Colominas, L.**; Portillo, M.; Morera, J.; Oller, J.; Berrocal-Barberà, A.; **Gallego-Valle, A.**; *et al.* «Livestock management at the Late Iron Age site of Baltarga (eastern Pyrenees): an integrated bio-geoarchaeological approach», *Archaeological and Anthropological Sciences* 15.
10. **Conesa, Francesc C.** «L'últim front al Maresme: la batalla del Turó del Balís a finals de gener de 1939», *Ebre* 38. *Revista internacional de la Guerra Civil (1936-1939)* 13, p. 7-35.
11. Courtenay, L. A.; Yravedra, J., **Herranz-Rodrigo, D.**; *et al.* «Is Barranco León (1.46 Ma, Orce, Granada, Spain) much more complicated than we think? A reply to Palmqvist *et al.* (2023)», *Quaternary Science Reviews* 310, p. 3.
12. Feugère, M.; **Roig, J. F.** «Una llave de rueda de bronce para carro, decorada con un Sileno, un unicum en Tarraco», *Pyrenae* 54.1, p. 159-172.
13. Filipovic, D.; Jones, G.; Kirleis, W.; Bogaard, A.; Ballantyne, R.; Charles, M.; De Vareilles, A.; Ergun, M.; Gkatzogia, E.; Holguin, I.; Hristova, I.; Karathanou, A.; Karpia, M.; Kneži, D.; Kotzamani, G.; Lathiras, P.; **Livarda, A.**; *et al.* «Triticum timopheevii s.l. ('new glume wheat') finds in regions of southern and eastern Europe across space and time», *Vegetation History and Archaeobotany*.
14. **Garcia-Molsosa, A.**; **Orengo, H. A.**; Petrie, C. A. «Reconstructing long-term settlement histories on complex alluvial floodplains by integrating historical map analysis and remote-sensing: an archaeological analysis of the landscape of the Indus River Basin», *Heritage Science* 11:141.
15. Ginja, C.; Fonseca, R. Da; Rasteiro, R.; Rodríguez-Varela, R.; Simoes, L. G.; Sarmiento, C.; **Belarte, M. C.**; *et al.* «Iron age genomic data from Althiburos – Tunisia renew the debate on the origins of African taurine cattle», *IScience* 26, 7.
16. González, I.; **Berni, P.**; Almeida, R. R. DE; *et al.* «Lucius Horatius y los sellos más antiguos sobre ánforas de aceite del sur de Hispania. Consideraciones a partir del hallazgo de nuevos ejemplares», *Zephyrus* 91, p. 163-181.

17. González, I.; Soler, A.; Berni, P. «Las Geórgicas de Virgilio in figlinis: A propósito de un grafito *ante cocturam* sobre un ánfora olearia bética», *Journal of Roman Archaeology*, 36-1, p. 1-22.

18. Grau, S. «Theodora, a (not so) Holy Harlot: Procopius' Secret History and the Hagiographic Narrative», *Greek, Roman and Byzantine Studies* 63.4, p. 447-465.

19. Lapuente, P.; Claveria, M.; Rodà De Llanza, I. «Multi-analytical approach to identify the white marbles used in Roman Imperial sculptures from Tarraco (Hispania)», *Minerals Special Issue "Characterization and Provenance Analysis of Ancient Stone Materials: Insights from Mineralogy, Petrology and Geochemistry* 14(1), p. 1-19.

20. Livarda, A.; Tzevelekidi, V.; Veropoulidou, R.; Marlasca Martín, R. «Archaeobotanical and Zooarchaeological (Large Mammal Bone, Shell and Fish Remains) Data from the 'Palace and Landscape at Palaikastro' (PALAP) Excavation Project, Crete, Greece», *Journal of Open Archaeology Data* 11(7), p. 1-5.

21. Messana, Ch.; Tornero, C.; Colominas, L. «Choose what suits you best: reproductive patterns and livestock management in the Iron Age Iberian Peninsula (3rd c. BC)», *Archaeological and Anthropological Sciences* 15.

22. Moudopoulos-Athanasίου, F. «Pathways to Know and Sidetracks to Forget: Walking and the Montane Cultural Landscape of Zagori (Northwestern Greece)», *Journal of Eastern Mediterranean Archaeology and Heritage Studies* 11.1, p. 1-20.

23. Moudopoulos-Athanasίου, F.; Kolovos, E. «Fragments from Ottoman Zagori: continuity and change in a montane landscape through a local perspective», *Byzantine and Modern Greek Studies*, p. 1-17.

24. Muñoz Virgili, A. «Orientación cardinal y disposición ritual en las iglesias hispánicas tardoantiguas (siglos IV-VIII): nuevas reflexiones a partir de algunos ejemplos del noreste peninsular», *Antigüedad y Cristianismo* 40, p. 65-95.

25. Rodríguez, F. «Late Roman *Unguentaria* en Tarragona: resultados preliminares sobre su caracterización tipológica, distribución y evolución en su suburbio portuario (siglos VII-inicios del VIII d. C.)», *Pyrenae* 54.1, p. 173-196.

26. Pescini, V.; Carbonell, A.; Colominas, L.; Égüez, N.; Mayoral, A.; Palet, J. M. «Neolithic livestock practices in high mountain areas: A multi-

proxy study of pastoral enclosures of Molleres II (Eastern Pyrenees)», *Quaternary International*.

27. Pianet, I.; Gutiérrez García-M., A.; Savin, M.-C.; Frerebeau, N.; Trebosc, J.; Florian, P.; Lapuente, P. «¹³C, ²⁵Mg, and ⁴³Ca Solid-State NMR for the Purpose of Dolomitic Marbles Provenance Elucidation», *Materials* 16(4), p. 1468.

28. Sicart, X.; Caldés, O.; Florensa, F. X. «El conjunto monetario del Pla de la Foia (Alfara de Carles, Tarragona)», *Revista Numismàtica Hécate* 10, p. 104-144.

Altres articles indexats (Carhus+B, C o D)

1. Belarte, M. C.; Portillo, M.; Mateu, M.; Saorin, C.; Pescini, V.; et al. «Proposta metodològica per al mostreig i l'estudi interdisciplinari d'estructures de combustió», *Revista d'Arqueologia de Ponent*, 33, p. 93-105.

2. Caldés, O.; Giménez, E. M.; Laborda, R. «Las monedas de la excavación de la c/ Cinco de marzo núm. 10 (Zaragoza): una muestra de la circulación de época altoimperial y taifal», *Salduie* 23 (2), p. 75-101.

3. Colominas, L.; Carbonell, A.; Pescini, V.; Mayoral, A.; Gallego-Valle, A.; Garcia-Molsosa, A.; Orenge, H. A.; Palet, J. M. «L'arqueologia del paisatge aplicada a l'estudi dels espais altimontans: experiències a les capçaleres del Ter i del Segre (El Ripollès, La Cerdanya, Andorra)», *Treballs d'Arqueologia* 26, p. 73-94.

4. Rueda, M.; Járrega, R. «Els *dolia* del jaciment de l'Hostal Nou (Balaguer, la Noguera). Estudi dels elements d'emmagatzematge en un assentament agrícola romà», *Revista d'Arqueologia de Ponent* 33, p. 107-122.

Articles en revistes no indexades

1. Belarte, M. C.; Noguera, J.; Asensio, D.; et al. «Necrològiques. Joan Sanmartí Grego», *Butlletí de la Reial Societat Arqueològica Tarraconense*, Època V, any 2023, núm. 45, p. 257-263.

2. Belarte, M. C.; Rovira, M. C. «Rituale rund um den Tod», *Antike Welt* 6(23), p. 22-26.

3. Bernal-Casasola, D.; Berni, P.; Portillo-Sotelo, J. L.; et al. «Una Dressel 20 sellada severiana, de contexto subacuático, de la bahía de Algeciras», *Ex Officina Hispana* 14, p. 74-77.

- 4. Caldés, O.;** Giménez, E. M.; Laborda, R. «Hallazgo de una moneda romana en la maqbara (necrópolis) islámica de Tauste (Zaragoza)», *Acta Numismática* 53, p. 57-64.
- 5. Cevasco, R.;** Geminiani, C.; **Pescini, V.** «Sulle tracce di Emilio Sereni in Val Polcevera (Liguria). Fonti iconografiche e osservazioni di terreno per la storia ambientale», *Semestrare di Studi e Ricerche di Geografia* XXXV, 2, p. 37-53.
- 6. Colom, E.;** **Járrega, R.** «Dos ánforas producidas en el ager Tarraconensis expuestas en el Museo Arqueológico Nacional (MAN)», *Boletín Ex Officina Hispana* 14, p. 58-61.
- 7. Ferré, J.;** Clariana, J. F.; **Prevosti, M.;** Coll, R. «Porcius – bo ki e ikeadin: dos nuevas inscripciones ibéricas sobre dolia de Iluro (Mataró)», *Boletín Ex Officina Hispana* 14, p. 31-34.
- 8. Flórez, M.;** **Palet, J. M.;** **Carbonell, A.;** **Colominas, L.;** **Mayoral, A.;** **Pescini, V.;** **Gallego-Valle, A.;** et al. «Els paisatges culturals d'alta muntanya, un exemple per a la transferència del coneixement en arqueologia», *Auriga* 119, p. 29-33.
- 9. Gorostidi, D.;** **Feliu, H.** «Un nuevo veteranus en Tarraco», *Butlletí Arqueològic* 45, p. 115-122.
- 10. Járrega, R.;** **Colom, E.;** Rizzo, G. «Ánforas de salsamenta de la forma Dressel 8 ampuritana halladas en Roma», *Boletín Ex Officina Hispana* 14 (julio 2023), p. 47-49.
- 11. Livarda, A.;** Picornell-Gelabert, Ll.; Tzevelekidi, V.; Veropoulidou, R.; **Orengo, H. A.;** Cañellas-Boltà, N.; Riera-Mora, S.; Marlasca, R.; Tsoraki, Ch.; Krahtopoulou, A.; Kriti, A. «Gestió de la dieta i dels recursos naturals a la ciutat minoica de Palaikastro (est de Creta)», *Tribuna d'Arqueologia* 2019-20 (any 2022), p. 177-198.
- 12. Macias, J. M.;** **Ribera, A.;** Rosselló, M.; **Rodríguez, F.;** **Caldés, O.** «València “la Vella”: A visigothic city to place in History?», *European Journal of Post-Classical Archaeologies* 13, p. 69-92.
- 13. Magadán, M. T.** «El Partenón. La historia del gran templo de Grecia», *Historia. National Geographic* 241, p. 68-83.
- 14. Magadán, M. T.** «Troya. El tesoro que reveló Schliemann», *Historia. National Geographic* 235, p. 54-67.
- 15. Messana, Ch.;** Tornero, C.; Madgwick, R.; Lamb, A.; Evans, J.; **Colominas, L.** «Between valleys, plateaus and mountains: unveiling livestock altitudinal mobility in the Iron Age Iberian Peninsula (3rd c. BC) through a multi-isotope approach», *Frontiers in Environmental Archaeology* 2.
- 16. Muñoz Virgili, A.** «Panorama cronoevolutiu de l'església de Sant Miquel del Pla de Tarragona. Dels orígens a la reedificació setcentista (segles XI-XVIII)», *Butlletí Arqueològic* V-45, p. 171-214.
- 17. Perna, S.** «Uso y reciclado de vasijas y urnas de alabastro de calcita en tumbas romanas: ejemplos de la Península Ibérica desde una perspectiva comparativa», *Espacio Tiempo Y Forma. Serie I, Prehistoria Y Arqueología* 16, p. 3-34.
- 18. Rodríguez, F.;** **Fortuny, K.;** **Caldés, O.;** **Macias, J. M.;** **López Vilar, J.;** **Lasheras, A.;** **Muñoz Virgili, A.** «Primers resultats dels treballs arqueològics a la vil·la romana de Mas dels Frares (Constantí, Ager Tarraconensis). 2018-2021», *Butlletí Arqueològic* 45, p. 83-113.
- 19. Ruiz de Arbulo, J.** «A la sombra de Massalia: Iberia griega y la puerta de Roma en la Península Ibérica», *Desperta Ferro. Arqueología e Historia, Iberia griega* 51, p. 56-61.
- 20. Ruiz de Arbulo, J.** «Santuarios suburbanos y comerciantes marítimos en los orígenes de Roma», *Desperta ferro. Arqueología y Historia, El origen de Roma* 47, p. 40-48.

Articles en actes de congressos

- 1. Badenes, S.** «Arqueologia i boom immobiliari: el cas de la Plaça Major de Vila-real», a: Carbonell, S.; Fructuoso, M.; García, A.; et al., *Periferias: desde los márgenes de la arqueología* (Alacant, 23-25 de març de 2022), Petracos, Alacant: Universitat d'Alacant, p. 201-204.
- 2. Belarte, M. C.** «Building materials and techniques in Iron Age northern Iberia (C. 600-200 BC)», a: Previato, C.; Bonetto, G., *Terra, legno e materiali deperibili nell'architettura antica. Atti del Convegno Internazionale di Studi (Padova, 3-5 Giugno 2021)* (Pàdua, Itàlia, 3-5 de juny de 2021), Costruire nel Mondo Antico 6, Roma: Edizioni Quasar, p. 187-200.

- 3. Belarte, M. C.** «De la construction à l'utilisation de l'espace : les maisons des Ibères dans le contexte de l'Âge du Fer en Méditerranée (c. 600-200 av. J.-C.)», a: Kallala, N.; Yazidi, B.; Séhili, S., *Autochtonie II. Les savoir-faire autochtones dans le Maghreb et en Méditerranée occidentale, de l'antiquité à nos jours : originalité, mutations. Actes du deuxième colloque international Ecole Tunisienne d'Histoire et d'Anthropologie (Tunis, 25-28 de novembre de 2021)*, Tunis: Centre des Arts, de la Culture et des Lettres Ksar Saïd - École Tunisienne d'Histoire et d'Anthropologie, p. 567-582.
- 4. Corrales, A.** «Producción de un vino según las fuentes textuales: la arqueología experimental como herramienta de investigación», a: Carbonell, S.; Fructuoso, M.; García, A.; et al., a: *Periferias: desde los márgenes de la arqueología* (Universitat d'Alacant, 23-25 de març de 2023), Petracos 12, Alacant: Publicacions Universitat d'Alacant, p. 117-122.
- 5. Darblade, M. P.** «Honorer l'empereur dans les édifices de spectacles : les portraits », a: Biard, G., Gaggadis-Robin, V. Larquier, N. DE, *Les Mille Visages de l'Honneur* (Arles, 8-9 de novembre de 2019), L'Atelier du sculpteur 3, Bordeus: Ausonius, p. 30.
- 6. Huguet, E.; Rodríguez, F.; Macias, J. M.; Ribera, A.; et al.** «Producciones locales e importaciones (s. VI – VII) en el recinto fortificado visigodo de València la Vella (Riba-roja de Túria)», *6th International Conference on Late Roman Coarse Wares, Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean: Archaeology and Archaeometry (LRCW6)* (Agrigento (Itàlia), 24-28 de maig de 2017), Roman and Late Antique Mediterranean Pottery 19, Oxford: Archaeopress Publishing Lt, p. 359-365.
- 7. Gutiérrez García-Moreno, A.** «From Extraction to Transport: Technical and Management aspects of Quarries of Building Stone», a: Barker, S. J.; Courault, Ch.; Domingo, J. A.; Maschek, D., *From Concept to Monument: Time and Costs of Construction in the Ancient World. Papers in Honour of Janet DeLaine*, Oxford: Archaeopress, p. 188-214.
- 8. López Vilar, J.; Puche, Josep M.** «Nuevas investigaciones sobre los acueductos romanos de Tarraco», Patrimonio de la obra pública y de la ingeniería civil (Toledo, 27-29 de setembre de 2023), Madrid: Colegio de Ingenieros de Caminos, Canales y Puertos, p. 249-256.
- 9. Mateo, D.** «The trade of Adriatic Wine in the Southern Iberian Peninsula and its Connection with the Economic and Social transformations in the Context of the Roman Civil Wars», a: Bentz, M.; Heinzelmann, M. (ed.), *Archaeology and Economy in the Ancient World. Proceedings of the 19th International Congress of Classical Archaeology (Cologne/Bonn 2018)*, Heildeberg: Propylaeum, p. 357-367.
- 10. Mateo, D.; Álvarez, J. F.; Santana, R.; Molina, J.** «The ARCEA Project. Production Centres and Trade Relations in the Early Empire. Analysis of the Amphorae Production from the *Tarraconensis* Central Coast», a: Bentz, M.; Heinzelmann, M., *Archaeology and Economy in the Ancient World. Proceedings of the 19th International Congress of Classical Archaeology (Cologne/Bonn 2018)*, Heidelberg: Propylaeum, p. 277-283.
- 11. Mateo, D.; Gavini, V. F.; Molina, J.** «Il carico del relitto Mariposa E (Alghero, Italia)», a: La Rocca, R., *Atti del VI Convegno Nazionale di Archeologia Subacquea, Ottobre 2019 Palazzo Ciampoli - Taormina* (Sicilia, Itàlia), 10-12 d'octubre de 2019), Palermo: Palermo University Press, p. 155-163.
- 12. Montanero, D.; Kallala, N.; Sanmartí, J.; Belarte, M. C.; et al.** «Formes et procédés de construction des monuments mégalithiques de la nécropole d'Althiburos-el Ksour», a: Kallala, N.; Yazidi, B.; Séhili, S., *Autochtonie II. Les savoir-faire autochtones dans le Maghreb et en Méditerranée occidentale, de l'antiquité à nos jours : originalité, mutations. Actes du deuxième colloque international Ecole Tunisienne d'Histoire et d'Anthropologie (Tunis, 25-28 de novembre de 2021)*, Tunis : Centre des Arts, de la Culture et des Lettres Ksar Saïd - École Tunisienne d'Histoire et d'Anthropologie, p. 539-554.
- 13. Padrós, C.; Pujol, À.; Ble, E.** «El final de la República Romana en el Noreste Peninsular. Un "paisaje de conflicto" en Puig Ciutat (Oristà, Barcelona)», a: *Canvi en situacions de crisi. Experiències passades i noves perspectives des de l'Arqueologia. Actes de les VI Jornades de Joves en Investigació Arqueològica* (Barcelona, 7-11 de maig de 2013), Barcelona, p. 267-276.
- 14. Pastor, M.; Molina, J.; Mateo, D.** «The Roman earthen walls from Villa of Rufio (Giano dell'Umbria, Italy)», a: Previato, C.; Bonetto, J. (a cura di), *Terra, legno e materiali deperibili nell'architettura antica, 2. Letà romana. Atti del Convegno Internazionale di Studi (Padova, 3-5 giugno 2021)*, Costruire nel mondo antico 6, Roma: Edizioni Quasar, p. 387-400.
- 15. Perna, S.** «Murecine (Pompeii): Architecture, Décor and Aesthetics of a statio negotiatorum from the Early Imperial Period», a: Bentz, M.; Heinzelmann, M. (eds.), *Archaeology and Economy in the Ancient World. Proceedings of the 19th International Congress of Classical Archaeology (Cologne/Bonn 2018)*, Heildeberg: Propylaeum, p. 307-309.

16. Perna, S.; Scognamiglio, R. «The Use of “Greco Scritto” in Roman Campania: Evidence from the Vesuvian Area (Murecine, Pompeii, Herculaneum) and the Western Bay of Naples (Cuma)», a: Bahadır, A.; Yolaçan, B.; Bruno, M. (eds.), *Asmosia XII Interdisciplinary Studies of Ancient Stone. Proceedings of the Twelfth International Conference of ASMOSIA. Izmir, 8-13 October 2018*, Izmir: Dokuz Eylül University of Izmir, p. 139-150.

17. Rodriguez, F.; Macias, J. M. «Tarraco: Pottery and trade in the 7th and 8th centuries», a: *6th International Conference on Late Roman Coarse Wares, Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean: Archaeology and Archaeometry (LRCW6)* (Agrigento, Itàlia, 24-28 de maig de 2017), Roman and Late Antique Mediterranean Pottery 19, Oxford: Archaeopress Publishing Ltd, p. 27-39.

Llibres

1. Belarte, M. C.; Sanmartí, J. (ed.). *L'assentament ibèric d'Alorda Park, o de Les Toixoneres (Calafell, Baix Penedès, Tarragona). Campanyes d'excavació 1992-2001, TRAMA 10, Tarragona: Institut Català d'Arqueologia Clàssica.*

2. Belarte, M. C.; Molist, M.; Portillo, M.; Mateu, M. (ed.). *Fire installations in Mediterranean Late Prehistory: multidisciplinary approaches to their uses and functions*, Journal of Archaeological Science Reports, Amsterdam: Elsevier.

3. Cervera, J.; Garcia, E.; Grau, S.; Millet, A. *La primera vegada del món. Relats dels orígens segons les grans cultures antigues de la Mediterrània: un diàleg amb Gènesi 1-11, Barcino Monographica Orientalia, Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.*

4. Cevasco, R.; Pescini, V.; Hearn, R. *Situating foodways and foodscapes. Dalla tavola al terreno*, Giano Bifronte, Genoa: Genoa University Press.

5. Garcia-Molsosa, A. (ed.). *Archaeology of Mountain Landscapes. Interdisciplinary Research Strategies of Agro-Pastoralism in Upland Regions*, IEMA Proceedings, Albany: State University of New York Press.

6. Gorostidi, D. (traducció i notes); García, D. (edició i notes). *Plinio el Viejo. Escritos sobre Artes. Historia Natural*, Alianza Forma, Madrid: Alianza Editorial.

7. Grau, I.; Molina, J.; Sarabia, J.; Mateo, D. (ed.). *Paisajes romanos en el sur de la Provincia Tarraconense. Análisis arqueológico de la estructura territorial y el modelo socioeconómico*, Petracos, Alicante: Universidad de Alicante.

8. Macias, J. M.; Puche, J. M.; Solà-Morales, P.; et al. *El Circ romà de Tarragona. Monument i ciutat, Trama 9, Tarragona: Institut Català d'Arqueologia Clàssica.*

9. Moudopoulos-Athanasίου, F. (ed.). *Ασυνέχειες στα ψηλά βουνά: Εξερευνώντας τον πολιτισμό του ορεινού χώρου*, Atenes: Land and Water.

Capítols de llibres

1. Belarte, M. C.; Rovira, M. C. «Die Welt der Toten. Nekropolen und Iberische Bestattungsriten», *Iberer. Eine Ausstellung des Antikenmuseum Basel und Sammlung Ludwig und des Museu d'Arqueologia de Catalunya 19, Basilea: Antikenmuseum Basel und Sammlung Ludwig*, p. 92-105.

2. Belmonte, C.; Garcés, I.; Padrós, C. «Aeso. Indicis d'un campament romà tardorepublicà», a: Balasch, E. (coord.), *Romans a Ponent. Ilerda, Iesso, Aeso*, Catàlegs, Lleida: Museu de Lleida, p. 51-54.

3. Cevasco, R.; Montanari, C.; Moreno, D.; Panetta, A.; Pescini, V.; Stagno A. M. «A historical context for rural landscapes: the contribution of Environmental Resources Archaeology (ERA) (NW Italy)», a: Quirós, J. A.; Hernández, J. N., *People and Agrarian Landscapes. An Archaeology of Postclassical Local Societies in the Western Mediterranean*, Historical Archaeologies, Archaeopress Publishing Ltd, Oxford, p. 71-110.

4. Gorostidi, D.; López Vilar, J.; Gutiérrez García-M., A. «Los “dioses silentes” del Mèdol: vestigios de un santuario rupestre monumental en la cantera romana del Mèdol (Tarraco, Hispania citerior)», a: Gatto, F.; van Haepere, F., *Cultes et divinités dans les carrières et les mines de l'Empire romain, Fervet Opus, Louvain: Presses Universitaires de Louvain*, p. 53-70.

5. Járrega, R.; Ferré, R. «D'Hibera a Dertosa. Entre el món ibèric tardà i la romanització», a: Burch, J.; Nolla, J. M.; Tremoleda, J., *El gran canvi. La fundació de les primeres ciutats romanes al nord-est de la Hispània Citerior*, Documenta Universitaria, Girona: Universitat de Girona - MAC, p. 185-200.

6. Lasheras, A.; Rodríguez, O. «Hacia un estudio de la logística y la economía urbanas de las ciudades romanas de Hispania: el proyecto CircE», a: Andreu, J.; Blanco-Pérez, A.; Alguacil, E. (eds.), *Pecunia communis municipium. Recursos económicos y sostenibilidad de las pequeñas ciudades hispanorromanas*, Serie Monografías “Los Bañales”, Saragossa: Fundación Uncastillo, p. 77-134.

- 7. López, J. A.; Jover, F. J.; Basso, R. E.; Pastor, M.** «Lo que vino de Oriente. Una excepcional sepultura argárica de San Antón (Orihuela, Alicante)», a: *La Princesa de los Cárpato. Una excepcional sepultura argárica de San Antón (Orihuela, Alicante)*, Alacant: MARQ, Diputació d'Alacant, p. 15-67.
- 8. Macias, J. M.; Puche, J. M.; Solà-Morales, P.; et al.** «El Circ dibuixat», a: *El Circ romà de Tarragona. Monument i ciutat, Trama 9, Tarragona: Institut Català d'Arqueologia Clàssica*, p. 67-126.
- 9. Macias, J. M.; Puche, J. M.; Solà-Morales, P.; et al.** «El Circ, ahir i avui. Un repte polièdric antic», a: *El Circ romà de Tarragona. Monument i ciutat, Trama 9, Tarragona: Institut Català d'Arqueologia Clàssica*, p. 11-34.
- 10. Macias, J. M.; Puche, J. M.; Solà-Morales, P.; et al.** «El Circ, element urbà», a: *El Circ romà de Tarragona. Monument i ciutat, Trama 9, Tarragona: Institut Català d'Arqueologia Clàssica*, p. 35-66.
- 11. Macias, J. M.; Puche, J. M.; Solà-Morales, P.; et al.** «El Circ, monument urbà», a: *El Circ romà de Tarragona. Monument i ciutat, Trama 9, Tarragona: Institut Català d'Arqueologia Clàssica*, p. 127-132.
- 12. Macias, J. M.; Puche, J. M.; Solà-Morales, P.; et al.** «Llista de figures i Bibliografia», a: *El Circ romà de Tarragona. Monument i ciutat, Trama 9, Tarragona: Institut Català d'Arqueologia Clàssica*, p. 152-155.
- 13. Macias, J. M.; Puche, J. M.; Solà-Morales, P.; et al.** «Prefaci. Deu anys de recerca i docència conjunta», a: *El Circ romà de Tarragona. Monument i ciutat, Trama 9, Tarragona: Institut Català d'Arqueologia Clàssica*, p. 7.
- 14. Macias, J. M.; Puche, J. M.; Solà-Morales, P.; et al.** «The Roman Circus of Tarragona», a: *El Circ romà de Tarragona. Monument i ciutat, Trama 9, Tarragona: Institut Català d'Arqueologia Clàssica*, p. 133-151.
- 15. Mateo, D.; Álvarez, J. F.; Vidal, R.; et al.** «El centro de producción agrícola y alfarero de les Hortes (Xaló, Alacant)», a: Grau, I.; Molina, J.; Sarabia, J.; **Mateo, D.** (eds.), *Paisajes romanos en el sur de la Provincia Tarraconense. Análisis arqueológico de la estructura territorial y el modelo socioeconómico*, Petracos, Alicante: Universidad de Alicante, p. 66-90.
- 16. Mateo, D.; Molina, J.; Sarabia, J.; et al.** «Els Eccles-La Rana / Les Punes: un ejemplo de paisaje rural de producción en la Vall de Xàbia (Gata de Gorgos, Alacant)», a: Grau, I.; Molina, J.; Sarabia, J.; **Mateo, D.** (eds.), *Paisajes romanos en el sur de la Provincia Tarraconense. Análisis arqueológico de la estructura territorial y el modelo socioeconómico*, Petracos, Alicante: Universidad de Alicante, p. 16-67.
- 17. Pastor, M.** «Los restos constructivos de barro de Les Moreres: testimonio de una compleja arquitectura mixta de hace más de 4000 años», a: González, A., Lorrio, A. J., *El poblado calcolítico de Les Moreres (Crevente, Alicante)*, Arqueologia, Alacant: Publicacions Universitat d'Alacant, p. 267-276.
- 18. Principal, J.; Padrós, C.; Camañes, M. P.** «Monteró i el seu context històric fins a la guerra de Sertori», a: Balasch, E. (coord.), *Romans a Ponent. Ilerda, Iesso, Aeso, Catàlegs, Lleida: Museu de Lleida*, p. 45-49.
- 19. Ribera, A.; Macias, J. M.** «El frente Norte: València "la Vella" versus *Valentia*», a: Vallejo, M., Vizcaíno, J., *El Umbral del Imperio. Nuevas miradas a la Hispania Bizantina*, Alcalá de Henares: Universidad de Alcalá, p. 83-86.
- 20. Rizzo, G.** «Ephesian amphorae in Rome in the imperial period», a: Lafli, E.; Labarre, G. (dir.), *Studies on the history and archaeology of Lydia from the Early Lydian period to Late Antiquity*, Institut des sciences et techniques de l'Antiquité, Besançon: Presses universitaires de Franche-Comté, p. 477-487.
- 21. Cevasco, R.; Pescini, V.; Hearn, R.** «Situating foodways and foodscapes. An introduction», a: Cevasco, R.; **Pescini, V.**; Hearn, R., *Situating foodways and foodscapes. Dalla tavola al terreno*, Giano Bifronte, Genoa: Genoa University Press, p. 13-23.
- 22. Cevasco, R.; Montanari, C.; Moreno, D.; Panetta, A.; Pescini, V.; Stagno A. M.** «A historical context for rural landscapes: the contribution of Environmental Resources Archaeology (ERA) (NW Italy)», a: Quiroso, J. A.; Hernández, J. N., *People and Agrarian Landscapes. An Archaeology of Postclassical Local Societies in the Western Mediterranean*, Historical Archaeologies, Archaeopress, Oxford: Publishing Ltd., p. 71-110.
- 23. Garcia-Molsosa, A.** «Mountain Landscapes: The Archaeological perspective», a: **Garcia-Molsosa, A.** (ed.), *Archaeology of Mountain Landscapes. Interdisciplinary Research Strategies of Agro-Pastoralism in Upland Regions*, IEMA Proceedings, Albany: State University of New York Press, p. 1-17.
- 24. Kefalidou, E.; Georgiadis, M.; Garcia-Molsosa, A.; Mayoral, A.; Orenge, H. A.; Kallintzi, C.** «The Archaeological Project of Abdera and Xanthi (APAX): Preliminary Update (2022) on the

Survey Program», a: Avramidou, A.; Donati, J. C. (ed.), *Surveying Aegean Thrace in the Digital Era. Proceedings of the Workshop held for the Research Project Archaeological and Geophysical Research at the Peraia of Samothrace (HFRI-FM17-750)*, Komotini (Grècia): Democritus University of Thrace, p. 99-108.

25. Kolonos, E.; **Moudopoulos-Athanasίου, F.** «Τοιχογραφίες είναι κακοί και γράφουνε στην Πόλη: Δύο αδημοσίευτα έγγραφα από την δεκαετία του 1820 και η σημασία τους για το Ζαγόρι», a: Doris, Ph.; Papastratis, P. (eds.), *Youkali*, ένα *liber amicorum* για τον Σταύρο Μουδόπουλο, *Atenes: Bibliorama*, p. 255-275.

26. Livarda, A.; Veropoulidou, R.; Vasileiadou, A.; Picornell Gelabert, L. «Lifeways and foodways in Iron Age Methone: a perishable material culture approach», a: Morris, S. P.; Papadopoulos, J. K. (eds.), *Excavations at Ancient Methone, 2003-2011. Conducted by Matthaios Bessios, Athena Athanassiadou, and Konstantinos Noulas*, Los Angeles: UCLA Cotsen Institute of Archaeology, p. 471-486.

27. Maheras, E.; **Moudopoulos-Athanasίου, F.** «Τα εναπομείναντα γκραφίτι των Οθωμανών απογραφών στο Ζαγόρι. Σκέψεις για μια κληρονομιά που χάθηκε», a: Doris, Ph.; Papastratis, P. (eds.), *Youkali*, ένα *liber amicorum* για τον Σταύρο Μουδόπουλο, *Atenes: Bibliorama*, p. 277-289.

28. **Moudopoulos-Athanasίου, F.** «(Α)συνέχειες στα ψηλά βουνά: Εξερευνώντας τον πολιτισμό του ορεινού χώρου στο Φεστιβάλ της Βωβούσας», a: **Moudopoulos-Athanasίου, F.**, (Α)συνέχειες στα ψηλά βουνά: Εξερευνώντας τον πολιτισμό του ορεινού χώρου, *Atenes: Land and Water*.

29. **Orengo, H. A.** «On the supposed marginality of mountain areas», a: **Garcia-Molsosa, A.** (ed.), *Archaeology of Mountain Landscapes. Interdisciplinary Research Strategies of Agro-Pastoralism in Upland Regions*, IEMA Proceedings, Albany: State University of New York Press, p. 385-398.

30. **Palet, J. M.; Orengo, H. A.; Garcia-Molsosa, A.; et al.** «Landscape Archaeology in Eastern Pyrenees high mountain areas (Segre and Ter valleys, Northeast Iberian Peninsula): Human activities in the shaping of Mountain Cultural Landscapes», a: **Garcia-Molsosa, A.** (ed.), *Archaeology of Mountain Landscapes. Interdisciplinary Research Strategies of Agro-Pastoralism in Upland Regions*, IEMA Proceedings, Albany: State University of New York Press, p. 179-196.

31. **Pescini, V.**, Moreno, D. «The characterization of local gastronomic heritage: why Environmental Archaeology matters», a: Cevasco, R.; **Pescini, V.**; Hearn, R., *Situating foodways and foodscapes. Dalla tavola al terreno*, Giano Bifronte, Genoa: Genoa University Press, p. 45-70.

32. Bernal, D.; García, E.; **Berni, P.** «Amphorae from Baetica and Standardization Processes. Models and Trends», a: González, H.; Leidwanger, J., *Regional Economies in Action. Standardization of Transport Amphorae in the Roman and Byzantine Mediterranean: Proceedings of the International Conference at the Austrian Archaeological Institute and the Danish Institute at Athens, 16-18 October 2017*, *Sonderschriften* 63, Viena: Holzhausen, p. 99-114.

33. **Claveria, M.** «Estatuas honorarias en espacios privados de Hispania», a: Gaggadis-Robin, V.; Biard, G., *Les Mille Visages de l'Honneur*, Ausonius, Bordeaux: Éditions Université Bordeaux-Montaigne, p. 167- 179.

34. **Claveria, M.** «The sarcophagus of Santa Eulàlia (Barcelona, Spain): Early or late Antiquity?», a: Noguera, J. M.; **Rodà, I.**; David, P., *Oikomenè. Studi di archeologia classica in omaggio a Margherita Bonanno*, Múrcia: EDITUM, Ediciones de la Universidad de Murcia, p. 317-324.

35. Gasparini, E.; Pensabene, P.; Domingo, J. A.; **Rodà, I.** «Serial imports of Troad granite shafts in the large eastern Mediterranean islands», a: Bahadır, A.; Yolaçan, B.; Bruno, M., *Interdisciplinary Studies on Ancient Stone. Proceedings of the XII ASMOSIA Conference (Izmir 2018)*, ASMOSIA XII, p. 235-247.

36. González, H.; **Berni, P.**; Miró, J. «The Tarraconensis Paradigm. Volumes, Measures, and Formal Changes in the Late Republican and Early Imperial Amphorae of the Northeast Iberian Peninsula», a: González, H.; Leidwanger, J., *Regional Economies in Action. Standardization of Transport Amphorae in the Roman and Byzantine Mediterranean: Proceedings of the International Conference at the Austrian Archaeological Institute and the Danish Institute at Athens, 16-18 October 2017*, *Sonderschriften* 63, Viena: Holzhausen, p. 115-197.

37. **Gorostidi, D.; López Vilar, J.; Gutiérrez García-M., A.** «Los “dioses silentes” del Mèdol: vestigios de un santuario rupestre monumental en la cantera romana del Mèdol (Tarraco, Hispania citerior)», a: Gatto, F.; Haepere, F. van, *Cultes et divinités dans les carrières et les mines de l'Empire romain, Fervet Opus*, Louvain: Presses Universitaires de Louvain, p. 53-70.

- 38. Grau, S.** «Building a Palace in Heaven: Sapiential Stories within Biographies and the Acts of Thomas», a: Muñoz, I.; Roig, L. (eds.), *New Trends in the Research on the Apocryphal Acts of Thomas*, Studies on Early Christian Apocrypha 20, Leuven: Peeters Publishers, p. 111-130.
- 39. Grau, S.** «L'emperadriu Teodora, de santa a viva imatge del mal: Procopi de Cesarea i els usos de les convencions retòriques antigues», a: Sánchez-Mañas, C.; Sánchez, A. (eds.), *Visiones del mal en las literatures clásicas y su recepción*, Madrid: Ediciones Clásicas, p. 75-88.
- 40. Grau, S.** «La resurrección de los muertos en la concepción neoplatónica: algunos rasgos específicos en la taumaturgia de los hombres divinos paganos», a: Alviz, M.; Hernández, D. (eds.), *El concepto de hombre divino en el mundo antiguo y su recepción*, Madrid: Dykinson, p. 181-197.
- 41. Grau, S.** «Philosophers as θεῖοι ἄνδρες between Diogenes Laertius and Eunapius of Sardis. Tradition and Discontinuities in the Shaping of Miracle Workers», a: Alviz, M.; Hernández, D. (eds.), *Shaping the "Divine Men". Holiness, Charisma and Leadership in the Graeco-Roman World*, Stuttgart: Franz Steiner Verlag, p. 177-190.
- 42. Moreno, I.; Claveria, M.** «Consideración de un conjunto de sarcófagos de Tarraco a través de las pátinas», a: Gorostidi, D.; Gutiérrez García-Moreno, A. (eds.), *Tituli-Imagines-Marmora. Poder y prestigio en mármol*, Madrid: CSIC, p. 302-310.
- 43. Perna, S.** «La morte ti fa bella. Urne a vaso di alabastro (calcareo) e il lusso funerario in tombe femminili della prima età imperiale», a: Pérez, J.; Pons, L. (eds.), *De luxuria propagata romana aetate. Roman luxury in its many forms*, Access Archaeology, Oxford: Archaeopress, p. 72-94.
- 44. Pòrtulas, J.** «Del gimnàs de l'heroi Academos a l'Acadèmia de Plató», a: Pòrtulas, J.; Molas, P. (eds.), *La idea d'Acadèmia al llarg dels temps*, Barcelona: Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona.
- 45. Reig, M.** «The mimetic concept of homoiotes in the structure of Heliodorus' novel», a: Futre, M.; Nimis, S. A.; Fusillo, M., *Modern Literary Theory and the Ancient Novel. Poetics and Rhetoric*, Ancient Narrative Supplementum, Groningen: Barkhuis, p. 53-61.
- 46. Rodà, I.** «Elements antics de l'església de Sant Miquel de Barcelona», a: Beltrán, J., *L'església desapareguda de Sant Miquel de Barcelona: un patrimoni itinerant. VII Jornades de les Basíliques històriques de Barcelona*, Studia Historica Tarraconensia, Barcelona: Sant Pacià Books, p. 39-53.
- 47. Rodà, I.; Lapuente, P.; Gorostidi, D.; Blanc, P.** «Multimethod marble identification for three Augustan inscriptions in Emporiae (NE Hispania)», a: Bahadir, A.; Yolaçan, B.; Bruno, M., *Interdisciplinary Studies on Ancient Stone. Proceedings of the XII ASMOSIA Conference (Izmir 2018)*, ASMOSIA XII, p. 291-299.
- 48. Rodà, I.** «Quinquaginta (any 2022)», a: Marinov Zbornik. *Papers in honour of professor Emilio Marin*, Catholic University of Croatia, p. 75-85.

Annex III

Disseminació

Activitats científiques organitzades per l'ICAC-CERCA

1

Seminaris

1. Seminari MACA I. Arqueologia dels rituals, dos exemples, organitzat en el marc del Màster MACA, coordinat per M. C. Belarte, 16 de gener, Tarragona.
2. Seminari MACA II. Arqueologia dels rituals, dos exemples, organitzat en el marc del Màster MACA, coordinat per M. C. Belarte, 27 de novembre, Tarragona.
3. Seminari de recerca “Ancient Skies, Modern Tools: Charting the course of Archaeoastronomy and Cultural Astronomy in the Digital Age”, organitzat pel grup de recerca GIAP (projecte Star-Agess), coordinat per E. Boutsikas i H. A. Orenge, 30 de gener, Tarragona.
4. Seminari de recerca “Trajectòria, novetats i enfocaments futurs”, organitzat pel grup de recerca ArPA-LIRA, coordinat per D. Gorostidi, 19 de desembre, Tarragona.
5. Seminari de recerca “Comitents i tallers: explotació, comerç i ús dels materials lapidis en l'antiguitat”, organitzat pel grup de recerca ArPA-LIRA, coordinat per D. Gorostidi, 15 de desembre, Tarragona.
6. Cicle de *webinars* Recent Advances in the Study of the Ancient Mediterranean, organitzat pel grup GIAP, amb cinc sessions (en línia), de gener a juny:

“Putting climate at the center of archaeological research: first experiences from the GroundCheck research cluster”, amb Ferran Antolín (German Archaeological Institute / IPNA, University of Basel), 19 de gener.

“The plants of Serdica (Sofia, Bulgaria) during the Antiquity (2nd c. AD – 6th c. AD): preliminary archaeobotanical and anthracological data”, amb Mila Andonova-Katsarski (Bulgarian Academy of Sciences), 23 de febrer.

“Long-term dynamics in vegetation, agriculture and human societies: from the last hunter-gatherers until the 21st C. in northeast Portugal”, amb João Pedro Vicente Tereso (Univ. de Lisboa), 20 d'abril.

“The impact of the Syrian conflict on archaeological sites in Al-Hasakah and Daraa provinces”, amb Amal Al Kassem (ARCO Research Center), 18 de maig.

“Counting the Cost: Time, Event, and Process in Landscape Archaeology”, amb Dan Stewart (Univ. of Leicester), 16 de juny.

7. Jornada in memoriam Antonio Peña Jurado, ICAC-CERCA (amb la col·laboració de la URV, la UAB, la Univ. de Córdoba i l'Institut de Arqueologia de Mérida), coordinat pel grup de recerca ArPA-LIRA, 21 d'abril, Tarragona.
8. Seminari “Artesanies en el món ibèric: realitats plurals”, organitzat pel grup de recerca MIRMED i el Dpt. de Prehistòria de la Univ. de València, coordinat per M. C. Belarte, 11 de maig, Tarragona.
9. International Seminar “Ethnoarchaeology of buildings. How can it help the study of the past?”, organitzat pel Dpt. de Prehistòria de la Univ. de València i el grup de recerca MIRMED, coordinat per Maria Pastor, 20-21 de novembre, Alacant.

Lectures de tesi

10. *New Computational Methods for Automated Large-Scale Archaeological Site Detection*, Iban Berganzo. Codirigida per Hèctor A. Orenge i Felipe Lumberras. Sala d'actes de l'ICAC-CERCA, 10 de març.

11. *La iconografía de la performance coral en los espacios públicos de la antigua Grecia. Épocas arcaica y clásica*, Marta Nicolás. Dirigida per Jesús Carruesco. Sala d'actes de l'ICAC-CERCA, 8 de novembre.

Annexos

Activitats científiques co-organitzades per l'ICAC-CERCA

2

Congressos

- 1.** 43rd Conference of the Association for Environmental Archaeology (AEA), organitzat pel grup de recerca GIAP i l'Association for Environmental Archaeology (AEA), Palau Firal i de Congressos de Tarragona, del 24 al 26 de novembre.
- 2.** VI Reunió Tarraco Biennal, organitzat per la URV i el grup de recerca MIRMED, Aula Magna del Campus Catalunya de la URV, 23 i 24 de novembre.
- 3.** IX Reunió Internacional d'Arqueologia de Calafell, organitzat pel grup de recerca MIRMED amb la UB, TRACES (Univ. de Toulouse), l'Ajuntament de Calafell i l'Ajuntament de Banyeres del Penedès, al Centre Cívic Cinema Iris de Calafell, del 30 de març a l' d'abril.
- 4.** La cantera y el monumento. El proyecto arquitectónico y la organización de la obra en época antigua, organitzat pel grup de recerca ArPA-LIRA i la UNED (amb la col·laboració de UNED Segovia, Junta de Castilla y León i Ayto. de Segovia), Segovia, del 15 al 17 de novembre.

Jornades

- 5.** Bessons Digitals. Jornades de tecnologies 3D per a explorar el patrimoni cultural; MNAT, URV, GIRAVOLT (Generalitat de Catalunya), ICAC-CERCA, 18 i 19 d'abril, Tarragona.
- 6.** 7th Open International Conference on the Network for the Study of Archaic and Classical Greek Song: What's in a Poet? The figure of the poet in archaic and classical Greece; UB, IEC, ICAC-CERCA (ArPA-LIRA), 3-5 de juliol, Barcelona.
- 7.** Cicle de conferències del VI Curs d'Arqueologia a València «la Vella»; ICAC-CERCA (MIRMED), Aj. de Riba-roja de Túria i Diputació de València; 19-20 de juliol, Riba-roja de Túria.
- 8.** IV Jornades Internacionals d'Arqueologia de Riba-roja de Túria, ICAC-CERCA (MIRMED) i Aj. de Riba-roja de Túria (amb la col·laboració de Turisme i Patrimoni de Riba-roja de Túria i Ateneu Universitari Sant Pacià), 9-10 de novembre, Riba-roja de Túria.

Cursos

- 9.** VI Curs pràctic d'arqueologia cristiana i visigoda a València la Vella; ICAC-CERCA i Aj. de Riba-roja de Túria, del 3 al 21 de juliol, Riba-roja de Túria.
- 10.** XVII Curs d'Arqueologia Ciutat Romana de *Iesso* a Guissona; Parc Arqueològic de *Iesso*, UAB, Ajuntament de Guissona, ICAC-CERCA, IEC; del 3 al 14 de juliol, Guissona.

Altres

- 11.** III Congrès Internacional Ibers a l'Ebre; Ajuntament de Tivissa, UB, Dpt. de Cultura de la Generalitat de Catalunya; amb la col·laboració de l'ICAC-CERCA (grup de recerca MIRMED), 10-12 de novembre, Tivissa.
- 12.** Segones Jornades d'Arqueologia i Paleontologia de Ponent; Dpt. de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Univ. De Lleida, Aj. De Guissona, Museu de Guissona; amb la col·laboració de l'ICAC-CERCA (grup de recerca MIRMED), 20 i 21 d'octubre, Guissona.

Ponències

I. Belarte, M. C.; Asensio, D.; Jornet, R.; Noguera, J. «Organització del territori i urbanisme a la Vall de l'Ebre durant l'ibèric ple», a: *III Congrés Internacional Ibers a l'Ebre*; Aj. de Tivissa, Univ. de Barcelona, Dpt. de Cultura de la Generalitat de Catalunya; amb la col·laboració de l'ICAC-CERCA, 10-12 de novembre, Tivissa.

Bulawka, N.; Orengo, H. A. «Near East irrigation studies beyond SRTM and CORONA. Preliminary results of the UnderTheSands project», a: *Computer Application and Quantitative Methods in Archaeology (CAA2023)*, Univ. d'Amsterdam, 3-6 d'abril, Amsterdam (Països Baixos).

Bulawka, N.; Orengo, H. A. «UnderTheSands: TanDEM-X, multi-temporal Sentinel, and Hexagon satellite imagery in the study of the Murghab's irrigation landscape», a: *29th EAA Annual Meeting*, European Association of Archaeologists (EAA), 30 d'agost - 2 de setembre, Belfast (Irlanda).

Bulawka, N.; Orengo, H. A. «Water of life: On the ancient irrigation detection and analysis using advanced remote sensing methods. Preliminary results of the UnderTheSands project», a: *ICAANE 13 - International Congress on the Archaeology of the Ancient Near East Copenhagen*, Univ. of Copenhagen, 22-26 de maig, Copenhagen

Claveria, M. «Análisis de los contactos planteados entre los frisos de Narbo y Barcino. Estado de la cuestión», a: *Workshop SIGNA-NARBO. Les reliefs funéraires, Narbona.*

Claveria, M. «The production of funerary monuments in north-eastern Hispania. Quarries, distribution and evaluation of their stone materials results with regard to their interpretation», a: *International Colloquium. Stone Monuments and Lithic Building Materials in the Roman Provinces: Metodological Approaches on Provenance and Resources, Manufacturing, Supply, Use and Re-use*, Tucea (Romania).

Claveria, M. «De CONDITORIA HISPANIAE a ANTIQUAE FEMINAE. Avances metodológicos para una interpretación holística de la escultura de estilo clásico», a: *Seminari ArPA-LIRA: trajectòria, novetats i enfocaments futurs*, ICAC-CERCA, 19 de desembre, Tarragona.

Colominas, L. «L'explotació del territori durant l'època romana: la ramaderia. Algunes reflexions i exemples del nord-est peninsular», a: *Congrés Internacional Ager Mutabilis. L'explotació del territori durant l'època romana*, Univ. de Girona, 18-19 de maig, Calonge i Sant Antoni.

Gorostidi, D. «I Latini dentro e fuori il Lazio: tracce di identità dagli antiquissima municipia», a: *Convegno Internazionale di Studi. Ellenismo: il Lazio in Italia e nel Mediterraneo. Forme, processi, idee*; Sapienza Università di Roma, 25-27 d'octubre, Roma (Itàlia).

Gorostidi, D. «La col·lecció epigràfica: nous reptes per a un patrimoni cultural immersiu», a: *Jornada tècnica 100 anys de la descoberta de la Necròpolis de Tàrraco*, MNAT, 30 de juny, Tarragona.

Gorostidi, D. «Usos y funciones de la epigrafía monumental en los espacios de representación domésticos», a: *Congreso Internacional Exornata domus. Materiales, temas y programas decorativos de la casa hispanorromana. Homenaje a Antonio Peña Jurado*, Univ. de Córdoba, 28-29 de setembre, Còrdova.

Grau, S. «Formes d'alteritat martirial femenina», a: *Jornades científiques internacionals Estrangeria i barbàrie: l'alteritat a les literatures antigues i la seua recepció*, Univ. de València, 5-6 d'octubre, València.

Grau, S. «Theodora, a (not so) holy harlot: Procopius' Secret History and the hagiographical narrative», a: *International Workshop Procopius and his Justinianic World*, Univ. de Barcelona, 30-31 de maig, Barcelona.

Martínez, J. «Floods, farmland and settlements: the study of the ancient and modern Theban landscape through historical mapping, archaeomorphology, and remote sensing», a: *XIII International Congress of Egyptologists (ICE 2023)*, Leiden University, 6-11 d'agost, Leiden (Països Baixos).

Martínez, J. «Studying Ancient Nile Landscapes from the Clouds. Remote Sensing Analysis and Cloud Computing Techniques as a Base for Palaeo-Channel Studies in the Theban Area», a: *Current Research in Egyptology (CRE 2023)*, Univ. of Basel, 10-14 de setembre, Basel (Suïssa).

Mateo, D. «Producción y comercio de vino en época romana en el actual territorio valenciano», a: *II Jornadas de Economía y Dirección de Empresas Vitivinícolas*, Univ. d'Alacant, 27 d'octubre, Alacant.

Montanero, D. «Rituals i religió al món fenici i púnic: cosmogonia, escatologia, tombes i santuaris», a: Seminari MACA: arqueologia dels rituals, dos exemples; ICAC-CERCA (Màster MACA), 27 de novembre, Tarragona.

Palet, J. M. «Socio-environmental interactions and land-use change in the shaping of Cultural Landscapes: research in western Mediterranean littoral plains and mountain environments», a: *43rd Conference of the Association for Environmental Archaeology (AEA)*, ICAC-CERCA, 24-26 de novembre, Tarragona.

Pastor, M. «Impressions of plant materials in the macroscopic study of earthen architectural remains: multiple contributions to the study of building activities», a: *International Meeting. The Missing Plants: emerging methodological approaches to vegetal remains in archaeology*, Univ. de Cantabria, 29-30 de juny, Santander.

Pastor, M. «International Seminar Ethnoarchaeology of buildings. How can it help the study of the past?», a: *International Seminar Ethnoarchaeology of buildings. How can it help the study of the past?*, Univ. d'Alacant, 20-21 de novembre, Alacant.

Perna, S. «Knocked Down? Exploring Graeco-Roman stone vases in Antiquities Collections through auction sales: successes and challenges», a: *Researching antiquities collections through auction catalogues: potential and pitfalls. A one-day workshop*, Institute of Classical Studies, 22 de setembre, Londres (Regne Unit).

Perna, S. «Made for women, made by women? Gender and the economics of ancient stone carving. The case of Greek marble pyxides and other vases», a: *Towards a new economic history: women and Antiquity*, Univ. Pablo de Olavide, 14-16 de novembre, Carmona.

Perna, S. «The Art of Stone Working in the Graeco Roman Period: Identifying Workshops and Craftspeople Using Stone Vases as a Case Study», a: *ERC conference Stonecutters and Mosaicists at Work Identifying Craftspeople and Their Workshops Through the Lens of Epigraphy*, Univ. of Warsaw, 30 de novembre, Varsòvia (Polònia).

Perna, S.; Morris, O.; Dimaki, S.; Georgiadis, M.; Apostolou, Y.; Kerdou, G. «The Grevena Archaeological Project: marble processing at Ayios Georgios», a: *35th AEMTH*, Univ. Thessaloniki Aristoteles, 9-10 de març, Tessalònica (Grècia).

Rodà, I.; Perna, S.; Gorostidi, D. «*Marmora* d'Hispania et ses applications en sculpture, epigraphie et en objets de l'ornementation», a: *International Colloquium Stone monuments and lithic building materials in the Roman provinces*, Archaeological Institute Vasile Pârvan, 25-28 d'abril, Tulcea (Romania).

Comunicacions

Badenes, S. «El paisaje romano de la Plana de Castelló: las posibles centuriaciones y su estado de la cuestión», a: XIV Jornadas de Jovens em Investigaçao Arqueológica (JIA 2023), Univ. de Lisboa, 6-8 de setembre, Lisboa (Portugal).

Belarte, M. C.; Mateu, M.; Portillo, M.; et al. «Investigating a Greek kitchen from the late archaic occupation at Emporion (Empúries, L'Escala, north-eastern Spain) through interdisciplinary analyses», a: 29th EAA Annual Meeting, EAA, 30 d'agost a 2 de setembre, Belfast (Irlanda).

Belarte, M. C.; Pastor, M.; Portillo, M.; Saorin, C.; Mateu, M.; et al. «Iron Age Combustion Structures in the Western Mediterranean: an Approach from the Experimental Archaeology», a: 13th Experimental Archaeology Conference EAC13, EXARC i Nicolaus Copernicus Univ. Toruń, 1-3 de maig, Toruń (Polònia).

Blasco, M.; Soria, L.; Belarte, M. C.; et al. «Artesanías ibéricas en materias duras animales. Mucho más que huesos», a: Seminari Artesanies en el món ibèric: realitats plurals, ICAC-CERCA, 11 de maig, Tarragona.

Canela, J.; Belarte, M. C.; Corrales, A.; Mateu, M.; Pastor, M. «Earthen remains without habitat context recovered in Iron Age silos in coastal Catalonia: an interpretative challenge», a: 29th EAA Annual Meeting, EAA, 30 d'agost a 2 de setembre, Belfast (Irlanda).

Carbonell, A.; Pescini, V.; Colominas, L.; Gallego, A.; Mayoral, A.; Garcia-Molsosa, A.; Orenge, H. A.; Palet, J. M. «What does a roman do on top of that mountain? microregional landscape analysis of land-use dynamics in the Eastern Pyrenees», a: 29th EAA Annual Meeting, EAA, 30 d'agost a 2 de setembre, Belfast (Irlanda).

Colominas, L.; Evin, A.; Haruda, A.; *et al.* «Searching for a GMM standardised protocol for sheep astragalus. First attempts, first problems and first conclusions», a: 14th International Council for Archaeozoology Conference, 8-12 d'agost, Cairns (Austràlia).

Colominas, L.; Portillo, M.; Morera, J.; Oller, J.; Berrocal, A.; **Gallego-Valle, A.;** *et al.* «Aproximació bio-gearqueològica a l'estudi de la gestió ramadera al Tossal de Baltarga (la Cerdanya) (segle III aC)», a: VII Reunió Oikos de Bioarqueologia, ACBA i Univ. de Girona, 26-27 de maig, Girona.

Conesa, F. C.; **Orengo, H. A.;** **Garcia-Molsosa, A.;** *et al.* «Mapping Indus Archaeology and Multi-Temporal Land Cover Trends in Semi-Arid Regions», a: Computational Applications in Archaeology Conference (CAA2023), Univ. of Amsterdam, 5 d'abril, Amsterdam (Països Baixos).

Corrales, A. «La producció de vi de l'ibèric ple a la romanització», a: Seminari Artesanies el món ibèric: realitats plurals, ICAC-CERCA, 11 de maig, Tarragona.

Cubo, A.; Morera, J.; **Roig, J. F.** «La vil·la dels Castellets entre el baix imperi i l'alta edat mitjana», a: De l'antiguitat a l'edat mitjana, un període de grans canvis. Novetats des de l'arqueologia, Univ. de Girona, 19 d'octubre, Roses.

Flórez, M.; **Palet, J. M.** «Una Arqueología del Paisaje para tod@s. La experiencia del proyecto ArqueoPirenaia», a: Congreso de Ciencia Inclusiva, Univ. de Alcalá i CSIC, 2-3 d'octubre, Madrid.

Flórez, M.; **Palet, J. M.;** **Carbonell, A.;** **Colominas, L.;** **Mayoral, A.;** **Pescini, V.;** **Gallego-Valle, A.;** *et al.* «El nou laboratori didàctic en Arqueologia del paisatge de l'ICAC: una eina divulgativa per a la transferència i l'impacte social del coneixement», a: XVIII Fòrum Auriga, Revista Auriga i Institut Ramon Coll i Rodés, 25-26 de novembre, Lloret de Mar.

Flórez, M.; **Palet, J. M.;** **Carbonell, A.;** **Colominas, L.;** **Mayoral, A.;** **Pescini, V.;** **Gallego-Valle, A.;** *et al.* «Discovering landscape archaeology. The didactic laboratory as a tool for outreach and transfer of knowledge in science and research», a: 43rd Conference of the Association for Environmental Archaeology (AEA), ICAC-CERCA, 24-26 de novembre, Tarragona.

Gallego-Valle, A.; **Colominas, L.;** **Palet, J. M.** «Looking for the herd. Livestock practices and animal feeding in the Northeastern Iberian Peninsula in Late Antiquity (4th-8th c. AD)», a: 14th International Council for Archaeozoology Conference, ICAZ; Univ. of New England, Univ. of Queensland Australia, Univ. of Sydney; 8-12 d'agost, Cairns (Austràlia).

Garcia-Molsosa, A.; **Orengo, H. A.;** **Georgiadis, M.;** Dimakis, N.; Motsiou, P.; **Mayoral, A.;** *et al.* «Machine Learning Approaches for a Multi-Scale and Multi-Source Detection and Characterization of Archaeological Sites: The Case of the Funerary Tumuli at Abdera (Thrace, Greece, 6th-2nd C. BCE, aprox.)», a: Computer Application and Quantitative Methods in Archaeology (CAA2023), Univ. d'Amsterdam, 4 d'abril, Amsterdam (Països Baixos).

Gomar, A.; **Mateu, M.;** Portillo, M.; Noguera, J.; Morer, J.; **Belarte, M. C.** «Les estructures de combustió de la ciutat cessenana de Masies de Sant Miquel (Banyeres del Penedès, Baix Penedès) a partir de les evidències microfòssils vegetals i fecals», a: VII Reunió Oikos de Bioarqueologia, Associació Catalana de Bioarqueologia (ACBA), 26-27 de maig, Girona.

Gomar, A.; Portillo, M.; **Mateu, M.;** **Pescini, V.;** Vila, S.; **Belarte, M. C.** «Disentangling fuel use in ancient Iberian Cessetania through integrated high-resolution approaches (Tarragona, Spain, 5th-3rd century BC)», a: 43rd Conference of the Association for Environmental Archaeology (AEA), ICAC-CERCA, 24-26 de novembre, Tarragona.

Govantes-Edwards, D. J.; **Macias, J. M.;** **Ribera, A.;** Rosselló, M. «El vidrio tardoantiguo de València la Vella en el contexto mediterráneo: aproximación química y arqueológica», a: Congreso Internacional Vidrio, una historia por contar. Estudios e investigaciones en la Península Ibérica, Univ. de Murcia, 20-21 d'abril, Múrcia.

Grau, S. «Desnudar a la mártir: la tradición de un motivo narrativo», a: Second International Conference on Early Christian Literature, Late Antique and Byzantine Hagiography. Imitationes Christi and Women Martyrs, Univ. de València, 5 de setembre, València.

Grau, S. «Thamyris the Thracian or how (not) to be a poet in archaic Greece», a: 7th Open Conference of the Network for the Study of Archaic and Classical Greek Song, Univ. de Barcelona, 3-5 de juliol, Barcelona.

Gutiérrez, I.; **Macias, J. M.;** **Rodríguez, F.** «El vertedero tardoantiguo de la Catedral de Tarragona y la transformación del recinto de culto imperial de Tarraco», a: VI Seminari Internacional d'Arqueologia medieval i moderna, Càtedra Roses d'Arqueologia i Patrimoni Arqueològic (Univ. de Girona), 19 d'octubre, Roses.

Jeanjean, M.; Mureau, C.; Valenzuela-Lamas, S.; Nieto Espinet, A.; Lespes, C.; **Colominas, L.**; *et al.* «Caprinés et Porcins entre le Rhône et l'Ebre durant l'Age de Fer et l'Antiquité : Lien, Echange et Homogénéisation», a: XXIVe COLLOQUE DU GMPCA, Univ. de Nice, 17-21 d'abril, Niça (França).

Jeanjean, M.; Mureau, C.; Valenzuela-Lamas, S.; Nieto, A.; Forest, V.; Gardeisen, A.; Lespes, C.; **Colominas, L.**; *et al.* «Link, Exchanges and homogenization of sheep between Iron age and Antiquity in the North Western Mediterranean basin», a: 14th International Council for Archaeozoology Conference, 8-12 d'agost, Cairns (Austràlia).

Kour, N.; Conesa, F. C.; Garcia-Molsosa, A.; Orenge, H. A. «Loss of Heritage in Riverine Monsoonal Plains: Integration of Geospatial Legacy Data and Multi-Source Remote Sensing in Jammu, India», a: Computer Application and Quantitative Methods in Archaeology (CAA2023), Univ. d'Amsterdam, 5 d'abril, Amsterdam (Països Baixos).

López Vilar, J. «L'abastiment d'aigua a la Tarragona romana», a: V Congrès de l'Aigua a Catalunya, Associació Catalana d'Amics de l'Aigua, 21-22 de març, Tarragona.

López Vilar, J.; Puche, J. M. «Nuevas investigaciones sobre los acueductos romanos de Tarraco», a: Congreso Internacional Construir el paisaje y activar el turismo, Colegio de Ingenieros de Caminos, Canales y Puertos, 26-29 de setembre, Toledo.

Magadán, M. T. «The Nile Delta: A Liminal Space», a: Spaces in the Greek World, Univ. Autònoma de Madrid, 29 de novembre i 1 de desembre, Madrid.

Magadán, M. T. «Treure profit de la insularitat: l'exemple de Delos» a: Illes i insularitat en el món antic i més enllà, Societat Catalana d'Estudis Clàssics (IEC), 3-7 de juliol, Barcelona.

Mateu, M.; Belarte, M. C. «Analyses of Iron Age floors in north-eastern Iberian Peninsula: contributions from micromorphology», a: 29th EAA Annual Meeting, EAA, 30 d'agost a 2 de setembre, Belfast (Irlanda).

Mayoral, A.; Garcia-Molsosa, A.; Georgiadis, M.; Papadopoulos, N.; Kallintzi, C.; Kefalidou, E.; Trasanis, G.; Ejarque, A.; Orenge, H. A.; Palet, J. M. «A haven in the marshes: an integrated geoarchaeological approach of the Archaic and Classical harbour of ancient Abdera, Thrace, GR», a: 29th EAA Annual Meeting, EAA, 30 d'agost a 2 de setembre, Belfast (Irlanda).

Messana, C.; Tornero, C.; Madgwick, R.; Lamb, A.; Evans, L.; **Colominas, L.** «Unveiling sheep altitudinal movements in the northeastern Iberian Peninsula during the 3rd c. BC: insights from a multi-isotope approach», a: 43rd Conference of the Association for Environmental Archaeology (AEA), ICAC-CERCA, 24-26 de novembre, Tarragona.

Montanero, D. «Ferruccio Barreca: il grande riferimento per lo studio delle fortificazioni fenicio-puniche nel Mediterraneo centrale», a: CONVEGNO DI STUDI: Ferruccio Barreca tra tutela e ricerca a 100 anni dalla nascita Cagliari, Univ. degli Studi di Cagliari i Soprintendenza ABAP per la città metropolitana di Cagliari, 1-2 de desembre, Cagliari (Itàlia).

Olesti, O.; Portillo, M.; **Colominas, L.**; *et al.* «The dramatic death of a Ceretanian herd (3rd c. BC)», a: 43rd Conference of the Association for Environmental Archaeology (AEA), ICAC-CERCA, 24-26 de novembre, Tarragona.

Palet, J. M.; Carbonell, A.; Colominas, L.; Mayoral, A.; Pescini, P. «Landscape Archaeology research in the Eastern Pyrenees (Segre and Ter valleys, NE Iberian Peninsula): settlement and land-use dynamics on a long-term perspective», a: Archaeology of the Mountains. Research, Methods, analysis, Institute of Archaeology and Ethnology - Polish Academy of Sciences, 14 de juny, Zakopane (Polònia).

Palet, J. M.; Carbonell, A.; Garcia-Molsosa, A.; Rodrigo, E.; Ejarque, A.; Mayoral, A.; Orenge, H. A. «Archaeomorphological survey, centuriated networks and the shaping of cultural landscapes: a case study in the hinterland of Emporion-Emporiae (North-eastern Catalonia)», a: 29th EAA Annual Meeting, EAA, 31 d'agost, Belfast (Irlanda).

Pastor, M.; Mateu, M. «Cob Balls of the Bronze Age: A combined Study of their Production and Use in the South-eastern Iberian Peninsula», a: 29th EAA Annual Meeting, EAA, 1 de setembre, Belfast (Irlanda).

Pastor, M.; Mateu, M. «Experimentation and Micromorphology for a Better Understanding of Archaeological Cob Balls», a: UISPP XX World Congress, West Univ. of Timisoara, 5-9 setembre, Timisoara (Romania).

Pastor, M.; Mateo, D. «Gender inequality in the authorship of Archaeology journal articles: the case of Spain», a: 3rd Virtual Conference for Women Archaeologists and Paleontologists (VCWAP),

Association for Early-career Women Archaeologists and Paleontologists, 6-8 de març, en línia.

Perna, S.; Morris, O.; **Galan, L.**; **Feliu, H.** «Trabajo de campo y hallazgos en Arsalia (Agios Georgios, Grevená) en el marco del Grevená Archaeological Program (GAP) 2023. ¿Una villa rústica?», a: Seminari ArPA-LIRA: trajectòria, novetats i enfocaments futurs, ICAC-CERCA i URV, 19 de desembre, Tarragona.

Pescini, V.; **Carbonell, A.**; **Colominas, L.**; Égüez, N.; **Mayoral, A.**; **Palet, J. M.** «In the footsteps of the first shepherds in the Eastern Pyrenees: archaeological and paleoenvironmental characterization of neolithic pastoral practices», a: 29th EAA Annual Meeting, EAA, 31 d'agost, Belfast (Irlanda).

Conferències

Apostolou, G.; **Mayoral, A.**; Venieri, K.; Dimaki, S.; **Georgiadis, M.**; **Garcia-Molsosa, A.**; **Orengo, H. A.** «Holocene alluvial dynamics and human settlement histories in the Xerolakkos catchment (Grevena, GR)».

Baniou, Th.; Suryanarayan, A.; **Livarda, A.**; *et al.* «Cooking and eating in the Roman west: new insights into the foodways of the inhabitants of Iesso and Puig Castellar of Biosca».

Baniou, Th.; Suryanarayan, A.; **Livarda, A.**; *et al.* «Investigating dietary habits of the eastern Iberian Peninsula in the Roman period: Puig Castellar and Guissona during the 2nd c. BCE to the 3rd c. ACE».

Baniou, Th.; Suryanarayan, A.; **Livarda, A.**; *et al.* «Reconstructing Roman diet through organic residue analysis: the case of Guissona and Puig Castellar».

Baniou, Th.; Suryanarayan, A.; **Livarda, A.**; *et al.* «An interdisciplinary approach to food economy in the western Roman Empire: archaeobotanical remains and ceramic residue analysis of Iesso».

Belarte, M. C. «Global archaeology and the peripheral Mediterranean civilisations: the examples of Iberians and Numidians», a: *ICS Archaeology*, Institute of Classical Studies, Londres, Londres (en línia).

Diffey, C. «Investigating the nature of LBA – EIA agricultural economies in the Aegean, through the use of stable isotope analyses and 3D morphometrics».

Diffey, C.; **Orengo, H. A.**; Styring, A.; **Livarda, A.** «New insights into Iron Age Aegean agriculture through a combined stable isotope analysis and 3D Geometric Modern Morphometrics approach».

Feliu, H.; Buey, T. «II Seminari ArPA. Comitents i tallers: explotació, comerç i ús dels materials lapidis en l'antiguitat», ICAC-CERCA i URV, 15 de desembre, Tarragona.

Feliu, H. «Los pedestales tripartitos de Tarraco. Una primera hipótesis de catalogación», a: II Seminari ArPA. Comitents i tallers: explotació, comerç i ús dels materials lapidis en l'antiguitat, ICAC-CERCA i URV, 15 de desembre, Tarragona.

Feliu, H.; **Gorostidi, D.** «Identifying Workshops Through their Work. Tarraco and its Honorific Tripartite Pedestals», a: Stonecutters and Mosaicists at Work. Identifying Craftspeople and Their Workshops Through the Lens of Epigraphy, Univ. de Varsòvia, 1 de desembre, Varsòvia.

Fiz, I.; Martin, P. M. «Las casas de Cosa a vista de pájaro», a: Tarraco Biennial. Reunió: d'arqueologia i món antic, ICAC-CERCA i URV, 18 i 19 de novembre, Tarragona.

Gallejo-Valle, A.; **Baniou, Th.**; **Kriti, A.**; **Livarda, A.**; **Pescini, V.** «Pràctiques agroramaderes a Aiguafreda de Dalt (Aiguafreda, Vallès Oriental) durant l'Antiguitat Tardana (segle VII n. e.)».

Gorostidi, D. «Epigrafia latina di Tusculum: bilancio e stato attuale della ricerca», a: Seminari del Dottorato di Ricerca in Storia, Arti e Linguaggi nell'Europa antica e moderna, Univ. di Perugia, Perugia (Itàlia).

Grau, S. «Erótica martirial: antecedentes paganos de un motivo hagiográfico», a: X Curso Internacional de Cristianismo antiguo en sus textos e imágenes II, Fundación Pastor de Estudios Clásicos i Univ. Complutense de Madrid, 25 de setembre, Madrid.

Grau, S. «Filosofia grega antiga en clau femenina: dones filòsofes i dones de filòsofs», a: Nous textos, noves lectures III. Lliçons d'actualització en literatura grecolatina, Sociedad Española de Estudios Clásicos i Univ. de Barcelona, 16 de febrer, Barcelona.

Grau, S. «Sinesio de Cirene: la formació del intel·lectual a fines del s. IV», a: IX Curso Internacional de Cristianismo antiguo en sus textos e imágenes, Fundación Pastor de Estudios Clásicos i Univ. Complutense de Madrid, 27 de març, Madrid.

Grau, S.; Vernet, E. «Els relats sobre els orígens a Israel i a la Grècia antiga», a: Cicle Pensar el naixement: origen i creació, Ateneu Barcelonès, 6 de març, Barcelona.

Livarda, A.; Orengo, H. A.; Aliende, P.; Baniou, Th.; Diffey, C.; Kriti, A.; Mylonas, I.; Ninou, E.; **Riso, F.; Vadorpe, P.** «Archaeobotany and computational archaeology synergies: from prehistoric Aegean to Roman Europe».

Livarda, A.; Orengo, H. A.; Aliende, P.; Baniou, Th.; Diffey, C.; Kriti, A.; Mylonas, I.; Ninou, E.; **Riso, F.; Vadorpe, P.** «Archaeobotany and computational archaeology synergies: from prehistoric Aegean to Roman Europe».

López, J. A.; Jover, F. J.; **Pastor, M.;** Bassol, R. E. «Lo que vino de Oriente. Una excepcional sepultura argárica de San Antón de Orihuela», a: Jornada de Conferencias “Del Segura a los Cárpatos. Los primeros reinos de la prehistoria de Europa”, MARQ, 18 de maig, Alacant.

Macias, J. M. «Tarraco durant l'Antiguitat Tardana: un procés de resiliència».

Magadán, M. T. «Harriet Boyd Hawes i Edith Hall Dohan, dues pioneres a l'illa de Creta», a: Cicle Pioneres de l'arqueologia, Museu Egipci de Barcelona, 13 d'abril, Barcelona.

Mateo, D. «El jaciment romà de Les Hortes (Xaló) en el context de la producció i difusió del vi a l'època alt imperial», a: V Jornades de difusió del patrimoni arqueològic i arquitectònic de la Marina Alta, Institut d'Estudis Comarcals de la Marina Alta, 24 de novembre, Xaló (Alacant).

Pastor, M. «Earthen architecture in archaeology: a conceptual and methodological approach», a: Corso di laurea magistrale in Scienze Archeologiche, Insegnamento: Principi e Tecniche dell'Architettura Antica, Univ. degli Studi di Padova, Padova (Itàlia).

Pastor, M. «Elementos clave en el estudio arqueológico de la construcción con tierra», a: Aula Aberta Mestrado de Arqueologia, Univ. de Lisboa, Lisboa (Portugal).

Rodà, I. «Ahir Roma, avui nosaltres», Fundació Universitària Martí l'Humà, 24 d'octubre, La Garriga.

Pòsters

Buławka, S.; Buławka, N. «The preliminary results of application of remote sensing and machine learning methods in the studies of flint mining landscape in Egypt», a: Computer Application and Quantitative Methods in Archaeology (CAA2023), Univ. d'Amsterdam, 3-6 d'abril, Amsterdam (Països Baixos).

Cuscó, O. «Les fortificacions laietanes durant l'ibèric ple (450-200 aC)», a: IX Reunió Internacional d'Arqueologia de Calafell; ICAC-CERCA, UB, TRACES (Univ. de Toulouse), Aj. de Calafell i Aj. de Banyeres del Penedès, 30 de març a 1 d'abril, Calafell.

Jiménez, D.; Noguera, J.; **Belarte, M. C.** «Castellons 4 (Flix): una nova necròpolis de cremació protohistòrica a la Ribera d'Ebre», a: III Congrés Internacional Ibers a l'Ebre; Aj. de Tivissa, Univ. de Barcelona, Dpt. de Cultura de la Generalitat de Catalunya; amb la col·laboració de l'ICAC-CERCA, 10-12 de novembre, Tivissa.

Jornet, R.; Asensio, D.; Morer, J.; **Belarte, M. C.;** Noguera, J. «Les fortificacions del jaciment del Coll del Moro de Gandesa (Terra Alta)», a: III Congrés Internacional Ibers a l'Ebre; Aj. de Tivissa, Univ. de Barcelona, Dpt. de Cultura de la Generalitat de Catalunya; amb la col·laboració de l'ICAC-CERCA, 10-12 de novembre, Tivissa.

Jornet, R.; Prades, M.; Sala, R.; **Belarte, M. C.;** Noguera, J. «Prospeccions arqueològiques al territori del Coll del Moro (Gandesa, Terra Alta). Les campanyes de 2018-2023», a: III Congrés Internacional Ibers a l'Ebre; Aj. de Tivissa, Univ. de Barcelona, Dpt. de Cultura de la Generalitat de Catalunya; amb la col·laboració de l'ICAC-CERCA, 10-12 de novembre, Tivissa.

Messana, Ch.; Tornero, C.; **Colominas, L.** «Countering seasonal environmental constraints: resilient livestock strategies at the middle Iron Age site of Tossal de Baltarga (la Cerdanya, eastern Pyrenees)», a: AHEAD. Advances in Human Evolution, Adaptation & Diversity, IPHES-CERCA, 15-17 de novembre, Tarragona.

Pastor, M. «Daub as a key source of knowledge about the past», a: 3rd Virtual Conference for Women Archaeologists and Paleontologists (VCWAP), Association for Early-career Women Archaeologists and Paleontologists, 6-8 de març, en línia.

Pastor, M. «Identification of Plants in Mud Building Materials. An Experimental Archaeology Project», a: 13th Experimental Archaeology Conference #EAC13, EXARC i Nicolaus Copernicus Univ. Toruń, 1-3 de maig, Toruń (Polònia).

Xerrades

Canela, J.; López Vilar, J. «Els ibers i romans a la Conca de Barberà. Estat de la qüestió», a: *Converses [històriques]*, Consell Comarcal de la Conca de Barberà i URV, 16 de novembre, Montblanc.

Magadán, M. T. «Choral Performance” a Naucratis? Exemples de dansa i música a la ceràmica quiota del s. VI aC».

Perna, S.; Rodà, I.; Gorostidi, D. «Marmora d’Hispania et ses applications en sculpture, epigraphie et en objets de l’ornementation», a: International Colloquium Stone Monuments and Lithic Building Materials in the Roman Provinces, Archaeological Institute Vasile Pârvan, 25-28 d’abril, Tulcea (Romania).

Vandorpe, P.; Livarda, A.; Orengo, H. A.; Berganzo, I. «Food plant commerce and the development of new tastes in Germania», a: 29th EAA Annual Meeting, EAA, 30 d’agost a 2 de setembre, Belfast (Irlanda).

Vandorpe, P.; Livarda, A.; Orengo, H. A.; Baniou, Th.; Berganzo, I.; Riso, F. «Investigating the emergence and development of urban centres in the Roman Empire through the trade of food plants», a: 43rd Conference of the Association for Environmental Archaeology (AEA), ICAC-CERCA, 24-26 de novembre, Tarragona.

Rodà, I. «Epigrafia de les ciutats romanes de Ponent», Museu de Lleida, 29 de novembre, Lleida.

Roig, J. F. «Els objectes de bronze d’època romana al Camp de Tarragona. Símbols de poder, luxe i sumptuositat», Festival Tarraco Viva, 18 de maig, Tarragona.

Rodà, I.; Gorostidi D. «La Pedra d’Alcover i la seva presència a Baetulo», Museu de Badalona, 28 de novembre, Badalona.

Rodà, I.; Domènech, Ll.; Massó, J.; Macias, J. M. «Centelles, de Domènech i Montaner a l’actualitat», Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, 20 d’abril, Barcelona.

Altres

Badenes, S.; Corrales, A. Organitzadors de la sessió 20 «Crisis, cambio y continuidad: guerra, economía, poblamiento a través de la arqueología del territorio», al congrés XIV Jornadas de Jovens em Investigação Arqueológica (JIA 2023), Univ. de Lisboa, 6-8 de setembre, Lisboa (Portugal).

Belarte, M. C.; Montanero, D.; Moret, P.; Noguera, J. Comitè organitzador de la sessió «Les fortificacions urbanes preromanes a la Mediterrània occidental: origen, funcions i evolució estructural (Homenatge a Henri Tréziny)» al congrés IX Reunió Internacional d’Arqueologia de Calafell; ICAC-CERCA, UB, TRACES (Univ. de Toulouse), Ajuntament de Calafell i Ajuntament de Banyeres del Penedès, 30 de març a 1 d’abril, Calafell.

Chyla, J.; Sobotkova, A. **Buławka, N.;** Cirigliano, P. Organitzadors de la sessió «Session 06. Stay connected: Developing Mobile GIS for team-based collaboration in archaeological research», al congrés Computer Application and Quantitative Methods in Archaeology (CAA2023), Univ. d’Amsterdam, 3-6 d’abril, Amsterdam (Països Baixos).

Fiz, I.; Gorostidi, D. Co-organitzadors de les jornades Bessons Digitals. Jornades de tecnologies 3D per a explorar el patrimoni cultural; MNAT, URV, GIRAVOLT (Generalitat de Catalunya), ICAC-CERCA, 18 i 19 d’abril, Tarragona.

Galán, L.; Gorostidi, D. Co-organitzadores del Seminari ArPA-LIRA: Trajectòria, novetats i enfocaments futurs, ICAC-CERCA i URV, 19 de desembre.

García-Entero, V.; **Gorostidi, D.;** Ottati, A.; Vinci, S. Comitè organitzador de la Reunió científica internacional La cantera y el monumento 2. El proyecto arquitectónico y la organización de la obra en época antigua, ICAC-CERCA i UNED, amb Junta de Castilla y León i Ajuntament de Segovia, 15-17 de novembre, Segovia.

ICAC^R
**Institut Català
d'Arqueologia Clàssica**

Consorci integrat per:

Centre CERCA:

Centre acreditat:

Institut Català d'Arqueologia Clàssica
Plaça d'en Rovellat, s/n - 43003 Tarragona
Telèfon: 977 24 91 33 / www.icac.cat / info@icac.cat
[@ICAC_cat](https://www.instagram.com/ICAC_cat)